

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV LEGALIZACIJE MARIHUANE NA STOPNJO KRIMINALITETE TER
JAVNOFINANČNE PRIHODKE V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2015

DIJANA ŠPIRIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana DIJANA ŠPIRIĆ, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom VPLIV LEGALIZACIJE MARIHUANE NA STOPNJO KRIMINALITETE IN JAVNOFINANČNE PRIHODKE V SLOVENIJI, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Markom Jakličem.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV DROG	2
1.1 Načini uživanja drog.....	3
1.2 Trde in mehke droge.....	4
1.3 Konoplja	5
1.4 Marihuana	8
1.4.1 Načini uživanja marihuane	9
1.4.2 Marihuana in njeni učinki	9
1.5 Zakonodaja	14
2 LEGALIZACIJA MARIHUANE	16
2.1 Legalizacija marihuane v tujini	16
2.2 Legalizacija marihuane v Sloveniji	23
2.2.1 Predlog Zakona o konoplji.....	24
2.2.2 Anketa o marihuani izvedena s strani Inštituta	26
2.2.3 Stopnja kriminalitete	27
2.2.4 Proračun Republike Slovenije.....	30
2.2.5 Davek na dodano vrednost (DDV)	32
2.2.6 Davek od dohodkov pravnih oseb (DDPO)	34
2.2.7 Trošarine	35
3 IZVEDBA ANALIZE O LEGALIZACIJI MARIHUANE V SLOVENIJI	36
3.1 Predstavitev raziskave	36
3.2 Predstavitev rezultatov spletne ankete.....	37
3.3 Analiza podatkov spletne ankete, ankete Inštituta ter drugih javno dostopnih podatkov glede vpliva legalizacije marihuane na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke ..	43
3.3.1 Stopnja kriminalitete	43
3.3.2 Dodatni prilivi v proračun prek davkov DDV, DDPO in trošarin	45
3.3.3. Razprava	47
SKLEP.....	48
LITERATURA IN VIRI	50
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zasežene prepovedane droge v obdobju 2010-2014 v Sloveniji.....	29
Tabela 2: Sredstva porabljena s strani slovenske kriminalistične policije zoper organizirano kriminaliteto na področju prepovedanih drog v obdobju 2009-2013 v Sloveniji	30
Tabela 3: Vplačila trošarin v proračun Republike Slovenije po trošarinskih izdelkih v obdobju 2010-2014.....	36
Tabela 4: Odgovori na vprašanje 'Ali ste kdaj poizkusili marihuano?'	38
Tabela 5: Odgovori na vprašanje anketirancev, če se strinjajo z legalizacijo marihuane	40
Tabela 6: Zneski in deleži davkov izračunanih na podlagi spletne ankete	46
Tabela 7: Zneski in deleži davkov izračunanih na podlagi ankete Inštituta.....	46

KAZALO SLIK

Slika 1: Vsestranska uporaba konoplje	7
Slika 2: Zasegi marihuane v Evropi v letu 2013	20
Slika 3: Število kaznivih dejanj v obdobju 2010-2014 v Sloveniji.....	28
Slika 4: Zasežene prepovedane droge v obdobju 2010-2014 v Sloveniji	29
Slika 5: Prihodki DDV po obračunu v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji...	33
Slika 6: Prihodki DDPO v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji	34
Slika 7: Prihodki od trošarin v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji	35
Slika 8: Spol anketirancev	37
Slika 9: Starost anketirancev	38
Slika 10: Pogostost uporabe marihuane	39
Slika 11: Odgovori na vprašanje koliko marihuane anketiranci porabijo na teden	39
Slika 12: Odgovori na vprašanje koliko stane gram marihuane nabavljen v Sloveniji.....	40
Slika 13: Odgovori anketirancev na vprašanje glede pogostosti oz. začetku uporabe marihuane ob njeni legalizaciji	41
Slika 14: Odgovori anketirancev na vprašanje, če uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog.....	41
Slika 15: Odgovori anketirancev na vprašanje, če bi legalizacija marihuane pozitivno vplivala na državni proračun	42
Slika 16: Odgovori anketirancev, če bi po njihovem mnenju marihuana, v kolikor bi bila legalizirana, morala biti predmet DDV, DDPO in trošarin.....	42
Slika 17: Odgovori anketirancev glede odstotka kriminalnih dejanj ter stopnjo kriminalitete z legalizacijo marihuane.....	43

UVOD

V zadnjih 40 letih se je z veliko vnemo razpravljalo o pravnem statusu marihuane po vsem svetu. Največ raziskav in razprav se je seveda opravilo v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA), kjer je marihuana tudi najbolj razširjena. V Evropi je za enkrat po marihuani najbolj znana Nizozemska, kamor se letno steka ogromno število turistov, med drugim tudi zaradi tako imenovanih 'coffee shopov', kjer se legalno lahko kupi do 5 gramov marihuane (Graham, 2013). V Sloveniji se marihuane legalno še ne da kupiti, zato pa se peščica ljudi trudi dokazati, da je marihuana vsesplošno dobra in koristna ter je v te namene ustanovila tudi Slovenski konopljin socialni klub, organizirala marihuana marše ter celo sestavila predlog Zakona o konoplji, a situacija za enkrat še vedno ostaja nespremenjena – posedovanje ali uživanje marihuane je ilegalno. Marihuana je v Sloveniji najbolj razširjena prepovedana droga, ki je lahko dostopna in ni pretirano draga (Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2014). Marihuana, ki se pridobiva iz konoplje in je znana po svojih omamnih učinkih, naj bi se uporabljala tako v zdravstvene kot rekreativne namene, čeprav je v Sloveniji ena in druga uporaba zakonsko prepovedana.

Na podlagi Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami je v Sloveniji prav tako prepovedano gojenje ali kakršen koli promet s prepovedanimi drogami (Ur.l. RS, št. 108/1999, 44/2000, 2/2004 – ZZdr1-A, 47/2004 – ZdZPZ, v nadaljevanju ZPPPD). Z navedenim se seveda ne strinjajo mnogi uporabniki marihuane v Sloveniji in so mnenja, da bi Slovenija morala slediti zgledu ostalih držav, ki so svojim prebivalcem že omogočile legalni dostop do marihuane. Po njihovem mnenju bi legalizacija marihuane prinesla več plusov kot minusov. Med drugim bi odpravila prodajo na črnem trgu ter tako zmanjšala število kriminalnih dejanj ter razbremenila slovensko policijo. Omogočala bi večjo izbiro pri legalni prodaji ter nadzorovano in kakovostnejšo proizvodnjo. Prav tako bi legalizacija odpravila vprašanja kot so zakaj sta alkohol in nikotin s strani države dovoljena, medtem ko je marihuana prepovedana.

Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju Inštitut), ki je lani izdal nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog, marihuano tako ali drugače občasno ali redno uživa 15,8 odstotka prebivalcev Slovenije (Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2014). Pri vprašanju delne ali popolne legalizacije marihuane se navaja klasičen repertoar razlogov, kot so pobiranje davka pri nadzorovani prodaji, večja izbira pri prodaji ter kakovostnejša in nadzorovana proizvodnja. Pri sami prodaji bi marihuana bila obdavčena z davkom na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV), pri pooblaščenih prodajalcih – pravnih osebah, bi dodaten priliv predstavljal tudi davek od dohodkov (v nadaljevanju DDPO). Dodatni prihodki bi se lahko generirali tudi s trošarinami.

Namen te magistrske naloge je bralcu predstaviti, kakšne morebitne pozitivne in negativne vplive bi lahko imela legalizacija marihuane v Sloveniji na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke. Pozitivni vplivi bi se predvsem odražali v manjšem kriminalu ter večjih prilivih v državno blagajno prek pobiranja davkov, kot so DDV, DDPO ter trošarine. Negativni vplivi pa bi se lahko kazali v večjem pritisku na področju trdih drog ter - glede na dejstvo, da je Slovenija tranzitna država – nadaljnjem obstoju črnega trga ter posledično morebitnem povečanju stopnje kriminalitete. Protiutež višjim davčnim prihodkom bi lahko predstavljali stroški proizvodnje in testiranja kakovosti marihuane, ki bi uporabnikom bila prodana z določeno vsebnostjo THC-ja ter ostalih kanabinoidov. Kot primerjavo sem upoštevala tudi rezultate ankete izvedene s strani Inštituta na področju prepovedanih drog v

letu 2011 ter javno dostopne podatke glede stopnje kriminalitete in pobranih davčnih prihodkov v drugih državah.

Glavna hipoteza, zastavljena v magistrskem delu glasi, da legalizacija marihuane pozitivno vpliva na zmanjšanje stopnje kriminalitete ter povečanje javnofinančnih prihodkov, kot so DDV, DDPO in trošarine v Sloveniji.

Cilj magistrskega dela je bil s pomočjo spletnega vprašalnika, ankete izvedene s strani Inštituta ter na podlagi podatkov, kako se je legalizacija marihuane obnesla v drugih državah, potrditi ali ovreči postavljeno hipotezo.

Magistrsko delo je sestavljeno iz treh glavnih poglavij. V prvem poglavju je splošen pregled nad tem, kakšne droge v Sloveniji poznamo, kako jih opredeljujemo ter delimo glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki jo uporabljajo. Večji poudarek je na marihuani, njeni pridelavi, značilnostih, učinkih ter načinih uporabe. V drugem poglavju je predstavljena legalizacija marihuane v tujini, predvsem v Urugvaju, ZDA, Nizozemskem ter ostalih državah, ki so naredile korak naprej in se odločile za legalizacijo konopljinih izdelkov. Bolj poglobljeno je opisano trenutno stanje glede legalizacije marihuane v Sloveniji ter prizadevanja nekaterih uživalcev marihuane za njeno postavitev v slovensko zakonodajo. Prav tako sem se bolj podrobno dotaknila pozitivnih in negativnih učinkov legalizacije, ki bi jih leta imela, predvsem na stopnjo kriminalitete v Sloveniji ter na javnofinančne prihodke, kot so DDV, DDPO in trošarine. V zadnjem poglavju so predstavljena vprašanja ankete ter njeni rezultati, tako kot sklepne ugotovitve glede učinkov legalizacije marihuane v Sloveniji na osnovi odgovorov anketirancev. Odgovori anketirancev so prav tako primerjani z odgovori javne ankete Inštituta izvedene leta 2011 ter drugimi dostopnimi podatki glede legalizacije marihuane v tujini. Na koncu je podano tudi mnenje ali je zastavljena hipoteza v magistrski nalogi potrjena ali ovržena.

1 OPREDELITEV DROG

Beseda droga označuje vsako surovino, ki je rastlinskega, živalskega ali rudninskega izvora, ki se uporablja v naravni obliki ali pa se z njo pripravljajo sestavljena zdravila (Zasvojenost od drog, 2015). Beseda droga označuje tudi nekatere rastlinske surovine, snovi, sintetična ali polsintetična zdravila, ki spreminjajo človekovo duševno stanje in s tem normalno delovanje in obnašanje ljudi.

Droge delimo na dovoljene in prepovedane. Med legalne droge spadajo tobak, alkohol in nekatera zdravila, medtem ko med ilegalne droge spadajo vse ostale droge, kot so heroin, kokain, marihuana, itd.

V skladu z ZPPPD so prepovedane droge razvrščene v tri skupine, glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki je lahko posledica njihove zlorabe, ter glede na uporabo v medicini:

- **Skupina I:** rastline in substance, ki so zelo nevarne za zdravje ljudi zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se ne uporabljajo v medicini;
- **Skupina II:** rastline in substance, ki so zelo nevarne zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini;
- **Skupina III:** rastline in substance, ki so srednje nevarne zaradi posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini.

V Sloveniji se proizvodnja, promet in posest prepovedanih drog iz prve skupine lahko opravlja le v znanstveno-raziskovalne namene, medtem ko se droge iz druge in tretje skupine lahko proizvajajo, dajejo v promet in imajo v posesti za učne, znanstveno-raziskovalne, veterinarske in medicinske namene.

Za prepovedane droge se pogosto uporabljata tudi izraza psihotropne snovi in mamila (Zasvojenost od drog, 2015). Psihotropne snovi delujejo na človekovo duševnost oziroma povzročijo določeno duševno spremembo, medtem ko mamila z delovanjem na osrednje živčevje blažijo neprijetna občutenja, bolečino, človeka uspavajo ali omamijo.

Če upoštevamo medicinsko klasifikacijo, med mamila oziroma psihotropne snovi po Čebašek-Travnik (2009) prištevamo alkohol, opiate (heroin, metadon), kanabinoide (izdelke iz konoplje), kokain, pomirjevala in uspavala (tudi v obliki zdravila), stimulanse (vključno s kofeinom), tobak, halucinogene snovi in hlapljiva topila.

Glede na vrsto odvisnosti ločimo mamila in psihotropne snovi, ki povzročajo psihično odvisnost ter mamila in psihotropne snovi, ki povzročajo fizično odvisnost (Lošdorfer, 2015). O fizični odvisnosti govorimo takrat, ko telo ne glede na duševno počutje in razpoloženje, potrebuje drogo, saj brez nje organizem ne deluje več normalno. Pri psihični odvisnosti pa gre za zadovoljevanje duševnih potreb, odpravljanje neprijetnih občutkov, kot so bolečina, žalost, itd.

Med mamila, ki povzročajo psihično odvisnost spadajo droge kot so kokain, marihuana, hašiš, LSD, amfetamin (Žigon, 1998, str. 18). Med mamila, ki povzročajo telesno odvisnost pa spadajo droge kot so opij, heroin, morfin, alkohol, sedativi in druge.

1.1 Načini uživanja drog

Droge se lahko uživajo na različne načine, vsak način pa omogoča različno moč delovanja vsake posamezne droge.

Načini uporabe droge so naslednji (Krek, 2014):

- **Njuhanje:** pri tem načinu si uporabnik s posebno cevko v nosnico potegne drogo v obliki prahu. Le-ta se v nosni sluznici resorbira in preko ven pripotuje v možgane, kjer začne po nekaj sekundah učinkovati.
- **Kajenje na foliji:** pri tem načinu uporabniki drogo namestijo na folijo, katero segrevajo z ognjem ter nato inhalirajo sproščajoče hlape. Droga tako vstopa v telo preko pljučnega sistema in tam ustrezno učinkuje.
- **Kajenje:** nekatere droge se kadijo s pomočjo pip oz. vodnih pip, preko katerih se dim tako kot pri cigaretah inhalira preko pljuč. Le-tam se droga nato resorbira v telo.
- **Injiciranje:** droga se injicira v veno s pomočjo igle in tako pride direktno v krvni obtok.
- **Zaužitje:** nekatere droge se lahko zaužijejo kot kolač (npr. kolač narejen iz marihuane) ali pa se pijejo v obliki čaja (npr. čaj iz makovih glavic).
- **Tablete:** nekatere droge se uporabljajo kot zdravila v obliki tablet, kot je npr. metadon.
- **Transkutani preparati:** nekatere droge se lahko v telo resorbirajo tudi preko kože.

1.2 Trde in mehke droge

Žigon (1998, str. 18) deli droge na trde in mehke droge. Med mehke droge naj bi spadala marihuana, hašiš, cigarete in alkohol, med trde droge pa opij, heroin, kokain, ekstazi, LSD, itd. Po mnenju Čebašek-Travnik (2009) je delitev drog na trde in mehke zastarelo in povsem neuporabno. Razdelitev izvira iz časov, ko so mislili, da človek lahko postane odvisen samo od tako imenovanih trdih drog, predvsem od opija in njegovih derivatov. Tak način razdelitve drog je obšel dve silno razširjeni psihotropni snovi, od katerih človek lahko postane odvisen, in sta v Sloveniji celo pravno dovoljeni - alkohol in nikotin.

V nadaljevanju je opisanih nekaj posameznih vrst trdih drog:

- **Opiati:** po Žigonu (1998, str. 26) med opiate spadajo droge, kot so opij, heroin, morfij, itd. Opij je glavni naravni vir opiatov, v katerem je bilo odkritih in izločenih najmanj 27 alkaloidov z narkotičnimi učinki. Vonj opija je zelo močen in podoben makovem vonju. Ima malo trpek ter grenak okus. Barva suhega opija je svetlo rjava, medtem ko je barva svežega opija temnejša. Neosušen opij je na otip žilav, precej mehak, lepljiv in znotraj vlažen. Osušen opij je trd, suh, na prelomu zrnast in sijajen kot smola, ki z gnetenjem postane plastičen. Kemični procesi, ki jih opiat povzročajo v telesu, so podobni tistim, ki se sprožajo ob močnem zadovoljstvu (Odvisnost od prepovedanih drog, 2015). Morfij je glavna učinkovina v opijskem maku, z enostavnim kemičnim postopkom pa se da spremeniti v še močnejšo drogo – heroin, ki spada med najbolj pogosto uporabljene opiate. Heroin je proizveden kot zamenjava za morfin (Žigon, 1998, str. 40). Učinki heroina so štirikrat močnejši kot pri morfinu, njihovo trajanje je krajše, zasvojenost pa je mnogo hitrejša. V čistem stanju je heroin bel prah, ki ima vonj po kisu ter malo pekoč okus. Heroin se uporablja v obliki injekcij, z njuhanjem ali s kajenjem. Opiati so droge, ki vodijo ljudi v psihično in fizično odvisnost. Fizični učinki pri uživalcih opiatov so bruhanje, hujšanje, razširjene zenice, evforičen ali zaspan pogled, depresivne dihalne funkcije in zaprtje.
- **Kokain:** je droga, ki se pridobiva iz kokinih grmov z izločanjem oz. ekstrakcijo (Žigon, 1998, str. 91). Listi kokinih grmov se lahko uporabljajo kot začimbe in za žvečenje. Kokain je glavni alkaloid kokinega grma. Kokain je iskrivo bel prah grenkega okusa. Kokain povzroča močno odvisnost, saj se telo nanj hitro navadi in ga nato pri svojem delovanju potrebuje oziroma ga hitro pogreša (Odvisnost od prepovedanih drog, 2015). Kokain kot stimulatívna droga povzroča močne izbruhe energije, ki dajejo občutek, da je vse mogoče. Gre za začasno povečanje sposobnosti izvajanja preprostih fizičnih aktivnosti, medtem ko se pri zapletenih nalogah telo težko odzove. Kokainski odvisnik vedno išče nove odmerke, česar posledica je neizmerna energijska nabitost, ki že povzroča rahlo noro in kaotično vedenje, pojavljajo se lahko tudi prividi. Po Žigonu (1998, str. 97) se fizični učinki uživalca kokaina kažejo v razširjenih zenicah in rdečem nosu.
- **Amfetamini:** po Täschnerju (2002, str. 50) je med amfetamini najbolj znan ekstazi. Amfetamini so prvotno zdravila (poživila), izdelana za premagovanje zaspanosti in splošnega popuščanja zmogljivosti. Amfetamini ne povišajo le telesnih zmogljivosti, temveč lahko bistveno izboljšajo tudi duševno obremenitev. Pri uporabi amfetaminov je poseben problem povzročanje psihoz. Najbolj znan med amfetamini – ekstazi, je droga, ki na umeten način izredno dobro zadovoljuje potrebo po zabavi (Odvisnost od prepovedanih drog, 2015). Ekstazi so drobne barvne tabletké, ki močno vplivajo na razpoloženje in občutke uživalca. Sproščajo notranje zavore uporabnika ter močno povečajo medsebojne simpatije in občutek povezanosti. Ker uživalec po zaužitju ekstazija ne čuti utrujenosti, žeje in lakote, se telo le-tega pregreva, kar lahko privede do vročinske kapi. Dolgotrajno uživanje ekstazija vpliva na spremembo vedenjskega vzorca osebnosti

uživalca, pojavljajo se tudi nekatera duševna stanja, kot so halucinacije oz. prividi, paničnost in depresija, ipd. Po Žigonu (1998, str. 73) se pri uživalcih amfetaminov fizični učinki kažejo v pretiranem potenju, šklepetanju z zobmi, zamegljenem pogledu in nihanju krvnega pritiska.

- **Halucinogeni:** med te spada najbolj znan in uporabljen LSD oz. dietilamid lisergične kisline (Žigon, 1998, str. 61). LSD je sintetiziran iz alkaloidov rženih vršičkov. Pridobiva se ga iz glave glivice, imenovane glavica, ki raste na rži. Učinki LSD-ja se pojavijo že pol ure po zaužitju in lahko trajajo nekaj ur, celo dni. LSD je umetno izdelana snov, katere glavni učinek je povzročanje halucinacij (Täschner, 2002, str. 45). Pri dolgotrajnem jemanju halucinogenov pride pri uporabniku do različno močno izražene psihične odvisnosti, medtem ko telesne odvisnosti ni. Učinki pri uživalcih LSD-ja so nepredvidljivi, fizični učinki pa se odražajo v povečanem srčnem utripu in povečanem krvnem pritisku, pretiranem potenju in slabosti v želodcu (Žigon, 1998, str. 63).

Med mehke droge spadajo marihuana, hašiš, cigarete in alkohol (Joffe, 2004). Cigarete in alkohol sta pravno dovoljeni drogi, medtem ko marihuana in hašiš spadata med prepovedane droge, ki se pridobivata iz konoplje (opisano v nadaljevanju). Podatki o mladostnikih, ki uporabljajo dve, za odrasle pravno dovoljene droge, alkohol in tobak, močno kažejo, da bi legalizacija marihuane imela negativen vpliv na mladino. Alkohol in tobak sta najbolj pogosto zlorabljeni pri mladostnikih, čeprav je njihova prodaja za mladostnike nezakonita. Žigon (1998, str. 18) je mnenja, da uporabnik mehkih drog ne more postati odvisnik. Mehke droge ne povzročajo fizične odvisnosti in gledano na ostale droge se je z njimi nemogoče smrtno predozirati. Mnogi avtorji se s tem ne strinjajo, prav tako pa obstajajo tudi številne študije, ki dokazujejo, da so uporabniki mehkih drog tudi lahko odvisniki.

1.3 Konoplja

Konoplja, latinsko cannabis, izvira iz osrednje Azije in je ena najstarejših psihoaktivnih rastlin znana človeštvu že več kot 5000 let (Potparič, 2012). Botanično je razvrščena med kritosemenke dvokaličnice in spada v družino konopljev (Grinspoon & Bakalar, 1993, str. 1). Ta dvodomna rastlina obsega tri podvrste: Cannabis sativa (navadna konoplja), Cannabis indica in Cannabis ruderalis. Cannabis sativa, najbolj razširjena od vseh treh, je visoka in ohlapno razvejana rastlina, ki lahko zraste tudi do šest metrov visoko; Cannabis indica je nižja, zraste približno pol do meter v višino, je piramidaste oblike in gosto razvejana; Cannabis ruderalis je približno pol metra visoka rastlina, z malo ali nič vej. Razlike med tremi vrstami konopelj so tudi v listih, steblih in smoli.

Konoplja, vrste Cannabis sativa, raste tako rekoč po vsem svetu, najbolj pa ji ustreza zmerno in tropsko podnebje (Potparič, 2012). Z botaničnega vidika gre za rastlino s posebnostmi, ki jih povzročajo način vzgoje, izbira semen in različni klimatski pogoji. Po Caulkinsu (Caulkins et al., 2012, str. 7) te posebnosti predstavlja skupina substanc, imenovanih kanabinoidi, ki so značilni za konopljo, vendar imajo pomemben vpliv tudi na človeško telo. Eden od kanabinoidov, imenovan delta-9-tetrahidrokanabinol ali THC, ima psihoaktivni učinek. THC je samo eden od več kot šestdeset kanabinoidov najdenih v konoplji. Psihoaktivni učinki drugih kanabinoidov, kot so kanabinol (CBN), tetrahidrokanabivarin (THCV) in kanabidiol (CBD), so manj znani kot učinki THC, je pa potrjeno, da ostali kanabinoidi v interakciji s THC vplivajo na povečevanje, zmanjševanje, pospeševanje ali upočasnjevanje ter trajanje psihoaktivnih učinkov.

Po Potpariču (2012) se konoplja, glede na odstotek vsebnosti THC, razvršča na:

- konopljo odlične kakovosti, v kolikor znaša vsebnost THC več kot 1,5%;
- konopljo dobre kakovosti, v kolikor znaša vsebnost THC od 0,5% do 1,5%;
- konopljo slabe kakovosti, v kolikor znaša vsebnost THC manj kot 0,5%.

Koncentracija THC v marihuani je odvisna od načina gojenja in vrste konoplje (Kastelic & Kostnapfel Rihtar, 2014). Koncentracija aktivne substance se je skozi čas spreminjala. V začetku 60. let je koncentracija THC znašala 0,1 % do 0,2 %, v 70. letih 1 %, do začetka 80. let se je gibal med 3 % in 6 %, dandanes pa se giblje med 6 % do 12 %.

Konoplja je najširše dostopna prepovedana droga v Evropi (Evropsko poročilo o drogah: trendi in razvoj, 2014). Le-ta se v Evropo uvaža v ogromnih količinah in na njenem ozemlju tudi proizvaja. Uporaba konoplje se je v devetdesetih letih prejšnjega in na začetku tega stoletja v večini evropskih držav povečala. Evropa morda prehaja v novo fazo, saj podatki iz raziskav med splošnim prebivalstvom in novi podatki iz raziskave med šolsko mladino v številnih državah kažejo na razmeroma ustaljene trende uporabe, vendar so v primerjavi s preteklimi standardi ravni še vedno visoke. V zadnjih nekaj letih se je izboljšalo tudi razumevanje posledic razširjene in dolgotrajne uporabe konoplje za javno zdravje, prav tako pa je višja tudi raven povpraševanja po zdravljenju zaradi težav povezanih s konopljo.

Konoplja je v preteklosti bila predmet raznih kulturnih dogodkov, medtem ko se danes zaradi kanabinoidov uporablja tako v medicinske kot rekreativne namene, zaradi visoke vsebnosti celuloze in trpežnih vlaken pa je prav tako uporabna v industriji (Konoplja, 2012).

Konoplja je bila prvič dokumentirana kot rastlinsko zdravilo v Kitajski farmakopeji¹ (Vse, česar še niste vedeli o konoplji, 2011). Kot drogo za terapevtske namene so jo uporabljali že od neolitika (4000 pr. n. š.). Kitajski cesar Šen Nung naj bi prvi opisal njene terapevtske lastnosti leta 2737 pr. n. š. V zahodno medicino je bila uvedena leta 1840 in postala zdravilo za mnoge težave (Kastelic & Kostnapfel Rihtar, 2014). Uporabo konoplje v medicinske namene so prepovedali leta 1973, medtem ko so leta 1928 prvič prepovedali rekreacijsko uporabo konoplje v Veliki Britaniji. Po tem času se je konoplja težko dobila, v 60. letih pa se je uporaba zopet razmahnila. V 70. letih so bile droge iz konoplje najbolj široko uporabljene prepovedane droge.

Konopljo kot rekreativno drogo povezujemo s pojmom rekreativnega uživanja, kar pomeni lahko uživanje in dejavnost, ki jo opravljamo v prostem času (Flaker, 1999, str. 810). Rekreativno uživanje je namenjeno predvsem užitku izkušnje same, kjer so ostali učinki drugotnega pomena. V tem pogledu uživanje drog iz konoplje sodi med tiste človeške dejavnosti, ki jih največkrat opisujemo z besedo razvedrilo, igra in zabava. Kot nasprotje rekreativnemu uživanju se po navadi postavlja medicinsko ali terapevtsko uživanje prepovedanih drog. Z vidika bolnika in tudi deloma zdravnika naj bi šlo predvsem za koristno uporabo drog. Poskušali so vzpostaviti povezavo med morebitno zdravilno sposobnostjo enega od šestdesetih aktivnih kanabinoidov, ki jih vsebuje marihuana, in domnevno koristnostjo njenega uživanja (Droge – tvoj vodnik, 2015). Danes v nekaterih evropskih državah preizkušajo preparate, ki vsebujejo sestavine, ki so jih našli v konoplji in jih bodo morda v prihodnje uporabljali kot zdravilo.

¹ Farmakopeja je publikacija, ki vsebuje navadno zakonsko obvezujoče predpise za razvoj, izdelavo in preskušanje kakovosti zdravil in njihovih sestavin ter druge podatke o zdravilih in njihovi uporabi (<http://www.jazmp.si/farmakopeja/>).

Na spodnji sliki je prikazana vsestranska uporaba konoplje.

[illegible]

Iz konoplje (*cannabis sativa*) se, poleg najbolj znane in tudi svetovno razširjene marihuane, prideluje tudi hašiš in hašišovo olje ter skunk.

- **Hašiš in hašiševo olje** se proizvajata iz konoplje ter spadata med nevarnejše droge v primerjavi z marihuano, saj vsebujeta večjo koncentracijo THC (Potparič, 2012).

Vsebnost le-te se v hašišu giblje med 3% in 14%, medtem ko v hašiševem olju lahko doseže vsebnost tudi do 50%. Hašiš je rjavočrn ali olivno zelen smolnat izloček iz konoplje, ki ima izredno neprijeten intenziven vonj ter grenak okus. Smolnat izloček se izloča iz dlačic na listih in v cvetovih konoplje. Izločena smola se oblikuje v obliki kock, krogel ali ploščic. Za pridobitev enega kilograma hašiša je potrebno vzgojiti do 600 kg konoplje. Hašiš se uživa na isti način kot marihuana, torej s kajenjem oz. inhaliranjem. Hašiševo olje je koncentrirana tekoča oblika hašiša, je gosta, temna in lepljiva tekočina, ki ima do štirikrat močnejše učinke od hašiša ter je rdečerjave ali zelenočrne barve (Žigon, 1998, str. 53).

- **Skunk** izvira iz Nizozemske, kjer je tudi največja proizvodnja skunka (Žigon, 1998, str. 57). Le-ta je šestkrat močnejši od marihuane. Učinki skunka so podobni halucinogenim učinkom LSD. Konopljo za skunk se goji v rastlinjakih, saj za uspešno rast potrebuje vrsto specifičnih pogojev. Le-ta namreč ne uspeva v zemlji, ampak v mešanici gramoza, žaganja in peska. Potrebuje izključno močno umetno svetlobo, veliko vlage, zalivanja in precej različnih kemičnih dodatkov v vodi. V takšnih pogojih konoplja raste hitreje, hitreje dozori, pridelek pa je desetkrat večji kot pri običajni konoplji, ki raste na prostem. S skrbnim negovanjem, večkratnim presajanjem in obrezovanjem, se lahko žanje tudi do šestkrat na leto.
- **Marihuana** je zdrobljeno osušeno cvetje ter listje konoplje, ki vsebuje določeno količino psihoaktivne snovi oz. THC (Potparič, 2012). Sveži konopljin listi, ki imajo neparno število nazobčanih lističev, imajo zeleno barvo, medtem ko imajo posušeni listi olivno zeleno do rjavkasto barvo. Marihuana se lahko uživa s kajenjem, samo ali pomešano s tobakom, prav tako pa se lahko zaužije s pijačo ali hrano. Pri kajenju se učinki marihuane pojavijo že čez nekaj minut po vdihovanju dima, medtem ko svoj vrh dosežejo po dvajsetih ali tridesetih minutah. Več o marihuani je opisano v nadaljevanju.

1.4 Marihuana

S pojmom marihuana (tudi kanabis, trava, gandža, joint, itd.) so mišljeni posušeni ženski listi, cvetovi in manjši deli stebel konoplje, ki se jih lahko najde na črnem trgu in se jih uporablja za rekreativne namene (Konoplja, 2012). Marihuana poleg alkohola in tobaka sodi med najbolj razširjene droge. Razvrščamo jo med omamna sredstva, ker učinkuje tako, da izzove stanje omame. Täschner (2002, str. 13) je mnenja, da je uživanje marihuane namenjeno omami oziroma spremembi lastnega razpoloženja. Marihuana privlači ljudi zaradi različnih vzrokov, in sicer jo je preprosto dobiti, je poceni in velja za tako imenovano mehko drogo. Večina ljudi misli, da je neškodljivo poživilo, saj povzroča prijetne občutke ter velja za čisti naravni produkt. Uživanje marihuane okrepi vedenje, ki je usmerjeno predvsem na skrb za lastno razpoloženje in povzroča izogibanje vsakdanjim obremenitvam. Želja po okrepitvi učinka marihuane in občutek popuščanja učinka te snovi privede uživalce do iskanja močnejših delujočih drog. Kot takšni se izkažejo halucinogeni, kasneje poživila in končno opiat. Povečevanje odmerka, da bi se povečal učinek, pri marihuani zadostuje le kratek čas. Na njeno mesto velikokrat vstopijo nove droge z močnejšim učinkom.

Kar se tiče same proizvodnje marihuane, postaja v ZDA, Kanadi in Evropi, vse bolj pereč problem nov način proizvodnje marihuane v zaprtih prostorih. Tak način gojenja je težje odkriti, učinek tako gojene konoplje pa je dosti bolj močan (Potparič, 2012). Ljudje, ki trgujejo s konopljo, so ugotovili, da se s takim načinom gojenja konoplje lahko izognejo nevarnosti, ki jo predstavlja tihotapstvo konoplje oziroma njenih izdelkov v druge države. Zaradi manjšega števila členov v verigi, ki so predhodno skrbeli za transport in dostavo konoplje oziroma njenih izdelkov do uporabnika, so posledično tudi zaslužki večji. Z novim načinom gojenja konoplje v zaprtih prostorih, kot so rastlinjaki, garaže, kleti, ipd., se prideluje

marihuana, ki ima dosti bolj močen učinek zaradi večje vsebnosti THC. V zaprtih prostorih pridelani marihuani se dodajajo razne kemikalije kot so sulfat, cink in manganov klorid, ki omogočajo, da konoplja raste hitreje, hitreje dozori in da tudi do desetkrat večji pridelek kot konoplja gojena na prostem. Tak način gojenja konoplje se zaradi tehnike imenuje hidroponično gojenje. Na podlagi laboratorijskih preiskav tako pridelana marihuana vsebuje od 9% do 22% THC, v obliki praška iz vršičkov pa lahko doseže tudi 40%. V Sloveniji večino potreb po marihuani na črnem trgu zadovolji Slovenija sama, saj je zaradi vse večje ponudbe legalnih konopljinih semen in opreme, vodičev, navodil ter preprostosti, gojenje konoplje v velikem razmahu.

1.4.1 Načini uživanja marihuane

Marihuano se najpogosteje uporablja s kajenjem oz. inhaliranjem dima, saj se tako najhitreje doseže učinek (Konoplja, 2012). Aktivne sestavine marihuane so topne v maščobi, kar pomeni, da se jih lahko izloči, doda živilom in zaužije (poje ali popije), v telo pa preidejo prek prebavnega trakta. Tako zaužita marihuana začne v primerjavi s kajenjem delovati precej pozneje (po 45 minutah do uro in pol), je pa zato THC veliko bolj učinkovit – z manjšo količino se doseže enak oziroma večji učinek opojnosti, ki običajno traja dlje.

1.4.2 Marihuana in njeni učinki

Razne študije kažejo, da uživanje marihuane lahko povzroči zelo močno duševno odvisnost, medtem ko naj ne bi povzročalo telesne odvisnosti (Potparič, 2012). Stalna potreba po ponovnem uživanju marihuane je odraz duševne odvisnosti. Uživalec marihuane se ni zmožen več zabavati, sprostiti in delovati brez njenega uživanja. Za doseganje učinka, kakršnega je imel ob predhodnem jemanju, potrebuje vedno večjo količino marihuane. Mnogi so mnenja, da je to tudi glavni razlog, zakaj nekateri uživalci marihuane preidejo na bolj nevarne droge.

Uporaba marihuane povzroča, da uživalec dojema svet nekako upočasnjeno, preprostejše in prijetnejše (Odvisnost od prepovedanih drog, 2015). Če se z odmerki pretirava, postanejo možgani sčasoma od marihuane, tako kot od drugih drog, odvisni tudi fizično. Zasvojenec z marihuano postane pasivna oseba, ki ni tekmovalnega duha in čigar motivacija za delo postopoma upada. Izgubi se volja za kakršne koli resnejše napore, oseba se hitro zadovolji z dosežki, ki so manjši od njegovih siceršnjih potencialnih sposobnosti. Marihuana tako lahko postane droga, ki zmanjšuje voljo do aktivnega življenja ter ubija ustvarjalnost v zameno za ležerno pasivnost.

Razen škode na pljučih zaradi kajenja, ni veliko dokazov, ki bi kazali, da ima marihuana kakšne dolgoročne negativne učinke na zdravje (Konoplja, 2012). V maščobi topljiva psihoaktivna snov THC, ki se nabira v maščobnih tkivih telesa, se približno en teden postopoma sprošča v krvni obtok. Tako se učinki THC podaljšujejo. Kajenje marihuane enkrat ali dvakrat na teden že zagotovi trajen vir THC v telesu.

Po Potpariču (2012) naj bi marihuana oz. njeno uživanje imelo naslednje negativne učinke:

- **Delovanje marihuane na možgane in živčevje:**
 - Govorna sposobnost: uživanje marihuane po navadi povzroči težave pri razumevanju drugih ljudi ter komuniciranju. Uživalci težko najdejo natančne besede, s katerimi bi radi opisali to, kar želijo. Pomaknejo se proti bolj konkretnemu načinu mišljenja ter

izgubijo sposobnost za abstraktno razmišljanje. Posledično ne morejo rešiti svojih osebnih problemov, se počutijo nerazumljene in osamljene.

- Sposobnost logičnega razmišljanja: uživanje marihuane postopoma povzroči izgubo sposobnosti za kritični pregled ter logično razmišljanje, kar vodi v občutek neuspešnosti in nezadostnosti, kar pa uživalec redko kdaj poveže z uživanjem marihuane.
- Fleksibilnost misli: uživanje marihuane povzroči nepravilno osredotočenost pozornosti, ignoriranje mnenja drugih ter nesposobnost konstruktivnega razgovora z drugimi ljudmi. Uživanci imajo občutek, da so drugačni in nerazumljeni ter da ne spadajo v skupnost, prav tako njihovi interesi postopoma zamrejo.
- Spomin in učenje: uživanje marihuane lahko kratkoročno prizadene spomin. Uživalec se zaradi prizadete fleksibilnosti ne more pravilno osredotočiti, kar povzroči, da s težavo v spomin priključuje kakšno stvar. Njihova preteklost je meglena, zaradi prizadetega pomnjenja nedavno pridobljenih informacij in zmanjšane sposobnosti koncentracije, je moten tudi proces učenja.
- Sposobnost zaznavanja vzorcev v okolju: marihuana povzroči, da uživalec ni sposoben opazovati vzorce in spremembe v okolju ter odnose med ljudmi, si ustvariti neko rutino ter razviti navade. Prostor okoli njega izgine, prav tako pa tudi zanimanje za dogajanje v njem. Sčasoma uživanci nezavedno začnejo živeti v svojem lastnem izoliranem svetu, v katerem so nesposobni načrtovati svoje življenje ter dobijo varljiv občutek svobode.
- Ustvarjalnost: marihuana nekomu lahko omogoči nove zaznave ali ideje oziroma sprosti zatrte ideje, vendar se te ideje le redko udejanjijo, saj uživanje marihuane zmanjša delovni zagon.
- Psihomotorično delovanje: razne študije so pokazale, da imajo uživanci marihuane prizadete sposobnosti, ki so potrebne za upravljanje strojev, motornih vozil in letal. Tovrstne sposobnosti naj bi bile prizadete tudi več ur potem, ko bi subjektivni učinki marihuane izginili. Po Asbridgeu (Asbridge et al., 2012) so strokovnjaki bili mnenja, da uživanje marihuane predstavlja večje tveganje za voznike kot konzumiranje alkohola, katerega učinki so relativno kratkotrajni in jih spremlja subjektivni občutek zastrupljenosti. Opazovalne epidemiološke študije so pokazale tudi, da uporaba konoplje pri voznikih povečuje tveganje za vpletenost v prometno nesrečo. Marihuana močno vpliva na elemente, potrebne za varno vožnjo, kot so koordinacija gibov, koncentracija in budnost voznika, prav tako pa je daljši tudi odzivni čas voznika (Marihuana: Dejstva, ki bi jih morali poznati starši, 2005). Zaradi uživanja marihuane je lahko nepravilno ocenjena varnostna razdalja, prav tako je slabše odzivanje na prometne znake ter zvoke na cesti. Po podatkih naj bi bila prisotnost THC povezana z vse večjim odstotkom prometnih nezgod.
- Psihoza in shizofrenija: duševna bolezen, tako imenovana kanabis psihoza, se po navadi pojavi ob rednem dolgotrajnem uživanju marihuane. Na njen nastanek vplivajo še drugi faktorji, prav tako pa naj bi bilo majhno število uživalcev s to vrsto motnje. Strokovnjaki si še niso na jasnem ali nedovoljene droge pripeljejo do shizofrenične motnje oziroma shizofrenična motnja povzroči zlorabo nedovoljenih drog, ali pa nedovoljene droge le pospešijo to duševno bolezen. Hall & Degenhardt (2009) sta mnenja, da redna uporaba konoplje lahko negativno vpliva na duševno zdravje mladih in odraslih; na voljo so tudi dokazi o povečanem tveganju za psihotične simptome in motnje, ki se povečuje s pogostnostjo uporabe konoplje.
- Motivacija: strokovnjaki ugotavljajo, da dolgotrajno in intenzivno uživanje marihuane povzroča utrujenost, pasivnost, nezainteresiranost, apatijo, družbeno zanemarjanje, brezbržnost ter zmanjšan zagon.

- **Delovanje na pljuča:**

- Uživanci marihuane običajno kadijo brez filtra in tako inhalirajo čisti dim, katerega zadržujejo v pljučih čim dlje. Tak način kajenja je dosti bolj nevaren od kajenja navadnih cigaret, saj tako inhaliran dim draži pljučno tkivo in ga na tak način tudi bolj poškoduje. Dim marihuane vsebuje katran, ogljikov monoksid ter več kot deset različnih eteričnih olj, ki lahko povzročijo vnetje dihalnih organov. Uživanci marihuane imajo pogoste težave pri dihanju in povečano možnost razvoja raka na pljučih ter možnost pridobitve raznih pljučnih bolezni. Vrste raziskav so pokazale, da mladi uživanci marihuane ali mešanice marihuane in tobaka, prej zbolijo za predrakastimi tvorbami, kot kadilci navadnih cigaret pri srednjih letih. Učinek kajenja marihuane 3-5 krat na teden naj bi bil enak učinku kajenja 16 navadnih cigaret na dan vse dni v tednu. Kadilci naj bi bili izpostavljeni tudi večjemu tveganju za pojav kroničnega bronhitisa (Konoplja, 2012).

- **Delovanje na srce:**

- Kajenje marihuane ima enak učinek na delovanje srca kot močno razburjenje ali stres, tj. povečuje srčni utrip. Povišanje srčnega utripa je odvisno od vnesene količine THC v organizem in je lahko tudi za 50% večji od normalnega. Povečan srčni utrip traja več kot 40 minut, doseže pa se že najkasneje 30 minut po zaužitju marihuane, zaradi česar je le-ta še posebej nevarna za osebe z zvišanim krvnim pritiskom ter za ljudi z motnjami v delovanju srca.

- **Delovanje na reproduktivni sistem:**

- Na podlagi raziskav strokovnjakov je kajenje marihuane nevarno za najstnike stare med 12 in 17 let, saj so le-ti takrat v fazi spolnega razvoja. Uživanje marihuane lahko povzroči zmanjšanje gibljivosti in števila spermijev ter raven testosterona. Znižana raven testosterona pri moških pa lahko vpliva na pospešeno nabiranje dodatne maščobne obloge okrog prsnega tkiva.
- Uživanje marihuane naj bi pri ženskem spolu povzročalo ravno obratne učinke - raven testosterona se poveča, kar vpliva na zmanjšanje ženskih karakteristik. Pojavijo se težave s kožo, kot so aknast in nečist obraz, prav tako pa jim začnejo rasti dlake na obrazu, prsih in hrbtu. Ob dolgotrajnemu kajenju marihuane pride tudi do motenj v menstrualnem ciklusu, pri nosečnicah pa THC prehaja v krvni obtok otroka prek placente, kar povzroči slabo rast zarodka, počasno večanje teže, podaljšan porod in vedenjske abnormalnosti pri novorojenčku. Mentalni učinki, ki se kažejo pri zarodku zaradi uživanja marihuane, so kratka pozornost, slab spomin, nesposobnost presojanja ter počasno učenje. Doječe matere, ki uživajo marihuano, prenašajo vsebnost THC v otroka tudi preko mleka.

- **Delovanje na imunski sistem** (Konoplja, 2012):

- Uživanje marihuane, na podlagi študij, vpliva tudi na odpornost telesa. Telo postane lažja tarča za vse vrste bolezni, prav tako pa se zaplete tudi potek zdravljenja običajnih bolezenskih težav. Kajenje marihuane pri uporabnikih začetnikih običajno povzroča slabosti, pojavi se lahko tudi bruhanje.

Večja vsebnost THC-ja v človeškem telesu lahko povzroči nespečnost, halucinacije, kratkotrajno izgubo spomina, zmedenost, in drhtenje oz. tresenje okončin (Konoplja, 2012). Po prenehanju kajenja marihuane, ti simptomi v večini primerov izginejo oz. se zmanjšajo. Prav tako tudi toleranca, ki se lahko pojavi že po nekajkratnem uživanju marihuane, razmeroma hitro izgine, v kolikor se marihuana nekaj časa ne uporablja. Približno polovica uživancev ima težave pri nadzorovanju uporabe marihuane, medtem ko manjši odstotek poroča o rahli fizični odvisnosti. Konopljin odtegnitveni sindrom naj bi razmeroma bil kratkotrajen in mil.

Na drugi strani pa zagovorniki pozitivnih učinkov marihuane zagovarjajo njeno uporabo v medicinske namene (Tratnik, 2014). Medicinska marihuana, ki je naravni izdelek, pridobljen iz rastline *Cannabis sativa*, je kot zdravilo v rabi že tisočletja. Izkazalo se je, da ne povzroča fizične odvisnosti in nima škodljivih posledic, tako kot številna druga pomirjevala. Med njenimi najučinkovitejšimi lastnostmi so antibiotično, protibolečinsko in protivnetno delovanje. Glede na veliko število razprav o mogoči uporabi marihuane v medicinske namene, je ključnega pomena razumevanje razlik med čistim THC in drugimi kemičnimi snovmi, pridobljenimi iz konoplje, ter neokrnjeno marihuano (Marihuana: Dejstva, ki bi jih morali poznati starši, 2005). Sam kanabinoid THC se uporablja za lajšanje mnogih težav, medtem ko neokrnjena marihuana vsebuje malo morje za zdravje škodljivih kemičnih snovi.

V skladu z rezultati raznih študij in raziskav naj bi marihuana imela veliko pozitivnih učinkov. Po Amarju (2006) se pozitivni učinki kažejo predvsem pri bolnikih, ki imajo sledeče težave:

- **Izguba apetita** se pojavlja pri ljudeh obolenih za napredovalnimi oblikami raka ter bolnikih okuženimi z virusom HIV. Zaradi izgube apetita ali anoreksije, je pri bolnikih z AIDS-om drastična izguba telesne mase v večini primerov povezana s kronično diarejo (drisko). Na podlagi kliničnih študij uporaba THC v obliki tablet spodbuja apetit, bolnikom z napredovalnimi oblikami raka pa pomaga zavirati kronično izgubo telesne teže. Ogromna izboljšanja so se pokazala tudi pri AIDS bolnikih. Po dobrem mesecu se jim je povečal apetit, prav tako se jim je stabilizirala telesna teža.
- **Multipla skleroza** je kronično obolenje živčevja, ki jo spremljajo boleči mišični krči, mravljinčenje v prstih rok in nog, otrdelost mišic, kronična bolečina v okončinah, tresavica, slaba koordinacija gibanja in disfunkcije prebavil. Zdravljenje te bolezni je včasih neučinkovito, težave pa predstavljajo tudi pojavi hudih neželenih učinkov, ki nastanejo zaradi zdravljenja. Zaradi navedenih razlogov so se nekateri bolniki začeli zdraviti s konopljo oz. s kajenjem marihuane. Le-ta naj bi ugodno vplivala na blaženje nekaterih simptomov, kot so tresavica, disfunkcija mehurja in otrdelost mišic. Neželene učinke, kot so zaspanost, suha usta in vrtoglavica so bolniki razmeroma dobro prenesli, prav tako pa so se ti učinki redko pojavljali.
- **Poškodbe hrbtenjače:** simptomi pri ljudeh s poškodbami hrbtenjače so podobni tistim z multiplo sklerozo; to so urinarna inkontinenca, boleči krči in otrdelost mišic. Strokovnjaki so na podlagi raznih študij ugotavljali, kakšni so učinki ekstraktov konoplje s kanabidioli ali s THC oziroma kombinacijo obeh. Pri nekaterih pacientih so se pojavila izboljšanja, saj so se bolečine znatno zmanjšale.
- **Epilepsija** ali božjast je ena izmed najbolj pogostih bolezni živčevja. Z njo se srečuje več kot 1% svetovnega prebivalstva, od tega jih pa približno 20-30% nima primerne zdravljenja s splošno uveljavljenimi zdravili. Z raziskavami, ki so jih opravljali na živalih, se je kanabidiol izkazal za zelo obetajočega, njegovo delovanje je bilo zelo močno in minimalno nevrotoksično. Uživalci marihuane, ki so se borili s to boleznijo, so poročali, da jim je marihuana ublažila krče; ko pa so s kajenjem prenehali, so se tudi krči vrnil.
- **Ostalo:** veliko število konopljinih kanabinoidov naj bi vplivalo na boljšo kakovost spanja ter učinkovito odpravljanje kronične in akutne bolečine. Stranski učinki, ki so se kazali, so večinoma bili zmedenost in omotica. Kanabinoidi v kliničnih študijah niso pokazali učinkov proti Parkinsonovi bolezni, so pa pokazali učinke pri Alzheimerjevi bolezni, in sicer preprečujejo formacijo »Alzheimerjevih ploščic«, potrebnih za nastanek bolezni. Prav tako naj bi širili dihalne poti pri astmatikih ter manjšali tumorje.
- **Tumorji:** po Guzmanu (2003) ima marihuana pozitivne učinke na tumorje. Kanabinoidi, aktivne sestavine konoplje, delujejo v telesu tako, da posnemajo endogene snovi, ki

aktivirajo specifične celične površinske receptorje. Kanabinoidi spodbujajo paliativne učinke pri bolnikih z rakom, kot so npr. zaviranje kemoterapevtskih slabosti in bruhanja, stimuliranje apetita in zmanjševanje bolečin. Poleg tega, kanabinoidi zavirajo rast tumorjev pri laboratorijskih živalih. Kanabinoidi delujejo kot selektivne antitumorne spojine, ki lahko ubijejo tumorske celice. Varna stran THC-ja z učinkom zaviranja rasti tumorskih celic, lahko določi osnovo za nadaljnje poskuse namenjene ocenjevanju potencialne antitumorne dejavnosti kanabinoidov.

- **Tourettov sindrom** je nevro-vedenjska motnja, za katero je značilen nabor kognitivnih in vedenjskih motenj ter verbalni in motorični tiki. Razne študije učinkovitosti kajenja marihuane oz. uporabe THC-ja pri zdravljenju Tourettovega sindroma so pokazale, da THC blaži obsesivno kompulzivne motnje ter vokalne in motorične tike (Müller-Vahl & Schneider, 2003).
- **Glavkom** je očesna bolezen, za katero je značilen povišan znotrajočesni tlak in lahko vodi do slepote (Merritt et al., 1980). Marihuana se je pokazala kot zanimiv zaviralec te bolezni.
- **Shizofrenija** je mentalna motnja, ki jo povzročajo motnje v delovanju možganov (Robson & Guy, 2009). Bolniki imajo tako vedenjske, kognitivne kot čustvene probleme. Gre za hudo duševno bolezen, ki se manifestira z mišljenjskimi motnjami in deluzijami, halucinacijami, socialni odmaknjenosti, izgubo motivacije, itd. Znaki shizofrenije se kažejo v kronično sistemskih vnetjih, hiperadrenalinizmu, pretiranem odzivu na stres in metabolnih motnjah. Pri shizofrenikih lahko pride tudi do diabetesa in debelosti ter pretirane občutljivosti za določene infekcije. Na tem področju se v zadnjem času kažejo razhajajoča si mnenja glede vpliva marihuane na shizofrenijo. Nekateri so mišljenja, da uživanje marihuane v mladih letih pripomore k razvoju shizofrenije v kasnejših letih. Na drugi strani pa raste zanimanje za potencialno uporabo kanabinoidov kot antipsihotičnega agensa. Občasno uživanje marihuane naj bi ščitilo mišljenjske funkcije shizofrenikov, prav tako pa so znani pozitivni učinki THC in kanabinoida CBD.
- **Depresija**: Leta 2005 je bila izvedena najobširnejša raziskava, v kateri so ugotavljali vplive marihuane na depresijo (Denson & Earleywine, 2006). V raziskavi so primerjali psihično stanje ljudi, ki so dnevno uživali marihuano ter tistih, ki so uporabljali marihuano enkrat na teden ali manj, ter pri uporabnikih, ki marihuane niso nikoli poskusili. Raziskava je pokazala, da so ljudje, ki uživajo marihuano dnevno, enkrat na teden ali občasno, manj depresivni od ljudi, ki marihuane niso nikoli poskusili. V študiji so primerjali tudi ali se depresija večinoma pojavlja pri uživalcih rekreativne ali medicinske konoplje. Pokazalo se je, da so uporabniki marihuane v medicinske namene bolj depresivni od rekreativnih uživalcev, predvsem zaradi same misli o bolezni ter stresa povzročene zaradi bolnišničnega okolja. Raziskava potrjuje dejstvo, da kajenje marihuane ne povzroča povečanega tveganja za razvoj depresije.
- **Staranje možganov** je povezano s kognitivnim upadanjem, ki ga spremljajo progresivni vnetni procesi v možganih (Albayram et al., 2011). Molekularni mehanizmi, ki so osnova za kognitivne primanjkljaje in ki nastajajo med staranjem, so večinoma neznani. Zaradi vse večjega staranja prebivalstva, je vedno večja potreba po razvoju novih načinov za zdravljenje ali preprečevanje kognitivnih primanjkljajev. Ravnotežje med dejavniki staranja in aktivnostjo obrambnega sistema proti staranju določa hitrost staranja. V preteklosti je endogen kanabinoidni sistem bil opredeljen kot del obrambnega sistema, ki vpliva na staranje možganov. Dejavnost endogenega kanabinoidnega sistema ščiti nevrone, sodeluje pri urejanju glialne dejavnosti in vpliva na napredno učenje ter spominske primanjkljaje, povezane s starostjo.

Ne glede na negativne ali pozitivne učinke marihuane, je le-ta v Sloveniji prepovedana. Njeno uporabo oz. neuporabo pa ureja zakonodaja opisana v naslednjem poglavju.

1.5 Zakonodaja

V zadnjih letih prejšnjega stoletja je bila večina drog, ki so danes prepovedane, v prosti prodaji (Krek, 2014). Droge so postale pravno prepovedane šele od prvega desetletja 20. stoletja dalje, ko je mednarodna skupnost sprejela enotna pravila, ki določajo nadzor nad proizvodnjo in prometom s prepovedanimi drogami. Vse države članice združenih narodov so obvezane upoštevati določila mednarodnih konvencij, ki natančneje predpisujejo, na kakšen način in kdaj se lahko le-te uporabljajo. Vsa ta določila so vnesena v nacionalne zakonodaje posameznih držav, le-te pa jih različno interpretirajo. Posledično je pri dejanski izvedbi določil iz mednarodnih konvencij v posamezni državi tudi nekaj razlik.

Slovenija je z aktom o ratifikaciji nasledstva sprejela naslednje konvencije OZN, ki se nanašajo na področje prepovedanih drog (Potparič, 2012):

- Enotna konvencija o mamilih sprejeta v New Yorku leta 1961;
- Enotni Protokol o spremembi enotne konvencije o mamilih iz leta 1961 sprejet v Ženevi leta 1972;
- Konvencija o psihotropnih substancah sprejeta 1971 na Dunaju;
- Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet z mamili in psihotropnimi snovmi sprejeta 1988 na Dunaju.

Te konvencije so z aktom o ratifikaciji postale takšne mednarodne pogodbe, ki se jih uporablja neposredno. V skladu z Enotno konvencijo o mamilih iz leta 1961, ZPPPD uvršča med nedovoljene droge vsako konopljo, ne glede na koncentracijo aktivne komponente THC.

Na podlagi Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog, konoplja spada v skupino I prepovedanih drog. Ne glede na dejstvo, da je v Uredbi omenjena le ena vrsta konoplje, in sicer Cannabis sativa laticia, spadajo med prepovedane droge tudi ostale vrste konoplje. Med prepovedane psihotropne substance so namreč uvrščeni vsi izomeri THC-ja, tako da so formalno prepovedane vse rastline in spojine, ki vsebujejo THC. Nadalje, tudi ZPPPD navaja, da se konoplja lahko goji samo za prehrabene in industrijske namene. Ministrstvo za kmetijstvo izda dovoljenje, na podlagi katerega je dovoljeno gojenje konoplje.

V skladu z ZPPPD so določeni pogoji, pod katerimi je dovoljena posest ilegalnih drog, prav tako pa tudi proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami v Sloveniji. Vlada Republike Slovenije, na podlagi predloga ministra, pristojnega za zdravstvo, sprejme razvrstitev prepovedanih drog. Vsi postopki pridobivanja substanc, kot so gojenje, predelava in njihova končna izdelava, se po zakonodaji štejejo za proizvodnjo prepovedanih drog. Za promet s prepovedanimi drogami se po tem zakonu štejejo prodaja, tranzit, izvoz, uvoz in vsak drug način dajanja prepovedanih drog v promet. Kot tranzit se šteje vsak prenos prepovedanih drog čez območje Republike Slovenije. Vnos prepovedanih drog na območje Republike Slovenije iz tretjih držav, iz držav podpisnic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) ali ostalih članic Evropske unije, se šteje za uvoz, medtem ko je izvoz del prometa, ki pomeni iznos prepovedanih drog iz območja Republike Slovenije v tretje države in ostale članice Evropske unije.

ZPPPD določa, da minister izda dovoljenje, na podlagi katerega se lahko opravlja proizvodnja ter promet ilegalnih drog. Promet s prepovedanimi drogami na debelo lahko opravljajo fizične in pravne osebe, ki se ukvarjajo s proizvodnjo prepovedanih drog ter fizične in pravne osebe, ki izpolnjujejo pogoje, določene s posebnim zakonom za opravljanje prometa z zdravili na

debelo. Pravne in fizične osebe, ki opravljajo promet s prepovedanimi drogami morajo imeti ustrezno opremo in prostore za hrambo ter izdajanje prepovedanih drog, ki ustrezajo sanitarnim in tehničnim pogojem, katere podrobneje določi minister. Prav tako morajo hraniti prepovedane droge v posebnih prostorih, ki morajo biti zavarovani pred nedovoljenim dostopom nepooblaščenih oseb in v katerih ne sme biti nobenih drugih izdelkov.

Uporabniki konoplje se dostikrat vprašajo, kdaj gre pri proizvodnji le-te za kaznivo dejanje in kdaj za prekršek (Potparič, 2012). S samo neupravičeno proizvodnjo so po Kazenskem Zakoniku (Ur.l. RS, št. 50/2012, v nadaljevanju KZ) že vidni znaki kaznivega dejanja. V določenem primeru ni pomembno ali gre za proizvodnjo za promet ali lastno uporabo. Slovenija kot podpisnica mednarodnih konvencij o prepovedanih drogah, je obvezna, da v primeru substanc, kot je konoplja, prepove njeno uporabo, razen če se le-ta uporablja v zelo omejene medicinske namene ali znanstvene namene.

Policisti, ki delajo na področju prepovedanih drog navajajo, da uživanje pri nas ni kaznivo, se pa preganja pridelavo, predelavo, posedovanje in prodajo prepovedanih drog (Felc, 2015). Tukaj je potrebno opozoriti na zakonsko zmedo. Uživanje in posedovanje se lahko enači, saj uživanja (ki je dovoljeno) ni brez posedovanja (ki je prepovedano). Slovenska zakonodaja ločuje prepovedana ravnanja v zvezi z drogami na kazniva dejanja (opredeljena v KZ) in prekrške, ki so opredeljeni v različnih zakonih. Zato je tudi obravnava osumljencev drugačna. Medtem ko kazenski del predvideva visoke zaporne kazni, je prekrškovni del bolj milosten. Za posedovanje manjše količine droge za lastno uporabo jo kršitelj navadno odnese z denarno kaznijo od 42 do 209 EUR, naslednja sankcija pa je globa od 209 do 626 EUR. Za večje količine je predviden zapor.

Številčne razmejitve, ki določajo, kaj je količina za zasebno rabo oziroma manjša količina, in kdaj gre za preprodajo, ne obstajajo, zato je vse odvisno od organov pregona, torej policije ali tožilstva. Do končnega sodnega postopka je opojna trava varno spravljena v skladišču policije, saj služi kot dokaz, ki je nato uničen. To poteka pod budnim očesom komisije, ki je poleg predstavnikov Ministrstva za notranje zadeve in policije sestavljena tudi iz predstavnikov okrožnega sodišča in tožilstva. Lokacije, kjer prepovedane substance čakajo na uničenje, pa seveda niso razkrite.

V skladu z Zakonom o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog (Ur.l. RS, št. 98/1999, 2/2004 – ZPNNVSM, v nadaljevanju ZPUPD), Komisija Vlade Republike Slovenije za droge pospešuje in usklajuje vladno politiko, programe in ukrepe za zmanjševanje povpraševanja po prepovedanih drogah, preprečevanje uživanja prepovedanih drog, zmanjševanje škode zaradi uporabe prepovedanih drog, rehabilitacijo in zdravljenje. Komisija Vlade Republike Slovenije za droge spremlja izvajanje določil konvencij mednarodnih organizacij in mednarodnih organov, predloži Vladi Republike Slovenije predlog nacionalnega programa in ukrepe pri izvajanju nacionalnega programa, predlaga ukrepe za zmanjševanje ponudbe prepovedanih drog na trgu in zagotavlja mednarodno sodelovanje.

Nadalje ZPUPD določa, da državni proračun zagotavlja sredstva za sofinanciranje izvedbe programov preprečevanja uporabe ilegalnih drog ter spremljanja uživanja prepovedanih drog, medtem ko občine zagotavljajo sredstva za financiranje delovanja lokalnih akcijskih skupin. Zakon, ki ureja zdravstveno zavarovanje in zdravstveno varstvo zagotavlja sredstva za izvajanje zdravljenja, medtem ko se sredstva za sofinanciranje programov reševanja socialne problematike, povezane z uživanjem prepovedanih drog in socialno varstvenih storitev, sofinancirajo iz državnega proračuna.

Na področju prepovedanih drog ima poleg zakonodaje pomembno politično in strokovno vlogo tudi Nacionalna strategija, ki določa izvedbene mehanizme in smeri razvoja ter definira vsa področja delovanja (Pobuda – Prepovedane droge, 2012). Nacionalna strategija je del akcijskega načrta, ki s svojo strukturo omogoča sprotno prilagajanje in natančno spremljanje aktualnih problemov in potreb na področju drog.

2 LEGALIZACIJA MARIHUANE

Beseda kanabis pri ljudeh še vedno spodbudi nasprotujoče si odzive (Zgonik, 2014). Za ene je to vstopnica v svet drog in kriminala ter sredstvo za mračenje uma, za druge božji dar in univerzalno zdravilo. Kanabis je, kot kažejo dosedanje izkušnje in znanstvena spoznanja, nevarna rastlina, ki ima veliko medicinskega potenciala. Na eni strani so zasvojenost in zmanjšanje umskih sposobnosti ter tveganje za duševne bolezni, na drugi strani pa zaviranje rasti rakavih celic, povečevanje teka, sproščanje, lajšanje bolečin in morda celo ugoden učinek na številne druge bolezni. Zagovorniki marihuane zanemarijajo negativne učinke marihuane in povečujejo njene zdravilne, medtem ko nasprotniki dvomijo o dokazanosti zdravilnih učinkov in opozarjajo pred resno nevarnostjo negativnih učinkov.

V Sloveniji tako kot v tujini je ogromno pobudnikov za legalizacijo marihuane, vendar so do sedaj njeno legalizacijo dosegli le v nekaterih državah ZDA ter Urugvaju, do sedaj edini državi na svetu, kateri je uspelo doseči popolno legalizacijo marihuane, tako v medicinske kot rekreativne namene. V nekaterih evropskih državah je dovoljeno posedovanje marihuane le v omejenih količinah, medtem ko so v večini držav Evrope proizvodnja, prodaja in posedovanje marihuane popolnoma prepovedani.

2.1 Legalizacija marihuane v tujini

Z javnomnenjsko raziskavo v ZDA so leta 2012 pobudniki pokazali podporo z več kot 50 odstotki za legalizacijo marihuane, kar nakazuje na dejstvo, da se prepovedi marihuane v ZDA počasi bliža konec (Smith, 2013). Marihuano bi po mnenju mnogih državljanov bilo potrebno odstraniti iz kazenskopravnega sistema in njeno legalizacijo urediti na način, ki je podoben legalizaciji alkohola in tobaka. Legalizacija marihuane bi za ZDA pomenila velik doprinos denarja, nova delovna mesta in ekonomske priložnosti v stabilnem gospodarstvu in ne na črnem trgu (Marijuana Legalization and Regulation, 2014). Kriminalizacija uporabe marihuane nesorazmerno škoduje mladim ljudem, spodbuja masivno raven nasilja in korupcijo, in ne omejuje dostopa do mladih. Omejeni viri organov kazenskega pregona, ki bi se lahko bolje uporabili pri zaščiti javne varnosti, bi na drugi strani bili prihranjeni pri sodnih stroških. S študijo iz leta 2010 sta Miron in Waldock ugotovila, da je okoli 50 % aretiranih v ZDA večinoma priprtih samo zaradi posedovanja droge (Miron & Waldock, 2010).

Z urejeno prodajo marihuane bi državne in lokalne oblasti pridobile tudi nove vire davčnih prihodkov (Matthews, 2013). Na podlagi študije Cato inštituta² bi dekriminalizacija marihuane oz. legalizacija kanabisa v ZDA drastično znižala stroške kazenskega pregona (izdatke za policijo in zapore) ter prinesla približno 8,7 milijard USD davčnih prihodkov na zvezni ravni, če bi bila marihuana obdavčena primerljivo, kot sta alkohol in tobak.

² Cato inštitut je ameriška javna raziskovalna organizacija posvečena načelom, kot so svoboda posameznika, omejena vlada, prost trg in mir (www.cato.org).

Do sedaj so v ZDA marihuano na državni ravni legalizirali v Washingtonu, Koloradu, Oregonu in Aljaski, medtem ko je marihuana v medicinske namene legalizirana v 25 državah ZDA (Ferner, 2015).

V Washingtonu je marihuana bila legalizirana leta 2012 na podlagi akta Initiative Measure no. 502 (Washington Secretary of State, 2011). Na podlagi sprejete zakonodaje morajo vsi prodajalci, distributerji in proizvajalci marihuane imeti državno dovoljenje, medtem ko vsak posameznik, s starostjo nad 21 let, lahko poseduje največ 30 gramov marihuane. Pridelovalci z državnim dovoljenjem lahko gojijo marihuano v nezasebne namene, v lasti pa imajo lahko eno rastlino za medicinsko uporabo. Washingtonski nadzorni odbor za alkoholne pijače (Control Board Liquor - LCB) potrjuje, ureja in izdaja državna dovoljenja za proizvodnjo, prodajo in distribucijo marihuane (Gleckman, 2013).

Marihuana je v Washingtonu obdavčena s 25 % davkom na treh stopnjah, in sicer na ravni od gojitelja do predelovalca, od predelovalca do trgovca in od prodajalca na drobno do končnega kupca (Henchman, 2014). Mnogi v Washingtonu so prepričani, da bodo tako visoki davki na določeni točki zopet spodbudili črn trg. Druga težava, s katero se srečujejo državni zakonodajalci, je predvsem povezana s tem, ali bi marihuana za medicinske namene morala biti obdavčena po enaki stopnji kot marihuana za rekreativne namene (Matthews, 2013). Marihuana za medicinske namene je predmet davka na promet, vendar ni podvržena obdavčitvi s 25 % davkom na treh ravneh kot marihuana za rekreativne namene. Zakonodajalci so zaskrbljeni, da bi se poleg potencialne ponovne vzpostavitve črnega trga zaradi trojne obdavčitve marihuane za rekreativne namene, tudi marihuana za medicinske namene prodajala ilegalno rekreativnim uživalcem zaradi nižje obdavčitve. Po mnenju Matthews, bi ena izmed rešitev tega problema bila enaka obdavčitev obeh izdelkov, uporabniki marihuane v medicinske namene pa bi lahko kasneje vložili zahtevo za refundacijo preveč plačanega davka.

V ameriški zvezni državi Kolorado je zakon o legalizaciji marihuane začel veljati leta 2012 (Konc, 2014). Ljudje, starejši od 21 let, lahko marihuano zakonito uživajo tudi v rekreacijske namene. V Koloradu ima licenco za prodajo marihuane več kot 136 trgovin, letno pa pričakujejo povpraševanje v višini 69.203 kilogramov marihuane (Brown & Resnick, 2014). Lastnikom trgovin je dovoljeno gojenje konoplje, a le pod pogoji določenimi s strani države, ki je glede na različen tip licenc natančno določila, koliko, kje in kako se lahko goji konoplja (Trampuš, 2014). Oglaševanje marihuane ni dovoljeno, njen nakup pa je dovoljen v omejenih količinah na točno določenih krajih. Prodaja je dovoljena samo osebam, starejšim od 21 let, ki lahko kupijo do 28 gramov na osebo, v kolikor so iz Kolorada. Povprečna cena v 2014 je znašala okoli 10 EUR na gram, kar je skoraj dvakrat več od povprečne navadne cene (Brown & Resnick, 2014). Razlog za dvig cene je visoko povpraševanje po marihuani po njeni legalizaciji, a pričakujejo da se bo sčasoma razmerje med povpraševanjem in prodajo izravnalo. V kolikor bodo prebivalci Kolorada pripravljeni plačati več za kakovostno in zakonito marihuano, se ocenjuje, da bo 8 EUR na gram sprejemljiv strošek (Sašo, 2014). V Koloradu so z rastočo prodajo legalizirane marihuane izboljšali svoje šole in zmanjšali splošno stopnjo kriminala, ki se je od legalizacije marihuane zmanjšala za 10,6 % (Sarich, 2014). V letu 2015 se pričakuje prodaja marihuane za 610 milijonov USD, od česar bo država pobrala za 98 milijonov USD davkov, ki jih bodo namenili predvsem za investicije v šolstvu (Belovič, 2014). Marihuana je v Koloradu obdavčena s 25-odstotnim davkom (Trampuš, 2014). Medicinska marihuana je obdavčena po nižjih davčnih stopnjah, zaradi česar prihaja do enakih težav kot v Washingtonu, tj. črnega trga ter preprodaje medicinske marihuane v rekreativne namene.

Aljaska je z zakonskim aktom 'Measure 2' legalizirala posedovanje, uporabo in prodajo marihuane 2. novembra 2014 (Ferner, 2014). Odrasli nad 21 let lahko posedujejo do 30 gramov marihuane in vzgojijo do 6 konopelj za osebno rabo. Zakonodaja prav tako dovoljuje proizvodnjo, prodajo in posedovanje izdelkov za uživanje marihuane, kot so pripomočki za kajenje ali skladiščenje rastlin.

V Oregonu je marihuana postala legalna 4. novembra 2014 z zakonskim aktom 'Measure 91', ki zagotavlja urejeno pravno posedovanje in prodajo kanabisa (Measure 91, 2014). Marihuana je dovoljena v rekreativne namene za odrasle nad 21 let, ki lahko posedujejo do 228 gramov posušene marihuane ter vzgojijo do 4 rastline.

Trenutno v ZDA še 7 držav razmišlja o legalizaciji marihuane (Becker, 2015). Med njimi najbolj izstopa Kalifornija, ki predstavlja eno od največjih svetovnih gospodarstev. Marihuana je tu legalizirana v medicinske namene že od leta 1996, v kolikor pa bi se legalizirala še v rekreativne namene, bi cela zahodna obala ZDA predstavljala pravo Mekko za oboževalce in uživalce konoplje.

Zakoni in predlogi za uporabo marihuane v medicinske namene so ločeno obravnavani v vsaki državi ZDA, kjer obstaja širok nabor politik, ki urejajo uporabo marihuane (United Nations Office On Drugs And Crime, 2013). Čeprav so mnoge države, ki so dekriminalizirale marihuano v medicinske namene, poskrbele tudi za pravno zaščito uporabnikov marihuane, pa večina zakonov ni vzpostavila mehanizme za nadzor droge niti za urejanje kakovosti droge in varnosti njene uporabe. Kljub temu je nov kamenček v mozaiku spreminjanje ameriške politike do marihuane, ki jo zvezna država uradno še vedno šteje za enako nevarno kot heroin (Kopušar, 2014).

Kljub prepričanju velike večine Američanov, da je uporaba marihuane v medicinske namene povsem sprejemljiva, pa je Zvezna vlada na začetku močno nasprotovala vsem prizadevanjem, ki omogočajo, da zdravniki predpisujejo marihuano v medicinske namene, saj naj bi tak pristop bil zgrešen, težko obvladljiv in nečloveški (Kassirer, 1997). Po mnenju nekaterih je malo dokazov, ki kažejo na to, da bi marihuana lahko bila učinkovita pri zdravljenju raznih bolezni. Ta perspektiva je bila pomembna pri prizadevanju spremembe pravnega statusa marihuane. Ameriški Inštitut za medicino ter druge ameriške zdravstvene organizacije so mnenja, da je zelo malo prihodnosti v marihuani kot medicinsko odobrenem zdravilu (Joffe, 2004). Poleg tega naj bi uporaba marihuane povzročala precejšnjo škodo na ameriških delovnih mestih (Shalala, 1995). Po podatkih ameriške gospodarske zbornice, zaposleni uporabniki drog so 33% manj produktivni od ostalih zaposlencev, prav tako pa naj bi imeli do 300% višje zdravstvene stroške.

Na drugi strani pa je v Južni Ameriki, v Urugvaju, konoplja ena od najbolj razširjenih drog (Jaklič, 2014). Po zadnjih raziskavah jo je poskusila že vsaj petina od 3,3 milijona prebivalcev države, na leto pa je po ocenah zaužijejo od 18 do 22 ton. Oblasti so spoznale, da bi lahko z njeno legalizacijo močno popravili stanje na državnem računu in hkrati stopili na rep preprodajalcem. V želji, da bi spremenili trend neuspešnega boja s preprodajalci mamil, zmanjšali njihov dobiček in z drogami povezano nasilje, so se v Montevideu odločili za drugačno taktiko – namesto da bi preprečevali prodajo marihuane, jo bodo raje poskušali nadzirati in si pri tem zagotoviti še dodaten priliv sredstev v državno blagajno.

Urugvaj je tako decembra 2013 kot prva država na svetu sprejel odločitev, da legalizira ves proces uporabe konoplje (posedovanje za osebno uporabo že pred tem ni bilo kaznovano), tako proizvodnjo kot tudi prodajo, kupovanje in uživanje, a le pod vladnim nadzorom.

Zakonsko so določili nov distribucijski sistem, ki bo vključeval tudi prodajo v lekarnah (do 40 gramov mesečno na potrošnika) in skupno gojenje v neprofitnih klubih (Sullum, 2013). Boj proti kriminalu, kartelom in črnemu trgu, je pravi razlog za legalizacijo marihuane v Urugvaju, saj bi država rada uporabnike odvrnila od prepovedanega trgovanja (Trampuš, 2014). Mujica pravi da Urugvaj ne zagovarja uživanje marihuane ali uporabo katerekoli druge droge, temveč je strogo proti tihotapljenju drog. Država bo proizvodnjo in prodajo dosledno nadzorovala. Večino let je Urugvaj vprašanje drog reševal s kaznovanjem in ni bil uspešen. Povzročil je le veliko kolateralne škode, večje število uživalcev drog, pranje denarja, tihotapljenje orožja in večje kriminalne organizacije. V Urugvaju je okoli 120 tisoč vsakodnevnih uporabnikov marihuane, ki marihuano nabavljajo od kriminalnih združb in s tem posledično povečujejo moč lokalne mafije. V kolikor bi vladi uspelo prevzeti nadzor nad črnim trgom, bi kriminalne organizacije izgubile glavni vir prihodkov.

Pobudniki legalizacije v Urugvaju so mnenja, da bodo z legalizacijo marihuane razbili črni trg, ker bodo legalizirano marihuano prodajali po nižjih cenah, prav tako pa bodo lažje identificirali uživalce (Klein, Shoichet & Romo, 2013). Drugi so mišljenja, da Urugvaj ne bo uspešen v boju proti kriminalu z legalizacijo marihuane (Jaklič, 2014). Nova zakonodaja predvidoma ne bo vplivala na mednarodne tolpe, ki drogo tihotapijo čez državo. Mnogi tudi ne verjamejo, da bo z legalizacijo izginilo povpraševanje po nezakoniti marihuani. Večina uživalcev se zaradi narave svojega dela noče registrirati kot uporabnik, medtem ko se drugi bojijo, da bodo tovrstni podatki uporabljeni proti njim, v kolikor oblast v državi prevzame marihuani nenaklonjena vlada.

Kritiki so mnenja, da legalizacija v Urugvaju ne bo le povečala porabo marihuane, ampak bo tudi odprla vrata k uporabi trših drog, ki jo po podatkih vladne statistike redno uporablja 8 % Urugvajcev (Castaldi & Llambias, 2013). Konkurenca s preprodajalci drog, ki ponujajo marihuano po nižji ceni, bo le povečala trg drog, ki ima negativne učinke na zdravje ljudi. Mujica kljub temu pravi, da sta tako kriminal kot nasilje v porastu, kar pomeni, da se je sedanja represivna politika v boju proti drogam izkazala za neučinkovito (Tecco, 2012). Marihuana spada med škodljive sporne substance, ki so eden izmed ključnih dejavnikov za naraščanje kriminala v Urugvaju. Sama legalizacija marihuane morda ne bo rešila problematike uporabe drog, bo pa vsaj izločila marihuano z ilegalnega trga.

V Mehiki prav tako razmišljajo o legalizaciji marihuane (Ferdman, 2013). Kmalu po tem, ko so v Urugvaju potrdili predlog zakona o legalizaciji marihuane, so v mehiškem svetu predlagali zakonodajo, ki bi dovolila gojenje konoplje, a hkrati tudi nadzor njene proizvodnje in porabe. V Mehiki je posedovanje manjših količin marihuane že dekriminalizirano, vendar nasilno trgovanje z drogami še ni odpravljeno.

Prebivalci Evropske unije imajo še vedno najbolj polarizirano mnenje kar se tiče konoplje (Evropsko poročilo o drogah: trendi in razvoj, 2014). Zdi se, da se uporaba konoplje med mladimi v Evropi zmanjšuje oziroma je njena uporaba na splošno enakomerna v primerjavi s preostalim svetom. Vendar glede na dejstvo, da vse več držav, v katerih je bila značilna majhna razširjenost marihuane, poroča o nedavnem povečanju uporabe konoplje, očitno ta slika ni enotna. Praktični razvoj, ki je v osnovi osredotočen na ukrepe za odzivanje na socialne probleme in škodo, povezane s proizvodnjo in uporabo konoplje, je v nasprotju s politično razpravo, za katero so značilne debate o regulativnih možnostih.

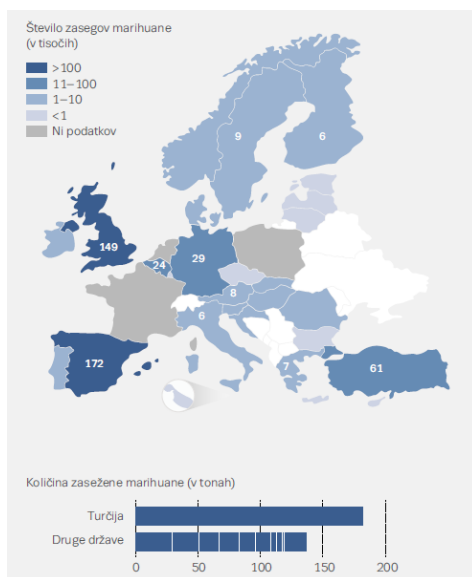
Čedalje bolj so znane zdravstvene posledice različnih vzorcev uporabe konoplje. Kljub dejstvu, da se je število uporabnikov konoplje, ki se vključujejo v specialistično zdravljenje, ustalilo, sta se razpoložljivost in privzem zdravljenja za težave s konopljo povečala. Danes

uporabniki, ki se začnejo prvič v življenju zdraviti zaradi drog, najpogosteje navajajo konopljo. Države vlagajo v najrazličnejše programe, ki se izvajajo prek interneta, v intenzivna podporna srečanja, na katerih sodelujejo družinski člani ter v ostale kratkoročne ukrepe. Odzivi na tem področju so zelo učinkoviti, prav tako pa se tudi izboljšuje razumevanje ljudi. Evropske razprave o nadzoru konoplje večinoma niso bile osredotočene na uporabo konoplje, temveč le na njeno ponudbo in preprodajo. Na drugi strani pa se že skoraj desetletje število kršitev zakona, povezanih s posedovanjem in uporabo konoplje, stalno povečuje. Marihuana in hašiš sta dva konopljna proizvoda, ki sta najbolj razširjena in ju je mogoče najti na evropskem trgu drog. Ocenjeno je, da se letno porabi 2.000 ton teh dveh proizvodov (United Nations Office On Drugs And Crime, 2013). Marihuana se na evropsko območje uvaža iz drugih držav, prav tako pa se jo v Evropi goji tudi lokalno. Kljub mnenju Urada Združenih narodov za droge in kriminal, da naj bi proizvodnja kanabisa v Maroku upadla, se največ hašiša uvozi po zraku ali morju ravno iz Maroka.

Doma proizvedena marihuana je v številnih evropskih državah vse bolj dosegljiva (Evropsko poročilo o drogah: trendi in razvoj, 2015). Na to nakazuje tudi dejstvo, da dandanes skoraj dve tretjini vseh zasegov konoplje, predstavlja marihuana, ki je v zadnjih desetih letih preseгла število zasegov hašiša. Zasežene količine droge so v nekaterih državah nesorazmerno velike, največkrat zaradi dejstva, ker se nahajajo na pomembnih preprodajalskih poteh. Kljub temu pa je količina zaseženega hašiša še vedno veliko večja od prijavljene količine marihuane (460 ton hašiša in 130 ton marihuane), ne glede na dejstvo, da le-ta v zadnjih letih upada. Razlogi za upad so verjetno bolj izpopolnjeni ukrepi za preprečevanje vstopa v Evropsko unijo, saj hašiš po navadi prečka številne meje in opravi dolgo pot, preden pride do želene destinacije. Prav tako se prevaža v večjih količinah, kar omogoča večjo možnost odkritja.

Vsako leto je v Evropi približno en milijon zasegov prepovedanih drog. Največji delež zasegov predstavljajo pošiljke težke več kilogramov, ki so bile zasežene proizvajalcem in preprodajalcem drog, medtem ko manjši delež predstavljajo količine drog zasežene uporabnikom. Najpogosteje zasežena droga, kot že prej omenjeno, je marihuana, saj le-ta predstavlja približno osem od desetih zasegov v Evropi, kar nakazuje razmeroma veliko razširjenost uporabe te droge.

Slika 2: Zasegi marihuane v Evropi v letu 2013

Vir: EMCDDA, *Evropsko poročilo o drogah 2015*, str. 14.

Španija je prijavila največ zaseženega hašiša v Evropi - približno dve tretjini celotne zasežene količine. Vzrok tega naj bi bil velik notranji trg drog ter bližina Maroka. O nedavnem velikem porastu zasežene količine marihuane sta poročali Italija in Grčija, medtem ko je Turčija država, ki poroča o največ opravljenih zasegih marihuane v primerjavi s katero koli drugo državo članico EU od leta 2007 naprej. Leta 2013 je bilo v Evropski uniji prijavljenih 671.000 zasegov konoplje (240.000 zasegov hašiša in 431.000 zasegov marihuane). Prijavljenih je bilo tudi 30.000 zasegov rastlin konoplje. Poleg tega so države EU leta 2013 v sistem za zgodnje opozarjanje prijavile več kot 10.000 zasegov sintetičnih kanabinoidov. Ta nedavni pojav proizvodov iz sintetičnih kanabinoidov je prinesel novo razsežnost na trgu konoplje. V zadnjih letih je bilo odkritih več kot 130 različnih sintetičnih kanabinoidov. Večina teh snovi se proizvaja na Kitajskem. Kemikalije se v obliki praška odpošljejo v Evropo, kjer se običajno dodajo rastlinskemu snovem in zapakirajo za prodajo kot 'dovoljene droge'. O največjih zasegih sintetičnih kanabinoidov sta poročali Finska s 7 kg in Španija z 20 kg.

Z novimi statističnimi podatki o kaznivih dejanjih, povezanih z drogami, se vse bolj poudarja pomembna vloga konoplje. Ocenjeno je, da konoplja predstavlja 80 % zasegov drog, medtem ko njena uporaba oziroma posedovanje za osebno uporabo predstavlja več kot 60 % vseh prijavljenih kršitev zakonodaje o drogah v Evropi. Poleg tega se proizvodnja in preprodaja te droge priznavata za čedalje pomembnejši področji organov pregona, saj vse bolj postajata del organiziranega kriminala.

Med evropskimi državami je glede marihuane najbolj liberalna Nizozemska (Smith, 2013). Kljub temu marihuana na Nizozemskem ni legalizirana. V zadnjem času prevladuje bolj restriktivna politika do drog, kot jo je bila država vajena v preteklosti, ne glede na relativno nizek odstotek uživalcev konoplje med prebivalstvom (Kosec, 2014). Kar se tiče rekreativnega uživanja opojnih substanc je v nizozemski zakonodaji tradicionalno visoka družbena tolerantnost do konoplje le ohlapno opredeljena. V nasprotju s splošnim prepričanjem uvoz in izvoz, prodaja, proizvodnja, posedovanje in uporaba konoplje na Nizozemskem niso zakoniti. Kljub temu pa, v kolikor so količine posedovane droge majhne, nizozemska policija ne izvaja pregona. Povsem drugačen pa je status medicinske konoplje. Proizvodnja, prodaja in uporaba le-ta je na Nizozemskem zakonita že od leta 2003.

Zmanjšanje povpraševanja in ponudbe nedovoljenih drog ter nevarnosti, ki jih te povzročajo uživalcem in okolju, v katerem se ti zadržujejo, je glavni cilj nizozemske politike do drog. Zaradi zavedanja, da država povpraševanja po drogah nikoli ne bo mogla popolnoma izkoreniniti, je dovoljena trgovina z majhnimi količinami konoplje. Le-ta se lahko kupi v specializiranih prodajalnah, tako imenovanih 'coffee shop'. Kavarnam je prepovedano kakršno koli oglaševanje svoje obrti, prav tako pa delujejo pod strogimi zakonskimi pogoji. Lastniki kavarn nabavljajo marihuano od raznih proizvajalcev in preprodajalcev, pri čemer morajo biti pozorni na razne kriminalce, ki bi se radi vključili v verigo prodaje marihuane, saj bi le-ti lahko prodajali marihuano slabše kakovosti (Rodriguez, 2014).

Način poslovanja se večinoma razlikuje od regije do regije, saj Nizozemska uveljavljanje zakonov prepušča lokalnim oblastem (Kosec, 2014). Največji vir dohodka za državno blagajno še naprej predstavlja trgovina s konopljo. Lastniki kavarn s prodajo marihuane zaslužijo več milijonov, letno pa zaradi obdavčitve kanabisa v državno blagajno prinesejo med 250 do 400 milijonov EUR davka (Belovič, 2014). Ravno toliko pa zasluži tudi turistična panoga, ki zaradi velikega navala turistov, prav tako polni državno blagajno. Skupen davčni izplen se je v posameznih letih povzpел tudi do 1,05 milijarde EUR. En gram te mehke droge stane med 5 in 9 EUR, odvisno od vsebnosti THC.

Različne organizacije so podale več pozivov ter predlogov za popolno legalizacijo konoplje, predvsem v času gospodarske krize (Kosec, 2014). Kot glavni argument so navajali ekonomski vidik legalizacije. Le-ta bi po mnenju nekaterih zatrla osnovni namen specializiranih kavarn, ki naj bi varovale uživalce konoplje pred izpostavljenostjo trdim drogam. Na drugi strani pa zagovorniki legalizacije pravijo, da bi Nizozemska s pobiranjem davkov od prodane konoplje ogromno zaslužila, prav tako bi dodaten zaslužek opazile in prinesle tudi specializirane kavarne, kljub dejstvu, da je nizozemska vlada z začetkom leta 2011 uvedla zakon, da je vse kavarne, ki so v okrožju 250 metrov stran od šol in šolskih objektov ter univerz, potrebno zapreti (Graham, 2013).

Pomanjkljivosti v nizozemski politiki glede drog so privedle tudi do množičnega prihoda uživalcev droge - turistov predvsem iz sosednjih držav, kot sta Francija in Nemčija. Vlada je v te namene leta 2012 predlagala uvedbo dovolilnic oz. klubskih izkaznic, ki bi bile izdane le domačinom in bi le-ti lahko kupovali marihuano in njene izdelke v kavarnah (Rolles, 2014). Lastniki kavarn so bili strogo proti temu ukrepu, saj 85 % prodaje v kavarnah prinesejo prav turisti.

Uporabniki marihuane na Nizozemskem so večinoma ljudje starejši od 25 let, kar kaže na dejstvo, da mlajši manj eksperimentirajo z drogo (Smith, 2013). Posledično to pomeni, da je manj mladih težavnih, medtem ko so starejši verjetno bolj sposobni izogniti se problematični uporabi marihuane.

Med evropskimi državami velja tudi Češka za eno izmed liberalnih držav na področju uporabe mehkih drog (Červek, 2014). Na podlagi zakonodaje so dekriminalizirali posedovanje majhnih količin drog za lastno uporabo, prav tako pa se ne preganja kajenja marihuane na javnih mestih. Posameznik lahko vzgoji 5 rastlin, poseduje do 5 gramov hašiša, 15 gramov marihuane, 5 pivnikov LSD, 40 halucinogenih gobic, itd. Po poročanju čeških medijev je zaradi visokih cen uvožene marihuane (Češka je predpisala obvezen uvoz marihuane iz Nizozemske) ter zaradi razširjene lastne pridelave marihuane, zanimanje lekarn za prodajo marihuane na recept zaenkrat nizko. Kljub dejstvu, da v praksi še ni mogoče prodajati in kupovati marihuane na zdravniški recept, je le-ta od aprila 2013 uradno dovoljena. Po poročanju čeških medijev bodo lekarne postavile precej višjo ceno marihuane kot je njena trenutna cena na črnem trgu. Cena za gram posušene marihuane naj bi se gibala okoli 10 EUR oz. približno za tretjino več, kot jo je možno dobiti pri preprodajalcih. Pomanjkanje znanstveno nespornih dokazov glede pozitivnih učinkov marihuane na človeško zdravje postavlja številne omejitve pri vzpostavitvi zakonite prodaje marihuane na recept.

Slovenska soseda Avstrija, je država, kjer se opojne marihuane sicer ne more legalno kupiti, je pa Avstrija prava meka za njene uporabnike in proizvajalce (Čibej, 2014). Avstrijska prestolnica ima en 'head shop' na 100.000 prebivalcev, kjer se ne da kupiti same droge tako kot v nizozemskih kavarnah, lahko pa se dobi čisto vse za njeno nezakonito pridelavo in zakonito uživanje.

V Evropi so uživanje marihuane (posedovanje v omejenih količinah) dovolile tudi Hrvaška, Danska, Italija in Švica, medtem ko so proizvodnjo (prav tako v omejenih količinah) poleg posedovanja marihuane dovolile Ciper, Nemčija, Portugalska, Španija in Ukrajina. V drugih državah Evrope je vsako posedovanje, proizvodnja, prodaja ali transport kaznivo dejanje, zaradi katerega lahko posameznik dobi tudi do par let zapor. Zanimivo pa je, da Velika Britanija kljub ilegalni proizvodnji, prodaji in uporabi marihuane, v izračun bruto domačega proizvoda vključuje tudi nezakoniti dejavnosti, ki ju doslej večinoma ni prištevala, in sicer trgovino z drogami in prostitucijo (Prostitucija in mamila okrepila britanski in tudi slovenski

BDP, 2014). Velika Britanija je s spremembo metodologije na podlagi smernic Bruslja za vključitev sive ekonomije v izračun BDP, okrepila svoj BDP za pol odstotka.

Legalizacija kanabisa po državah je bolj podrobno predstavljena v Prilogi 1.

2.2 Legalizacija marihuane v Sloveniji

V Sloveniji smo bili v zadnjem času priča mnogim prizadevanjem za legalizacijo marihuane. Legalizacija marihuane naj bi prinašala številne prednosti, kot so nova delovna mesta, razvoj turizma, destigmatizacijo uživalcev marihuane, manj alkoholizma in nasilja, bolj zdravo in produktivno populacijo, marihuana kot zdravilo proti nespečnosti, raku, itd., zmanjšan stik mladine s preprodajalci trdih drog, delež uživalcev mehkih drog se ne bi povečal, policija bi imela manj stroškov s preganjanjem posedovalcev marihuane, dodatni denar, ki bi polnil državno blagajno, itd. V ta namen je bil tudi ustanovljen Slovenski konopljin socialni klub, katerega glavni pobudnik Jaka Bitenc je sestavil Predlog Zakona o konoplji (Vukelić, 2015).

Vito Flaker, profesor na Fakulteti za socialno delo, ki se med drugim ukvarja z vprašanjem zasvojenosti in drog, je nedvoumen, da je marihuano potrebno napraviti dostopnejšo (Trampuš, 2014). Marihuane ni mogoče metati v isti koš z nikotinom, alkoholom, kavo in čajem, med drugim pa se je tudi vojna proti drogam izkazala za zelo zgrešeno. Uživanje marihuane bi moralo biti popolnoma dekriminalizirano, posedovanje pa se ne bi smelo šteti ne za kaznivo dejanje ne prekršek. V Sloveniji bi se morali ustanoviti kanabis klubi, ki bi uživalcem omogočili pridelavo marihuane za lastne potrebe ter samooskrbo s kanabisom. Kanabis klubi bi predstavljali zelo modro rešitev, saj uporabniki marihuane ne bi postali žrtve tržne ekonomije in črnega trga. Posledično bi tudi vedeli, kakšno drogo kadijo, saj kakovost marihuane, kupljene na črnem trgu, ni preverjena.

Ena izmed udeleženk protesta 'Marihuana marš', ki se je odvijal aprila 2015 v Ljubljani, je izpostavila vidik, da je marihuana lažje dostopna, če je nezakonita. V kolikor bi bila marihuana zakonita, bi jo lahko kupila samo polnoletna oseba, medtem ko na črnem trgu preprodajalcev nič ne zanima, koliko si star (Kosmač, 2015). Za rešitev problemov s črnim trgom, Frankfurtska resolucija iz leta 1995, katere podpisnica je tudi Slovenija, priporoča uvedbo specializiranih trgovin s kanabinoidi (Glas ljudstva za konopljo, 2013). V Sloveniji je malo verjetno, da se takšna specializirana trgovina uvede, je pa zato od leta 2014 dovoljena uporaba farmacevtskih pripravkov iz konoplje v medicinske namene, vendar le, če jih predpiše zdravnik (63. redna seja Vlade RS, 2014). Vlada Republike Slovenije je 23. januarja 2014 sprejela sklep, da se v Uredbi o razvrstitvi prepovedanih drog ustrezno uredi tudi uporaba konoplje v medicinske namene. Z novo razvrstitvijo se bodo učinkovine iz konoplje lahko uporabljale v medicinske namene. Konoplja, ne glede na novo ureditev, še naprej ostaja prepovedana droga, razen industrijske konoplje. Po novem lahko zdravniki bolnikom predpišejo registrirana zdravila na osnovi kanabinoidov na recept, za zdravljenje tistih bolezni, pri katerih so ta zdravila dokazano učinkovita. V Sloveniji je šele po opravljenem postopku pridobitve dovoljenja za promet, možna registracija zdravila s kanabisom ali THC (Vlada odločila, da zakon o konoplji ni poteben, 2014). Postopek pridobitve dovoljenja zagotavlja, da je registrirano zdravilo preverjeno, kakovostno, učinkovito in varno ter v skladu s predpisano evropsko zakonodajo preneseno v slovenski pravni red. V Sloveniji je za te postopke odgovorna Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke. Do sedaj še ni bilo nikakršne pobude za registracijo omenjenih izdelkov iz kanabisa.

2.2.1 Predlog Zakona o konoplji

Predlog Zakona o konoplji je bil sestavljen na pobudo Jake Bitenca, enega od ustanoviteljev Slovenskega konopljinega socialnega kluba. Kot cilj zakona se navaja varstvo ustavnih in človekovih pravic, zlasti pravic uporabnikov medicinske konoplje in pridelovalcev navadne konoplje (Predlog Zakona o konoplji, 2013). Dosedanja pravna ureditev na področju drog naj bi bila v neskladju z Ustavo Republike Slovenije in mednarodnimi konvencijami s tega področja. Posledično bi se morala slovenska zakonodaja uskladiti in odpraviti protislovja na področju urejanja proizvodnje in prometa s konopljo s sodobnimi smernicami v okviru mednarodnih sporazumov. Kot v prid zakonu predlagatelj navaja, da ima konoplja izključno zdravilne, terapijske in preventivne psihoaktivne učinke, medtem ko so negativni učinki zanemarljivi. Legalizacija konoplje bi zmanjšala delovanje kriminalnega črnega trga, zmanjšala stroške za zdravstveno blagajno ter stroške delovanja organov odkrivanja in pregona. Pravno dovoljena konoplja bi omogočala prehod od trših drog (heroin, kokain, itd.) na nenevarno konopljo, ki ne povzroča fizične odvisnosti, saj je vsesplošno učinkovita rastlina. Predstavnica z inštituta za sodno medicino navaja, da sta celo tobak in alkohol bolj zasvojljiva od marihuane (Maselj, 2014).

Na številne prednosti pridelave konoplje v zdravstvene namene opozarja tudi vedno več mednarodnih raziskav, a zdravstvena stroka podpira farmacevtsko industrijo in njene dobičke (Belovič & Milošič, 2015). Največ glasov proti legalizaciji prihaja prav iz vrst zdravnikov, ki svarijo pred negativnimi posledicami uživanja marihuane pri razvoju posameznika, saj kanabis sam ni zdravilen. Zdravilni so lahko različni kanabinoidi, fiziološko aktivne snovi v njem (Zgonik, 2014). Kanabis vsebuje približno 60 različnih kanabinoidov z različnimi vplivi na organizem, razmerja med njimi pa niso vedno enaka. Bolnik v takem nenadzorovanem sistemu ne more z gotovostjo pričakovati, da mu bo vsak odmerek zagotovil enako, če sploh kakšno olajšanje. V Republiki Sloveniji se za enkrat v medicini ne uporabljajo zdravila, kjer so glavne učinkovine sintetični ali naravni kanabinoidi. Za vse indikacije, za katere se uporabljajo sintetični kanabinoidi, naj bi imeli na voljo tudi druga zdravila, ki so včasih učinkovitejša in vsekakor bolj preizkušena.

Nadalje Predlog zakona ureja področja proizvodnje konoplje, njene predelave in pridelave, prodaje na drobno in debelo ter uporabo njenih sestavin v industrijske, zdravstvene in hortikulture namene. Zakon prav tako določa ukrepe in pogoje za zagotavljanje kakovosti, učinkovitosti in varnosti uporabe konoplje, postopke in pogoje za njeno pridelavo, predelavo in preizkušanje, uradno nadzorstvo in kontrolo nad prometom in pridelavo, promet in ceno, z namenom varovanja javnega zdravja. V nadaljevanju zakon prav tako navaja naloge Javne agencije za konopljo (v nadaljevanju JAK), kamor bi se prerazporedili zaposleni Ministrstva za kmetijstvo in okolje, Ministrstva za notranje zadeve in Ministrstva za zdravje.

Predlog zakona ureja tudi rabo konoplje v samozdravstvene namene in skupnostno gojenje. JAK naj bi prevzel in odkupil presežne količine pridelane konoplje v roku štirih mesecev po žetvi, prav tako pa naj bi opravljal številne naloge v zvezi s kontrolo učinkovitosti, varnosti in kakovosti konoplje, razen tiste, ki bi bila namenjena samozdravljenju. Nadziral naj bi cene in promet, pridelavo in predelavo konoplje. Dopustna letna količina konoplje bi znašala 1 kg na osebo oz. na podlagi zdravstvenih indikacij tudi več, medtem ko pri konoplji namenjeni samozdravljenju, ne bi bile postavljene nikakršne omejitve.

Po mnenju vlade predlog zakona ne vsebuje obveznosti, pogojev in meril ter kazenskih določb povezanih s samozdravljenjem. Nadalje je prav tako nejasno opredeljena sama definicija samozdravljenja, pri katerem bi bila nujna tudi ureditev statusa samozdravljene

osebe. Samozdravljenje naj bi predstavljalo proizvodnjo in uživanje konoplje, medtem ko bi posameznik sam odločal o tem, kaj pomeni samozdravljenje zanj. Vlada svojo odločitev podpira s podatki Inštituta, da se število oseb, ki iščejo zdravstveno pomoč zaradi uživanja konoplje, povečuje. Legalizacija konoplje bi prispevala k povečanemu uživanju le-te pri celotni populaciji, posebej pri mladih. Pri načrtovanju pogojev in ukrepov na področju uporabe konoplje v industrijske namene in na področju zdravljenja s preparati medicinske konoplje je potrebno upoštevati podatke raznih študij in raziskav, ki kažejo na to, da oglaševanje konoplje kot zdravilne oziroma povsem neškodljive rastline lahko povzroči dodatne negativne posledice med mladimi.

Posledično, ko so leta 2013 pobudniki legalizacije zbirali podpise za legalizacijo marihuane in zbrali več kot 10.000 podpisov ter vložili predlog zakona za legalizacijo marihuane tudi v Državni zbor, je vlada ocenila, da predlog zakona o konoplji, ni potreben, saj naj bi bila vsa obravnavana vsebina že opredeljena v drugih zakonodajah (Vlada odločila, da zakon o konoplji ni potreben, 2014). Področje prepovedanih drog naj bi v Sloveniji bilo dokaj celovito in ustrezno urejeno. Predlog zakona le delno rešuje problematiko medicinske uporabe konoplje, ne ponuja pa celovitih rešitev, ki bi slovenski populaciji omogočale zmanjšanje oz. preprečitev uporabo psihoaktivnih substanc. Trenutni mednarodni predpisi, ki veljajo na področju konoplje, so zaenkrat usklajeni s slovensko zakonodajo.

Nadalje vlada navaja, da je v predlogu zakona opredeljena nujna ustanovitev JAK, ni pa natančno opisano, kako bi se delo zaposlenih na JAK financiralo ter kako bi potekalo pridobivanje zaposlenih s strokovnim znanjem. Predlagatelj navaja, da bi zaposleni na JAK prešli z ministrstev, kot so Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za kmetijstvo in Ministrstvo za zdravje. Tak prehod bi omogočal kakovosten kader ter ne bi povzročal dodatnih stroškov dela, saj bi kadri bili zagotovljeni s prevzemom iz določenih služb omenjenih ministrstev. Vlada je mnenja, da bi prehod zaposlenih ustavil oz. okril izvajanje drugih zakonsko določenih nalog ter izpraznil delovna mesta na pristojnih ministrstvih. V času recesije in javnofinančne krize ustanavljanje JAK in pre zaposlovanje delavcev naj ne bi bil primeren ukrep. Ustanovitev JAK bi pomenila višanje potrebnega obsega sredstev za delovanje javnega sektorja ter večanje števila subjektov v javnem sektorju. Poleg tega bi za delovanje JAK bilo potrebno izpolniti več pogojev, kot samo preseliti kadre, tako da bi finančne posledice vsekakor nastale. Posebej je treba poudariti, da bi vsebina del v JAK lahko bila drugačna od predvidene, kar pomeni, da ni nujno, da bodo zagotovljeni kadri tudi primerni. Potrebno bi bilo sprejeti tudi vse splošne akte, nujne za začetek delovanja agencije (ustanovitveni akt, akt o sistemizaciji delovnih mest in druge splošne akte) ter zagotoviti vodstvo JAK (direktor) in delovanje sveta agencije, na podlagi zakona, ki ureja javne zadeve. V skladu z zakonom, ki ureja javne agencije, je določeno, da mora ustanovitelj zagotoviti opremo in sredstva za začetek dela. Glede na dejstvo, da predlog zakona ne navaja virov financiranja, ki bi omogočili delovanje JAK, bo financiranje obveznost Republike Slovenije kot ustanoviteljice agencije.

Vlada ugotavlja, da predlog zakona ne ureja na uravnotežen in celovit način uporabo konoplje v industrijske in medicinske namene, kvečjemu povečuje različna zdravstvena tveganja. Uporaba konoplje v medicinske namene bi lahko bila bolj enostavno urejena z dopolnitvami in spremembami uredbe, ki ureja razvrstitev prepovedanih drog. V uredbi bi snovi iz konoplje, ki so primerne za medicinsko uporabo, premestili iz prve skupine prepovedanih drog v drugo skupino, v kateri so prepovedane snovi, ki se lahko uporabljajo v medicinske namene.

Po veljavni pravni ureditvi sta tako konoplja kot njena aktivna snov THC razvrščeni v prvo skupino uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog (Vukelić, 2015). V to skupino so razvrščene snovi, ki se uporabljajo le za učne in znanstveno-raziskovalne namene. Pravno ureditev za zdravila, izdelana iz konoplje, je v Sloveniji torej mogoče doseči s spremembo veljavne uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog in na podlagi zakona o zdravilih, ki določa pogoje za registracijo in promet z zdravili. Zakon o zdravilih hkrati določa, da se zdravila lahko dajo na trg po opravljenem postopku pridobitve dovoljenja za promet z zdravilom, ki je predpisan z zakonodajo EU. V Sloveniji je za izdajo dovoljenj za promet z zdravili pristojna Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke. Za uporabo medicinske konoplje načeloma zadržkov ni, bi pa ta morala biti enako strogo urejena, kot to velja za vsa zdravila. Zdravila morajo namreč biti za bolnika kakovostna, učinkovita in varna ter zaradi možnih tveganj predpisana s strani zdravnika. Po mnenju Jake Bitenca legalizacija konoplje zgolj za medicinske namene pomeni le nadaljnje uresničevanje monopola farmacevtske industrije nad konopljo. Nova Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog, ki je bila v Uradnem listu Republike Slovenije objavljena 20. junija 2014, je bila pripravljena s strani Ministrstva za zdravje. Z novo uredbo je bila ena izmed aktivnih sestavin v konoplji, psihoaktivna snov THC, ki se uporablja tudi v medicini, prenesena iz prve skupine prepovedanih snovi v drugo skupino, kjer se nahajajo snovi, ki se lahko uporabljajo v medicini. Premik konoplje prek uredbe iz ene skupine prepovedanih drog v drugo, po mnenju predlagatelja Zakona o konoplji, ne zadošča, saj konoplja po znanstvenih merilih sploh ne bi smela biti uvrščena na seznam prepovedanih drog, ker ne povzroča nič več zdravstvenega tveganja kot številna druga zdravilna zelišča, vključena na seznam tradicionalnih zdravilnih zelišč. V skladu z znanstvenimi dognanji je treba konopljo uvrstiti na seznam zelišč z zdravilnimi učinki in jo preprosto izbrisati s seznama prepovedanih drog.

2.2.2 Anketa o marihuani izvedena s strani Inštituta

Inštitut je v letih 2011 in 2012 izvedel Anketo o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog v Sloveniji, v kateri je sodelovalo 7.514 anketirancev (Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2014). Med anketiranimi je bilo 51,4 % moških in 48,6 % žensk. Tretjina oseb (36,9 %), ki so odgovarjale na anketo, je bila stara od 15 do 34 let, 63,1 % oseb pa od 35 do 64 let. Po rezultatih ankete Inštituta, je bila marihuana najpogostejše uporabljena prepovedana droga v Sloveniji. Vsaj enkrat v življenju jo je uporabilo 15,8 % anketirancev. Povprečna starost ob prvi uporabi marihuane je bila 18 let. Delež vseživljenjske uporabe marihuane je bil višji v starostnih skupinah do 34 let ter nižji pri ženskah (11,8 %) v primerjavi z moškimi (19,5 %).

35,8 % anketirancev ni nasprotovalo temu, da posamezniki občasno pokadijo marihuano, medtem ko jih je temu nasprotovalo nekaj več kot dve tretjini (64,2 %). 65 % ljudi je menilo, da je redna uporaba marihuane zelo tvegana, 31,8 % jih je menilo, da redna uporaba marihuane prinaša zmerna ali rahla tveganja, le 3,1 % ljudi pa je menilo, da redna uporaba marihuane ni povezana z nobenim tveganjem.

Anketa, izvedena s strani Inštituta, je med drugim zajemala tudi mnenjska vprašanja, in sicer so prebivalce Slovenije vprašali ali bi uporaba marihuane morala biti dovoljena. 16,5 % prebivalcev Slovenije se jih do tega vprašanja ni opredelilo, slaba petina (19,2 %) jih je menila, da bi uporaba marihuane morala biti dovoljena, medtem ko je več kot polovica (64,3 %) prebivalcev Slovenije, starih 15–64 let, menila, da uporaba marihuane ne bi smela biti dovoljena. Dovoljeni uporabi marihuane so bile v višjem deležu nenaklonjene ženske in starostne skupine nad 45 let, medtem ko so moški in starostne skupine do 45 let v višjem deležu temu bili naklonjeni.

V letu 2011 je bila v Sloveniji prav tako izvedena Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino (ESPAD), ki je bila narejena na reprezentativnem vzorcu dijakov, ki so v letu zbiranja podatkov dopolnili 16 let. V raziskavi je sodelovalo 3.186 dijakov. Z raziskavo so ugotovili, da je 23 % 15 in 16 let starih dijakov v življenju že uporabilo kanabis.

Na podlagi podatkov Inštituta je ocenjeno, da je bilo v letu 2013 reševanju problematike na področju prepovedanih drog v Sloveniji namenjenih vsaj 9.600.691,75 EUR. Podatek o javnofinančnih odhodkih za leto 2014 v času pisanja naloge še ni bil objavljen.

Glede na vse navedeno, je v Sloveniji še vedno mnogo zagovornikov legalizacije marihuane, ki so prepričani, da bi legalizacija marihuane v Sloveniji imela več pozitivnih kot negativnih učinkov. Med pozitivne učinke spada predvsem znatno nižja stopnja kriminalitete, glede na dejstvo, da marihuana predstavlja 70% kriminalnih dejanj povezanih s prepovedanimi drogami v Sloveniji (Letno poročilo policije, 2014). Prav tako bi z legalizacijo marihuana bila lahko predmet davkov, kar bi pomenilo dodatne prilive v državno blagajno. Pri sami prodaji bi marihuana bila obdavčena z davkom na dodano vrednost, pri pooblaščenih prodajalcih – pravnih osebah, bi dodaten priliv predstavljal tudi davek od dobička. Dodatni prihodki pa bi se generirali tudi s trošarinami. Na drugi strani pa ne gre zanemariti negativnih učinkov, kot so morebitno povečanje uporabe trdih drog ter zaradi tranzitnosti države nadaljen obstoj črnega trga, ki bi onemogočal legalno prodajo, saj bi droga na črnem trgu verjetno bila cenejša in neobdavčena.

V nadaljevanju so na kratko predstavljeni stopnja kriminalitete, DDV, DDPO ter trošarine v Sloveniji, ki so tudi osrednja tema dotične magistrske naloge.

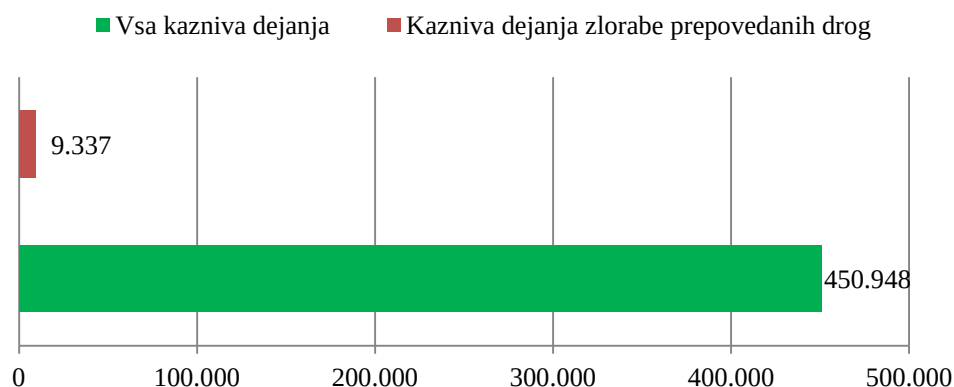
2.2.3 Stopnja kriminalitete

Statistični urad Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) s pojmom kriminaliteta zaobsega pojav od vložitve ovadbe za storjeno kaznivo dejanje oziroma gospodarski prestopok do pravnomočnega končanja postopka pri pristojnem organu (Statistični letopis Republike Slovenije, 2013). Kriminaliteta je celota kaznivih dejanj, izvršenih v določenem času na določenem prostoru. Kaznivo dejanje je v skladu s KZ protipravno dejanje, ki ga zakon zaradi njegove nevarnosti določa kot kaznivo dejanje in hkrati določa njegove znake.

KZ v 186. členu sankcionira in prepoveduje neupravičen promet in proizvodnjo s prepovedanimi drogami, v 187. členu pa inkriminira omogočanje uživanja prepovedanih drog. ZPPPD v 33. členu z denarno kaznijo kaznuje posest manjše količine prepovedane droge za enkratno lastno uporabo.

V obdobju 2010-2014 je število vseh kaznivih dejanj znašalo 450.948, od tega se jih je na kazniva dejanja zlorabe prepovedanih drog nanašalo 9.337. V nadaljevanju je prikazan graf, koliko odstotkov vseh kaznivih dejanj, predstavljajo kazniva dejanja, povezana s prepovedanimi drogami.

Slika 3: Število kaznivih dejanj v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Letna poročila za obdobje 2010-2014.

Odstotek kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog predstavlja dobra 2 % vseh kaznivih dejanj v Sloveniji v obdobju 2010-2014, od tega pa se 70 % kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog nanaša na marihuano.

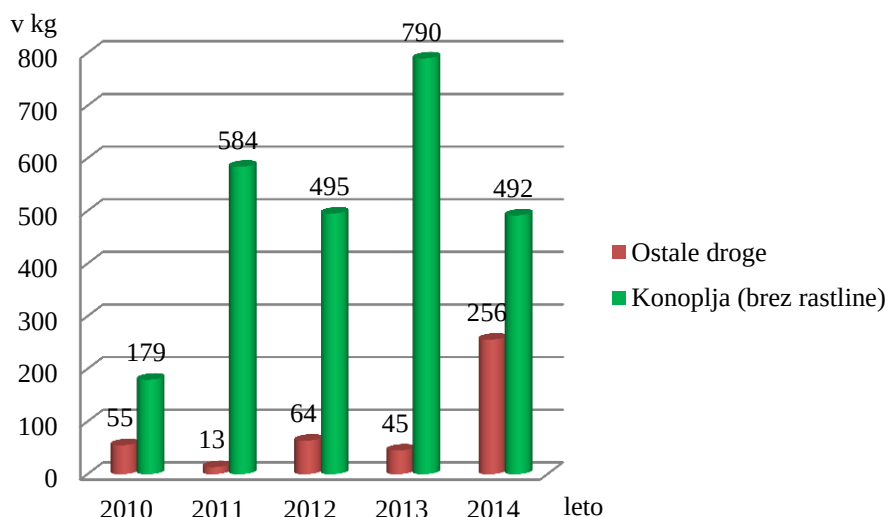
V Sloveniji se z odkrivanjem in preprečevanjem proizvodnje prepovedanih drog ukvarjajo policisti uniformirane in kriminalistične policije (Dvoršek & Frangež, 2011, str. 73). Enote Finančne (carinske) uprave Republike Slovenije pomagajo policistom pri odkrivanju pošiljk, ki potujejo preko državnih meja Republike Slovenije. Pri odkrivanju kriminalitete pa jim prav tako pomaga tudi Urad Republike Slovenije za kemikalije ter zaposlenci Ministrstva za zdravje.

Ključni problem nezakonite proizvodnje prepovedanih drog naj bi predstavljala uporaba legalno proizvedenih kemikalij v proizvodnji prepovedanih drog. Proti nezakoniti trgovini s prepovedanimi drogami se borijo na dveh področjih, in sicer pri zmanjševanju povpraševanja po prepovedanih drogah in pri zmanjševanju ponudbe prepovedanih drog. Po mnenju Dvorška in Frangež (2011, str. 58) je zato nujno potrebno začeti z zmanjševanjem ponudbe že med samo proizvodnjo prepovedanih drog. Kontroliranje legalno proizvedenih kemikalij, ki se uporabljajo za proizvodnjo prepovedanih drog, bi bil že eden od pristopov k zmanjševanju ponudbe. Kljub boju proti organiziranemu kriminalu in raznovrstnim zakonodajam pa se lahko z veliko verjetnostjo pričakuje, da se bodo prepovedane droge še vedno proizvajale v ilegalnih laboratorijih (Kranjc, 2009).

Podatki o kriminaliteti so s strani Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije zbrani s pomočjo centralnega računalnika, v katerega se vnašajo podatki s krajevne, regionalne in nacionalne ravni policije (Letno poročilo policije, 2014). Konoplja v vseh letih v obdobju od 2010 do 2014 ostaja prepovedana droga, s katero je povezanih največ prekrškov in kaznivih dejanj. Letno se v Sloveniji s strani policije in sodstva obravnava nekaj tisoč primerov povezanih s sajenjem, uporabo in posedovanjem konoplje. Podatek, koliko znašajo stroški policije in sodstva na področju prepovedanih drog, javno ni dostopen. Po mnenju predlagateljev Zakona o konoplji, po uveljavitvi zakona stroškov sodstva in policije tako ali tako ne bi več bilo. Sodstvo in policija bi tako lahko bolj učinkovito obravnavala druge težave, medtem ko bi učinkovitost državnih organov pozitivno vplivala na državni proračun (Predlog Zakona o konoplji, 2013).

V nadaljevanju je predstavljen graf, iz katerega je razvidno število zaseženih prepovedanih drog v Sloveniji v obdobju 2010-2014. Iz grafa je razvidno, da večino zaseženih prepovedanih drog predstavljajo konopljeni izdelki, torej marihuana in hašiš. V graf ni zajeta konoplja kot rastlina, saj le-te zaradi zelo različnih načinov vzgoje, sajenja in setve, ni možno zanesljivo pretvoriti v mersko enoto primerljivo ostalim drogam, ki so izražene v kilogramih.

Slika 4: Zasežene prepovedane droge v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Letna poročila policije za obdobje 2010-2014.

Kot je razvidno iz predhodnega grafa, je policija zabeležila največ zasežene marihuane v letu 2013, medtem ko je v letu 2014 količina le-te upadla, povečal pa se je zaseg ostalih drog, med katerimi najbolj prednjačita, takoj za marihuano, kokain in heroin.

V naslednji tabeli so predstavljene posamezne vrste prepovedanih drog iz konoplje, zasežene v obdobju 2010-2014.

Tabela 1: Zasežene prepovedane droge v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vrsta zasežene prepovedane droge	Merska enota	2010	2011	2012	2013	2014
Konoplja rastlina	kos	8.190,1	11.301,0	9.830,0	8.783,0	8.262,0
Konoplja marihuana	g	179.270,8	583.693,2	494.622,3	789.148,7	489.790,5
Konoplja hašiš	g	224,0	397,6	581,7	579,4	1.860,3

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Letna poročila policije za obdobje 2010-2014.

Iz tabele je razvidno, da najbolj pereč problem na področju prepovedanih drog predstavlja marihuana. Vsekakor ne gre zanemariti niti število zaseženih rastlin konopelj, iz katerih se kot že prej omenjeno, na podlagi različnih načinov vzgoje, sajenja in setve, pridobi lahko različno količino marihuane. Na podlagi podatkov, pridobljenih na raznih forumih, naj bi se povprečno

iz ene konoplje pridobilo 150 gramov marihuane. Ta podatek nakazuje, da je znesek zasežene marihuane, glede na podatke za obdobje 2010-2014, vsaj 3 krat večji.

V letu 2014 je slovenska policija na celotnem ozemlju Slovenije s posebnim načrtom dela povečala aktivnosti v zvezi z odkrivanjem kršitev ZPPPD in odkrivanjem kaznivih dejanj na področju prepovedanih drog (Poročilo o delu policije, 2014). Tako je bilo v letu 2014 zabeleženih 1.857 kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog, kar je v primerjavi z letom 2013 za 1,4 % manj. Število ovadenih osumljencev pa se je nekoliko povečalo, in sicer z 1.865 v letu 2013 na 1.903 v letu 2014. Odkritih je bilo 118 prirejenih prostorov za gojenje konoplje v umetno ustvarjenih pogojih, v katerih je bilo zaseženih 8.262 rastlin konoplje.

V letu 2014 je policija zaznala za 2,5 % manj prekrškov, kot so opredeljeni v ZPPPD, in sicer 3.630 (v letu 2013 pa 3.723). Obsežnejše aktivnosti policije pri odkrivanju kaznivih dejanj in prekrškov so prispevale k povečanemu številu ugotovljenih prekrškov in posledično večjemu številu kršiteljev ZPPPD. Prepovedana droga, s katero je povezanih največ prekrškov in kaznivih dejanj, je tudi v letu 2014, tako kot v letih poprej, bila konoplja.

Na podlagi podatkov Inštituta, preiskovanje organizirane kriminalitete pogosto zajema več različnih kaznivih dejanj, zato se natančnih podatkov o višini finančnih sredstev, namenjenih področju prepovedanih drog, ne more podati, je pa večji del tega zneska namenjenega področju boja zoper prepovedane droge (Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2014). Ocenjeno je, da slovenska kriminalistična policija porabi letno več kot pol milijona EUR za boj zoper organizirano kriminaliteto.

V spodnji tabeli so predstavljeni podatki koliko sredstev je bilo porabljenih v boju zoper prepovedane droge za izvajanje prikritih preiskovalnih ukrepov in za materialno-tehnično opremo v obdobju 2009-2013. Podatek za leto 2014 v času pisanja naloge še ni bil na voljo.

Tabela 2: Sredstva porabljena s strani slovenske kriminalistične policije zoper organizirano kriminaliteto na področju prepovedanih drog v obdobju 2009-2013 v Sloveniji

EUR	2009	2010	2011	2012	2013
Sredstva Republike Slovenije	546.513	576.040	657.254	572.163	578.746

Vir: Nacionalna poročila o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2010-2014.

2.2.4 Proračun Republike Slovenije

Vsi državni odhodki in drugi izdatki ter vsi prihodki in drugi prejemki enega leta so predvideni v proračunu Republike Slovenije (Javnofinančni prihodki, 2015). Državni zbor sprejme proračun po predpisanem in posebnem postopku. Za javnofinančne prihodke se štejejo vsi prispevki, davki in druge obvezne dajatve. Nadzorniki javnofinančnih prihodkov, kot so FURS, upravne enote, sodišča, itd. nadzirajo obračunavanje in plačevanje javnofinančnih prihodkov. Prihodke proračuna Republike Slovenije, krajevnih skupnosti, proračunov občin, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije in Slovenskega državnega holdinga d.d. predstavljajo denarna sredstva iz naslova javnofinančnih prihodkov.

Javnofinančne prihodke delimo na nedavčne in davčne prihodke, v proračunu Republike Slovenije pa najdemo še transferne prihodke, prejete donacije, kapitalske prihodke in prejeta sredstva iz Evropske unije (Zafred, 2013). Med davčne prihodke štejemo vse prispevke in davke, ki jih lahko označimo kot 'prisilne dajatve'. Med prispevki in davki obstaja velika razlika, saj davki večinoma predstavljajo večji del javnofinančnih prihodkov. Prispevki na drugi strani pa ponazarjajo dolg države do ekonomskega subjekta, ki je s plačevanjem le-teh deležen določenih pravic, kot so pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, itd. Tako davčna osnova kot davčna stopnja sta določeni z zakonom. Posledično je napovedovanje javnofinančnih prihodkov, ki so odvisni od le-teh, relativno enostavno, v kolikor se davčne osnove in stopnje ne spreminjajo pogosto ali njihove spremembe ne povzročajo sprememb v obnašanju ekonomskih subjektov.

Med davčne prihodke proračuna Republike Slovenije sodijo (Sprejeti proračun RS za leto 2014, 2015):

- **Davki na dohodek in dobiček:** v to skupino javnofinančnih prihodkov spadajo DDPO, dohodnina ter drugi davki na dohodek in dobiček.
- **Prispevki za socialno varnost:** obsegajo obvezne prispevke za vse vrste socialnega zavarovanja, ki se razvrščajo v prispevke samozaposlenih, delodajalcev, prispevke zaposlenih ter ostale prispevke za obvezno socialno zavarovanje.
- **Davki na premoženje:** obsegajo davke na premičnine ter davke na promet nepremičnin in na finančno premoženje.
- **Domači davki na blago in storitve:** zajemajo DDV, druge davke na blago in storitve, trošarine, davke na posebne storitve, letne dajatve za uporabo vozil v cestnem prometu, druge davke na uporabo blaga in storitev ter davke od prometa motornih vozil. V to skupino sodijo tudi davki na proizvodnjo, obdelavo ali pridobivanje rudnih in drugih naravnih bogastev ter davki, ki se zaračunavajo ob uvozu.
- **Davki na mednarodno trgovino in transakcije:** zajemajo vse dajatve v mednarodni trgovini oz. carine.

Nedavčni prihodki so po obsegu precej manjši. Nedavčne prihodke predstavljajo (Sprejeti proračun RS za leto 2014, 2015):

- prihodki od prodaje blaga in storitev,
- takse in pristojbine,
- udeležba na dobičku in dohodki od premoženja (predvsem prihodki od udeležbe na dobičku javnih podjetij, drugih podjetij in bank, ter prihodki od obresti in koncesije),
- denarne kazni.

DDV in trošarine, DDPO ter uvozne dajatve predstavljajo pomembnejše prihodke državnega proračuna. Davki od iger na srečo, nadomestila za stavbna zemljišča, davek od premoženja, krajevne in komunalne takse so večinoma prihodki, ki se stekajo v občinske blagajne.

Po ekonomski klasifikaciji lahko javnofinančne odhodke razdelimo na investicijske transfere in investicijske odhodke, tekoče transfere in tekoče odhodke ter plačila sredstev v proračun Evropske skupnosti. Javnofinančni odhodki so v veliki meri določeni s proračunskimi pogajanji, zato je tudi njihovo napovedovanje v primerjavi z napovedovanjem javnofinančnih prihodkov, veliko bolj zahtevno opravilo.

V letu 2014 je Slovenija zabeležila za dobro milijardo evrov proračunskega primanjkljaja. Po mnenju predlagatelja Zakona o konoplji Jake Bitenca, bi legalizacija marihuane oz. sprostitev pogojev za gojenje konoplje v industrijske in medicinske namene imela pozitivne učinke na državni proračun in druga javna sredstva, predvsem pa na DDPO ter DDV (Predlog Zakona o konoplji, 2013).

V Sloveniji je dandanes posajenih okoli 30 hektarjev s konopljo v industrijske namene, medtem ko je neobdelanih kmetijskih zemljišč okoli 33.000 hektarjev. V kolikor bi pogoji za sajenje konoplje v industrijske namene bili olajšani, bi bilo možno posaditi več nasadov industrijske konoplje in s tem generirati tudi več DDPO, kar bi pozitivno vplivalo na državni proračun. Dodatne pozitivne posledice, ki bi gojenje konoplje v industrijske namene imelo, so med drugim zmanjšanje potrebe za uvoz plastičnih mas, kozmetičnih izdelkov, nafte, bombaža, soje, krme, hrane, gradbenih materialov in zdravil ter povečanje možnosti za izvoz konopljinih proizvodov, ki vse te dobrine po kvaliteti presegajo. Dodatno bi se zmanjšale potrebe za uvoz pesticidov in umetnih gnojil, katerih pridelava konoplje ne potrebuje. Zaradi ekološke uporabe zemlje, bi bilo izboljšano tudi javno zdravje. V bolj zdravem okolju bi ljudje manj zbolevali za raznovrstnimi boleznimi, porabili manj zdravil ter imeli manjše potrebe za bolniškimi nadomestili, kar bi pozitivno vplivalo na državni proračun.

V nadaljevanju so predstavljeni DDV, DDPO in trošarine.

2.2.5 Davek na dodano vrednost (DDV)

Z DDV se obdavčuje dodana vrednost. DDV spada prometne davke, s katerim se obdavčujejo blago in storitve pri vseh stopnjah prometa, od proizvajalca, trgovca, do končnega potrošnika (Davki in druge dajatve, 2014). V skladu z Zakonom o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 13/2011-UPB, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 83/2012, 86/2014, v nadaljevanju ZDDV) so predmet DDV naslednje transakcije:

- dobave blaga, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Slovenije za plačilo;
- pridobitve blaga znotraj Evropske unije, ki jih davčni zavezanec opravi na ozemlju Slovenije za plačilo;
- opravljanje storitev, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Slovenije za plačilo;
- uvoz blaga.

Nadalje ZDDV določa, da je davčni zavezanec vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost, ne glede na rezultat ali namen opravljanja dejavnosti. Ekonomska dejavnost obsega vsako trgovsko, predelovalno, proizvodno in storitveno dejavnost, vključno s poklicno, kmetijsko in rudarsko dejavnostjo. Del ekonomske dejavnosti je prav tako tudi izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic, v kolikor je namenjeno trajnemu doseganju dohodka.

Po ZDDV obdavčljivi dogodek pomeni dogodek, s katerim so izpolnjeni pravni pogoji, potrebni za nastanek obveznosti obračuna DDV. Obveznost obračuna DDV nastane, ko ima davčni organ po zakonu pravico zahtevati davek od osebe, ki ga je dolžna plačati, četudi je plačilo lahko odloženo. Obdavčljivi dogodek in s tem obveznost obračuna DDV nastane, ko so storitve opravljene ali je blago dobavljeno.

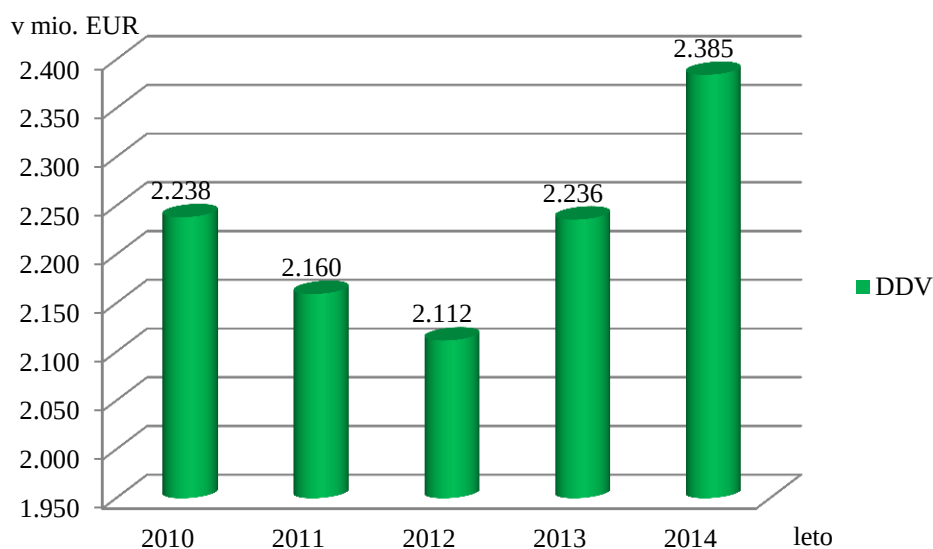
V ZDDV je opredeljeno, da pri dobavah blaga ali storitev davčna osnova vključuje vse, kar predstavlja plačilo (v storitvah, v stvareh ali v denarju), ki ga je prejel ali ga bo prejel izvajalec ali dobavitelj od naročnika, kupca ali tretje osebe za te dobave, vključno s subvencijami, ki so neposredno povezane s ceno takih dobav. V davčno osnovo se všttevajo, v kolikor niso že vštete, uvozne in druge dajatve, takse, trošarine in drugi davki, razen DDV, postranski stroški, kot so stroški pakiranja, prevoza in zavarovanja ter provizije, ki jih izvajalec ali dobavitelj zaračuna naročniku oziroma kupcu storitve. V davčno osnovo se ne všttevajo zneski, ki jih davčni zavezanec prejme od svojega naročnika kot povračilo za izdatke, ki jih je plačal v imenu in za račun naročnika in jih vodi v svojem knjigovodstvu kot prehodne postavke, cenovni popusti in rabati, odobreni naročniku in obračunani v trenutku dobave ter cenovni popusti za predčasno plačilo. Davčni zavezanec mora zagotoviti dokazila o dejanskem znesku teh izdatkov in ne sme odbiti morebiti zaračunanega DDV od teh transakcij.

V skladu z ZDDV se DDV obračunava in plačuje po splošni stopnji 22% od davčne osnove in je enaka za dobavo blaga in storitev. DDV se obračunava in plačuje po nižji stopnji 9,5% od davčne osnove za dobave blaga in storitev, ki so opredeljene v Prilogi I ZDDV. Prihodki od DDV pripadajo proračunu Republike Slovenije.

DDV je v letu 2014 predstavljal 37 % vseh prihodkov proračuna RS ter 48 % davčnih prihodkov (Sprejeti proračun za leto 2014, 2015).

V državni proračun je v obdobju od leta 2010 do 2014 steklo za 11 milijard EUR DDV-ja. V spodnjem grafu je prikazan prihodek od DDV v državno blagajno po letih.

Slika 5: Prihodki DDV po obračunu v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Letna poročila za obdobje 2010-2014.

2.2.6 Davek od dohodkov pravnih oseb (DDPO)

Temeljni davek na področju neposrednega obdavčenja dohodkov pravnih oseb je davek od dohodkov pravnih oseb, ki je sistematsko urejen z Zakonom o davku od dohodkov pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 117/2006, 56/2008, 76/2008, 5/2009, 96/2009, 110/2009 – ZDavP-2B, 43/2010, 59/2011, 24/2012, 30/2012, 94/2012, 81/2013, 50/2014, 23/2015, v nadaljevanju ZDDPO). Vse pravne osebe domačega in tujega prava so zavezanke po ZDDPO, razen samoupravnih lokalnih skupnosti in Republike Slovenije. Zavezanci, ustanovljeni za opravljanje nepridobitne dejavnosti, za katere zakon sicer določa oprostitve davka v delu nepridobitne dejavnosti, so prav tako zavezanci za obračunavanje davka (Davki in druge dajatve, 2014).

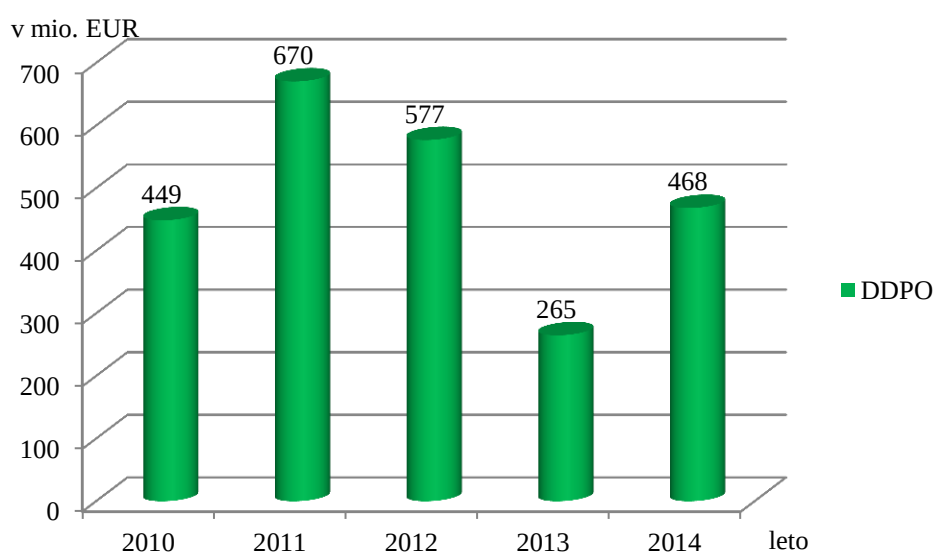
Dobiček rezidenta in dobiček nerezidenta, ki ga dosega z dohodki z virom v Sloveniji, za katere je določena obveznost za izračun in plačilo davčnega odtegljaja na viru (obdavčitev na podlagi obračuna davčnega odtegljaja) ter z opravljanjem dejavnosti oziroma poslov v poslovni enoti ali prek poslovne enote, ki se nahaja v Sloveniji (obdavčitev na podlagi davčnega obračuna davka od dohodkov pravnih oseb), se šteje za predmet obdavčitve po ZDDPO.

V skladu z ZDDPO se je davek v letu 2014 plačal po stopnji 17% od davčne osnove. Davčna stopnja je znašala 17% tudi v letu 2013, medtem ko je v letu 2012 znašala 18%, v letih 2011 in 2010 pa 20%.

DDPO je v letu 2014 predstavljal dobrih 5 % vseh prihodkov proračuna RS ter 7 % davčnih prihodkov (Sprejeti proračun za leto 2014, 2015).

V državni proračun je v obdobju od leta 2010 do 2014 steklo za več kot 2 milijarde EUR davka od dobička. V spodnjem grafu je prikazan prihodek od DDPO v državno blagajno po posameznih letih.

Slika 6: Prihodki DDPO v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Letna poročila za obdobje 2010-2014.

2.2.7 Trošarine

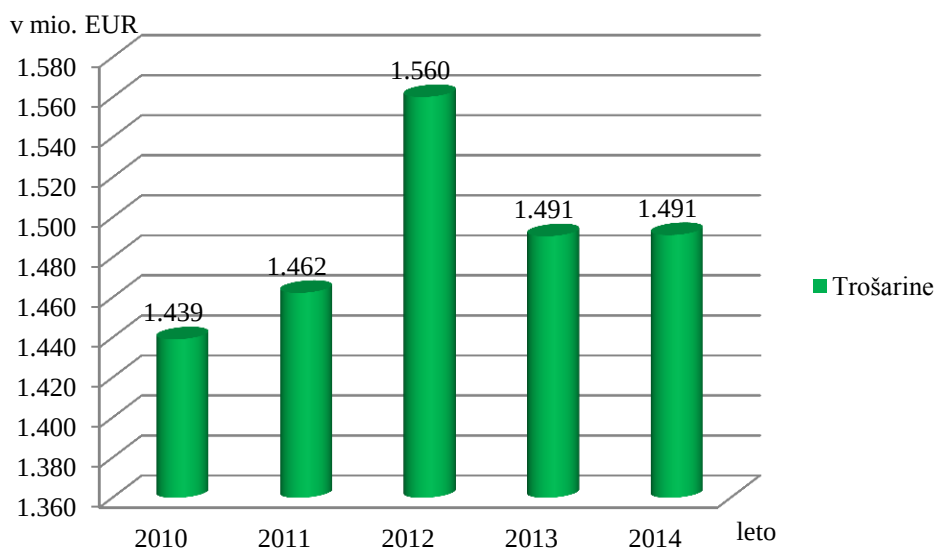
Trošarina predstavlja obliko davka na porabo (Davki in druge dajatve, 2014). Trošarina predstavlja davek, ki posebej obdavčuje skupino izdelkov ali točno določene izdelke. Energenti in električna energija, tobačni izdelki ter alkohol in alkoholne pijače, so skupine izdelkov, od katerih se v Republiki Sloveniji plačuje trošarina. Zakon o trošarinah s podzakonskimi akti ureja sistem nadzora nad pobiranjem trošarin ter gibanjem in proizvodnjo trošarinskih izdelkov. Nadgradnja sistema, tako da je usklajen s pravnim redom EU na področju harmoniziranih trošarin, se je zgodila ob vstopu Slovenije v EU. Najpomembnejšo kategorijo prihodkov državnega proračuna, takoj za DDV, predstavlja delež pobranih trošarin. Poleg fiskalnih ciljev se s pobiranjem trošarin prav tako zasledujejo tudi nefiskalni cilji, npr. z visoko obdavčitvijo zmanjšati potrošnjo izdelkov, ki so škodljivi ljudem.

V skladu z Zakonom o trošarinah se urejata sistem in uvajanje obveznosti plačevanja trošarin od izdelkov, ki se na območju Republike Slovenije sprostijo v porabo. Trošarina se plačuje od trošarinskih izdelkov, proizvedenih na območju Republike Slovenije ali vnesenih z ozemlja držav članic Evropske unije v Slovenijo ali trošarinskih izdelkov, ki se uvozijo v Evropsko unijo. Obveznost za obračun trošarine nastane, ko se trošarinski izdelki sprostijo v porabo. Prihodki od trošarin pripadajo proračunu Republike Slovenije.

Trošarine so v letu 2014 predstavljale 18 % vseh prihodkov proračuna RS ter 23 % davčnih prihodkov (Sprejeti proračun za leto 2014, 2015).

V državni proračun je v obdobju od leta 2010 do 2014 steklo za 7 milijard EUR prihodkov od trošarin. V spodnjem grafu je prikazan prihodek od trošarin v državno blagajno po letih.

Slika 7: Prihodki od trošarin v državno blagajno v obdobju 2010-2014 v Sloveniji

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Letna poročila za obdobje 2010-2014.

Iz tabele na naslednji strani je razvidno, da se skoraj dve tretjini trošarin pobere od energentov in električne energije. Le-tem sledijo trošarine od tobačnih izdelkov, medtem ko se od alkohola in alkoholnih pijač pobere najmanj trošarin – manj kot 100.000 EUR letno.

Tabela 3: Vplačila trošarin v proračun Republike Slovenije po trošarinskih izdelkih v obdobju 2010-2014

Trošarina od (EUR'000)	2010	2011	2012	2013	2014
Energentov in električne energije	956.596	943.638	1.019.714	968.219	529.349* (664.041)
Alkohola in alkoholnih pijač	90.190	92.186	94.612	94.213	58.421* (664.041)
Tobačnih izdelkov	392.419	426.582	445.948	428.265	239.490* (664.041)
SKUPAJ	1.439.205	1.462.406	1.560.274	1.490.698	1.491.301

*Vplačila trošarin razdeljena po trošarinskih izdelkih se nanašajo na obdobje jan-jul 2014, medtem ko podatki za obdobje avg-dec 2014 niso razdeljeni po trošarinskih izdelkih, temveč znašajo za celo obdobje za vse trošarinske izdelke skupaj 664.041.000 EUR.

*Vir: Carinska uprava Republike Slovenije, Letna poročila za obdobje 2010-2013; Letno poročilo 1-7 2014;
Finančna uprava Republike Slovenije, Letno poročilo 8-12 2014.*

3 IZVEDBA ANALIZE O LEGALIZACIJI MARIHUANE V SLOVENIJI

3.1 Predstavitev raziskave

V magistrski nalogi sem želela raziskati in proučiti kakšen vpliv bi imela potencialna legalizacija marihuane v Sloveniji na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke, kot so DDV, DDPO in trošarine. Za raziskavo sem uporabila sistematično metodo zbiranja podatkov na podlagi vzorca enot z namenom konstruiranja kvantitativnih opisov značilnosti širše populacije, katere člani so preučevane enote, torej anketo oz. spletni anketni vprašalnik z 11 vprašanji, ki se nanašajo na legalizacijo marihuane v Sloveniji. Kot primerjavo sem upoštevala tudi rezultate ankete izvedene s strani Inštituta na področju prepovedanih drog v letu 2011, opisanih v poglavju 2.2.2., ter javno dostopne podatke glede stopnje kriminalitete in pobranih davčnih prihodkov v drugih državah.

Najprej sem opredelila namen in cilj raziskave ter postavila hipotezo, nato je sledila izvedba ankete in zbiranje podatkov. Na koncu sem podatke analizirala ter iz razbranih zaključkov potrdila ali ovrgla postavljeno hipotezo.

Glavna hipoteza, zastavljena v magistrskem delu, ki sem jo poskušala potrditi oz. ovreči je sledeča:

- legalizacija marihuane ima pozitiven vpliv na zmanjšanje stopnje kriminalitete ter povečanje javnofinančnih prihodkov, kot so DDV, DDPO in trošarine v Sloveniji.

Cilj magistrskega dela je bil s pomočjo spletnega vprašalnika, ankete izvedene s strani Inštituta ter na podlagi podatkov, kako se je legalizacija marihuane obnesla v drugih državah, potrditi ali ovreči postavljeno hipotezo.

Spletni vprašalnik, ki se nanaša na legalizacijo marihuane v Sloveniji, je bil objavljen na spletni strani <http://www.1ka.si>. Anketa je bila odprta od 17. maja 2015 do 15. junija 2015.

Povezava na anketo je bila poslana prek spletnega medija *Facebook*, kjer so anketiranci s klikom odgovarjali na anketo ter jo po želji širili naprej. Odgovori anketirancev so se avtomatično sproti shranjevali neposredno na spletno stran.

Anketo je začelo 1.128 anketirancev, od katerih jih je na začetek ankete kliknilo 761. Od tega jih je 678 anketo delno izpolnilo, medtem ko jih je 651 anketo rešilo do konca.

Največ anketirancev je odnehalo pri sedmem vprašanju, ki se nanaša na vrsto davka, s katerim bi marihuana, v kolikor bi bila legalizirana, lahko bila obdavčena. Nekaj anketirancev je kot razlog prekinitve ankete navedlo, da se na davke ne spozna oz. ne pozna vrste navedenih davkov ter njihove vplive na proračun. Manjši del anketirancev pa je odnehal pri standardnih socio-demografskih vprašanjih, kjer so morali navesti spol in starost. Glede na dejstvo, da je anketa bila anonimna, nisem dobila nikakršnega odgovora anketirancev, zakaj so z reševanjem ankete odnehali pred koncem.

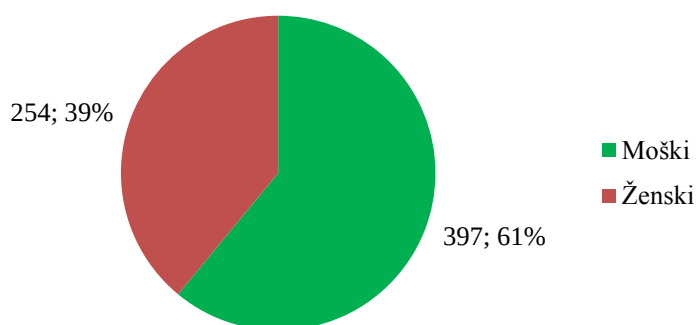
Za namene analize odgovorov sem v magistrski nalogi upoštevala le tiste anketirance, ki so vprašalnik izpolnili do konca, tj. odgovore 651 anketirancev.

Spletni vprašalnik ter odgovori se nahajajo v Prilogi 2 in 3, v nadaljevanju pa so predstavljeni rezultati spletne ankete.

3.2 Predstavitev rezultatov spletne ankete

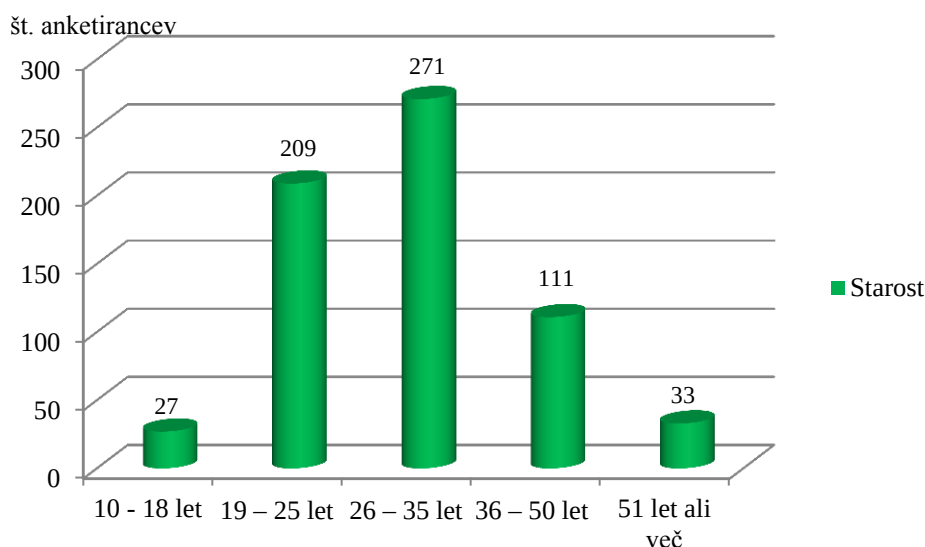
Odgovori na anketna vprašanja v nadaljevanju so predstavljena bodisi tabelarično ali slikovno, v obliki stolpčnih ali tortnih grafov.

Slika 8: Spol anketirancev

V starostnih skupinah, ki so se raztezale od 10 do 50 let ali več, je največ anketirancev bilo v starostni skupini 26-35 let ter v starostni skupini 19-25 let. Najmanj anketirancev je bilo iz starostne skupine 10-18 let oz. 50 let ali več. Razlog temu je lahko dejstvo, da se je anketa širila prek medija *Facebook*, katere uporabniki so verjetno v večini mlajša populacija.

Slika 9: Starost anketirancev

1. vprašanje: Ali ste kdaj poizkusili marihuano?

Na prvo vprašanje, ali ste kdaj poizkusili marihuano, je od 651 anketirancev 531 odgovorilo, da je že poizkusilo marihuano, medtem ko je 112 anketirancev odgovorilo negativno.

Tabela 4: Odgovori na vprašanje 'Ali ste kdaj poizkusili marihuano?'

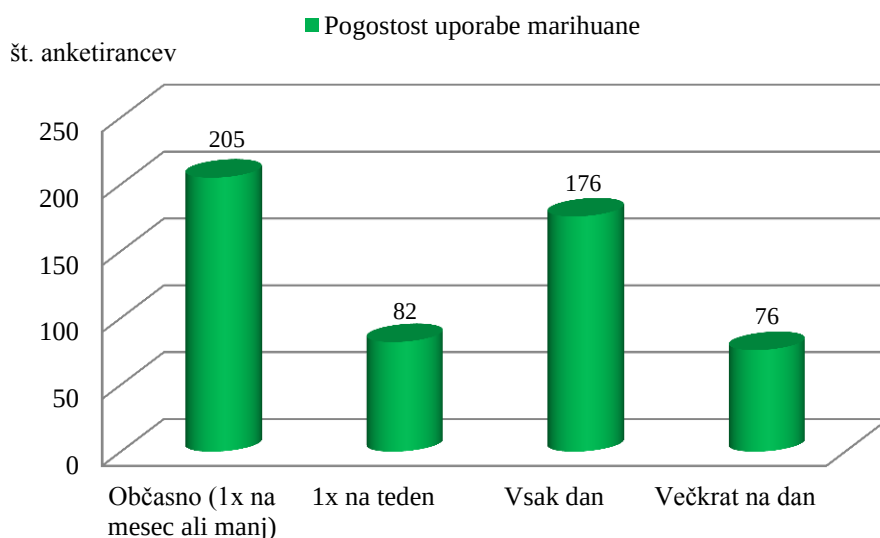
Odgovori	Frekvenca	%
DA	539	83
NE	112	17
SKUPAJ	651	100

Od vseh anketirancev, ki so rešili anketo do konca, je bilo 397 moškega spola, 254 pa ženskega.

1.1 vprašanje: Kako pogosto uporabljate marihuano?

Anketiranci, ki so na prvo vprašanje odgovorili z 'DA', se jim je pojavilo naslednje pogojno vprašanje, ki se je nanašalo na pogostost uporabe marihuane. Anketiranci, ki so na prvo vprašanje odgovorili z 'NE', na pogojno vprašanje niso odgovarjali.

Slika 10: Pogostost uporabe marihuane

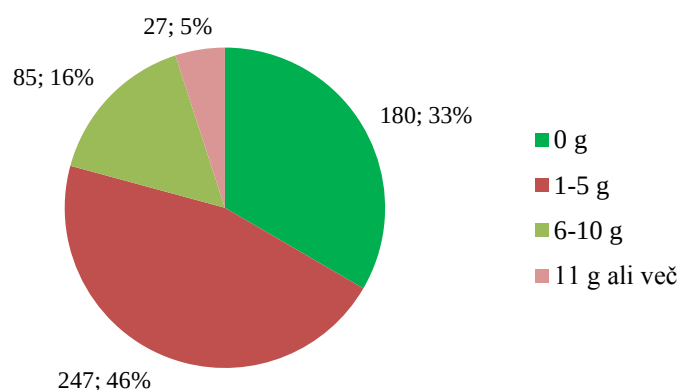

Na vprašanje, kako pogosto anketiranci uporabljajo marihuano, jih je 76 odgovorilo, da marihuano uživajo vsakodnevno, medtem ko jih 205 marihuano uživa občasno oz. jo je poizkusilo le par krat ali celo samo enkrat. 176 anketirancev jo uživa vsak dan, 82 anketirancev pa le enkrat na teden.

1.2 vprašanje: Koliko gramov marihuane porabite na teden?

Naslednje pogojno vprašanje za anketirance, ki so na prvo vprašanje odgovorili z 'DA', je bilo koliko gramov marihuane porabijo na teden. Anketiranci, ki so na prvo vprašanje odgovorili z 'NE', na drugo pogojno vprašanje niso odgovarjali.

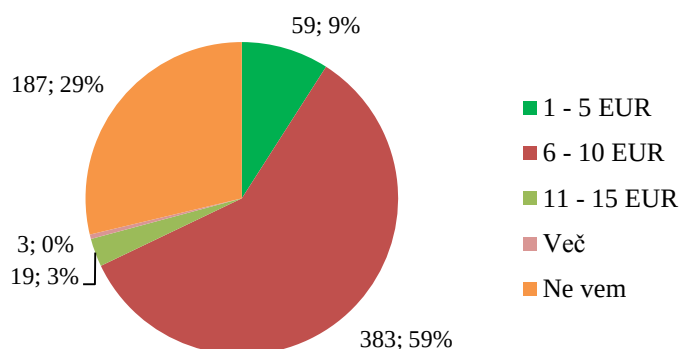
Slika 11: Odgovori na vprašanje koliko marihuane anketiranci porabijo na teden

Tretjina anketirancev je odgovorila, da porabi 0 gramov marihuane na teden. Po tem odgovoru lahko sklepamo, da gre za anketirance, ki marihuano uživajo le občasno oz. so jo poizkusili le par krat ali enkrat. Slaba polovica anketirancev je odgovorila, da porabi en do pet gramov marihuane na teden, medtem ko jih 16 % porabi 6 do 10 gramov. 27 anketirancev je odgovorilo, da porabi več kot 11 gramov marihuane na teden, po čemer lahko sklepamo, da gre za redne uživalce marihuane, ki na dan pokadijo verjetno več kot en zavitek marihuane.

2. vprašanje: Koliko stane gram marihuane nabavljen v Sloveniji?

Slika 12: Odgovori na vprašanje koliko stane gram marihuane nabavljen v Sloveniji

Na drugo vprašanje glede cene grama marihuane je 383 anketirancev (59 %) odgovorilo, da stane gram marihuane med 6 in 10 EUR, medtem ko je slaba tretjina odgovorila, da ne ve koliko stane gram marihuane.

3. vprašanje: Ali bi se strinjali z legalizacijo marihuane v Sloveniji?

Tabela 5: Odgovori na vprašanje anketirancev, če se strinjajo z legalizacijo marihuane

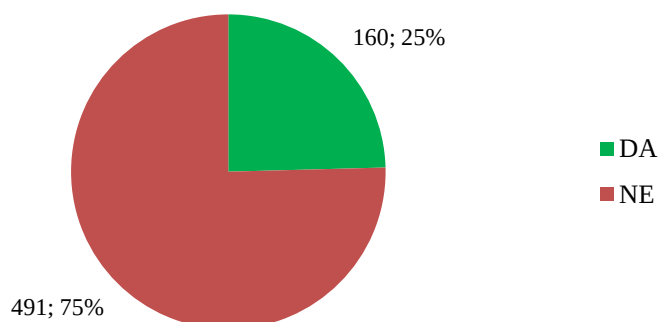
Odgovor	Moški	Ženska	SKUPAJ
DA	380	214	594
NE	17	40	57

Na vprašanje anketirancev, če se strinjajo z legalizacijo marihuane, je 594 anketirancev (91 %) odgovorilo, da se strinja z legalizacijo. Od teh jih je 518 že poizkusilo marihuano. 57 anketirancev je bilo proti legalizaciji marihuane, od tega jih 21 marihuano že poizkusilo.

4. vprašanje: Ali bi marihuano, v kolikor bi bila legalna, začeli uporabljati oz. bi jo uporabljali več kot sedaj?

Na četrto vprašanje ali bi marihuano, v kolikor bi bila ilegalna, več uporabljali, je le 160 anketirancev odgovorilo pozitivno. Od tega jih je 99 bilo moškega spola. Od anketirancev, ki marihuane niso še poizkusili, je 16 anketirancev odgovorilo, da bi jo začeli uporabljati oz. bi jo poizkusili, v kolikor bi bila legalna.

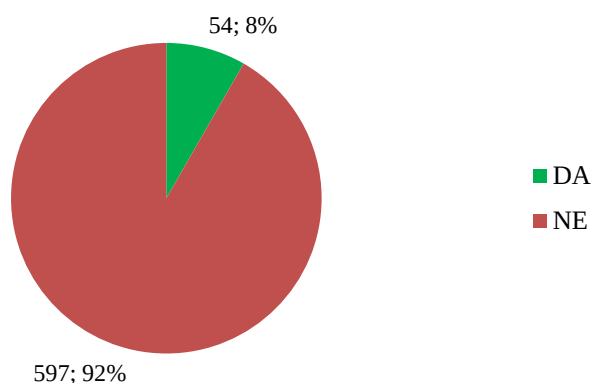
Slika 13: Odgovori anketirancev na vprašanje glede pogostosti oz. začetku uporabe marihuane ob njeni legalizaciji

5. vprašanje: Ali menite, da uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog?

Peto vprašanje anketirancev, ali so mnenja da uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog, je bilo postavljeno pod predpostavko, da marihuana spada med mehke droge, tako kot tobak in alkohol, medtem ko med trde droge spadajo droge kot so kokain, heroin, ekstazi, itd.

Slika 14: Odgovori anketirancev na vprašanje, če uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog

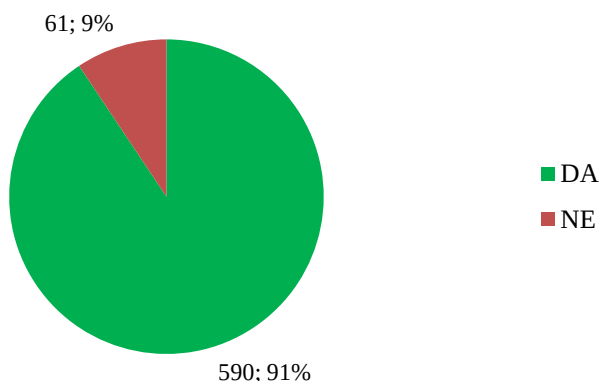

Na vprašanje je 54 anketirancev odgovorilo pozitivno. Od tega jih je bilo 34 ženskega spola, 24 anketirancev pa je marihuano že poizkusilo. Od 597 anketirancev, ki so odgovorili negativno, je bilo 377 moškega spola, 82 anketirancev pa marihuane še ni poizkusilo.

6. vprašanje: Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji prispevali k izboljšanju oz. povečanju državnega proračuna?

Na šesto vprašanje, če bi legalizacija marihuane pozitivno vplivala na državni proračun, je 590 anketirancev odgovorilo pozitivno, medtem ko jih 61 ni bilo tega mnenja. Glede na to, da je število anketirancev, ki so že poizkusili oz. uživajo marihuano, manjši od 590, lahko sklepamo, da so med anketiranci, ki menijo, da bi legalizacija marihuane pripomogla k izboljšanju državnega proračuna, tudi tisti, ki marihuane še niso poizkusili. Med drugim se pa v primerjavi s številom anketirancev, ki se strinjajo z legalizacijo marihuane, 4 anketiranci ne strinjajo, da bi legalizacija marihuane pripomogla k izboljšanju državnega proračuna.

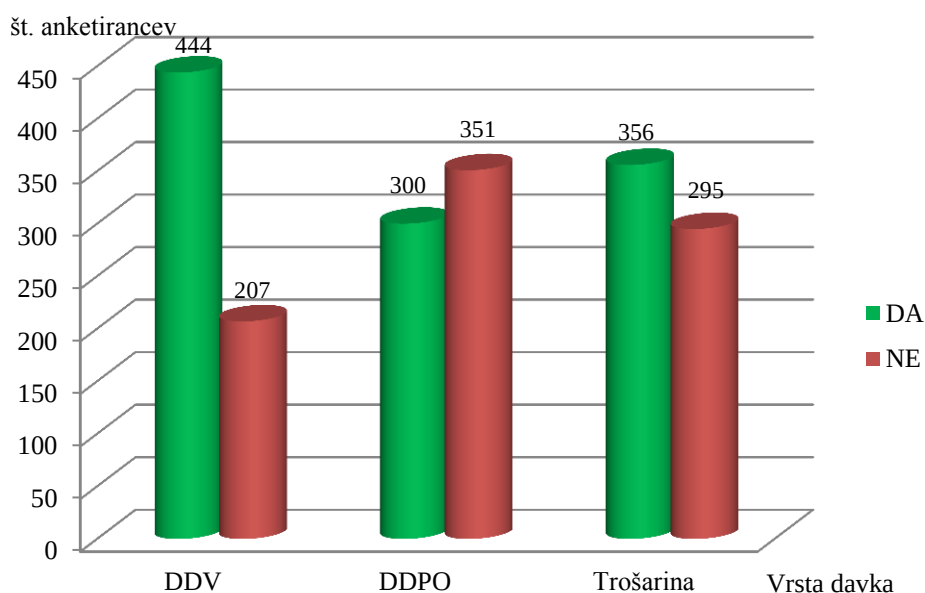
Slika 15: Odgovori anketirancev na vprašanje, če bi legalizacija marihuane pozitivno vplivala na državni proračun

7. vprašanje: Ali bi po vašem mnenju morala biti marihuana, v kolikor bi bila legalizirana v Sloveniji, predmet DDV, DDPO in trošarin?

Sedmo vprašanje se je nanašalo na davke, ki bi z legalizacijo marihuane, lahko povečali državni proračun. Ti davki so DDV, DDPO ter trošarine, katerih prihodki pripadajo proračunu Republike Slovenije.

Slika 16: Odgovori anketirancev, če bi po njihovem mnenju marihuana, v kolikor bi bila legalizirana, morala biti predmet DDV, DDPO in trošarin

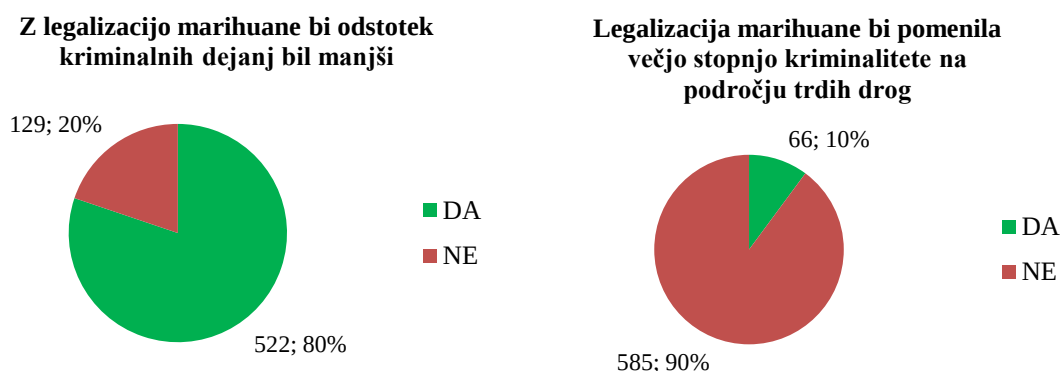

Največ anketirancev se je strinjalo, da bi marihuana morala biti obdavčena z DDV (68 %) ter s trošarinami (55 %), medtem ko je velik del anketirancev (54 %) bil proti obdavčitvi z DDPO. Glede na dejstvo, da DDV in trošarine predstavljajo večji odstotek proračunskih prihodkov kot DDPO, odgovori anketirancev potrjujejo, da bi legalizacija marihuane pripomogla k njihovem povečanju. Po drugi strani pa ne gre zanemariti dejstvo, da je prebivalcem kot davek bolj poznan DDV od DDPO. Povratne informacije nekaterih anketirancev so bile, da DDPO ne poznajo in so zato raje obkrožili ne, ker niso poznali njegove vsebine.

8. in 9. vprašanje: Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji, odstotek kriminalnih dejanj bil manjši? Ali ste mnjenja, da bi legalizacija marihuane v Sloveniji, pomenila večjo stopnjo kriminalitete na področju trdih drog?

Vprašanji 8 in 9 se nanašata na kriminalno področje povezano z drogami. Na osmo vprašanje ali bi se kriminalna dejanja na področju drog z legalizacijo marihuane zmanjšala, je 522 (80 %) anketirancev odgovorilo z 'DA', medtem ko je na vprašanje, če bi legalizacija marihuane pomenila večjo stopnjo kriminalitete na področju trdih drog, 585 (90 %) anketirancev odgovorilo negativno. Prvi odgovor nakazuje na to, da anketiranci ne vidijo močne korelacije med mehkiimi in trdimi drogami, ter da prve ne vodijo v uporabo slednjih. Drugi odgovor pa odraža splošno prepričanost anketirancev, da je stopnja kriminalitete na področju drog povezana le z njihovo uporabo oz. uživanjem. Veliko je namreč primerov, ko so posamezniki zadržani oz. aretirani le zaradi posedovanja manjše količine marihuane ter proti katerim so začeti sodni postopki, medtem ko je primerov, ki so povezani z večjim kriminalom na področju drog, kot so proizvodnja in preprodaja, manj.

Slika 17: Odgovori anketirancev glede odstotka kriminalnih dejanj ter stopnjo kriminalitete z legalizacijo marihuane

3.3 Analiza podatkov spletne ankete, ankete Inštituta ter drugih javno dostopnih podatkov glede vpliva legalizacije marihuane na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke

3.3.1 Stopnja kriminalitete

Namen magistrske naloge je bil potrditi ali zavreči hipotezo, da bi morebitna legalizacija marihuane pozitivno vplivala na zmanjšanje stopnje kriminalitete. Po podatkih policije predstavlja marihuana 70 % vseh kriminalnih dejanj zlorabe prepovedanih drog v Sloveniji, prav tako pa je letno porabljeno več kot pol milijona evrov za boj zoper organizirano kriminaliteto na področju prepovedanih drog.

Na podlagi rezultatov izvedene spletne ankete je 80 % anketirancev bilo mnjenja, da bi legalizacija marihuane zmanjšala stopnjo kriminalitete, medtem ko jih je 90 % menilo, da uživanje marihuane ob njeni legalizaciji ne bi vodilo v uporabo trdih drog.

Inštitut v izvedeni anketi leta 2011 tovrstnega vprašanja anketirancem ni postavil, se je pa število kaznivih dejanj na področju prepovedanih drog v primerjavi z letom 2013 v 2014 zmanjšalo za 1,4 % (Letno poročilo policije, 2014).

Prav tako se je stopnja kriminalitete v Koloradu v letu 2014 glede na prejšnje leto zmanjšala za 2,2 % (Marijuana Legalization in Colorado After One Year of Retail Sales and Two Years of Decriminalization, 2015) ter za 10 % v Washingtonu (Marijuana Legalization in Washington After 1 Year of Retail Sales and 2.5 Years of Legal Possession, 2015).

V EU se pa na drugi strani število kaznivih dejanj na področju prepovedanih drog vsako leto povečuje. Med njimi prednjači predvsem konoplja, saj le-ta predstavlja 80 % vseh zasegov, njena uporaba ali posedovanje za osebno uporabo pa predstavlja več kot 60 % vseh prijavljenih kršitev zakonodaje o drogah v Evropi (Evropsko poročilo o drogah: trendi in razvoj, 2015).

Na Nizozemskem za enkrat še vedno ohranjajo zelo nizko stopnjo kriminalitete, prav tako pa je nizek odstotek populacije ljudi, ki uživajo marihuano (Gomez Grajales, 2014). Presenetljivo se le-ta vsako leto še dodatno znižuje. Dokler bo stopnja kriminalitete nizka ter se število domačih uporabnikov marihuane ne bo večalo, bo Nizozemska še naprej tolerirala uživanje marihuane. Kljub temu se številni politiki s tem ne strinjajo ter si prizadevajo za zaprtje 'coffee shopov' (Graham, 2013). V zadnjih dveh letih so jih zaprli že več kot 30.

Na eni strani bi z legalizacijo marihuane policija imela manj dela, bilo bi tudi manj aretacij ter sodnih postopkov. Stroški iz tega naslova bi bili manjši in posledično bi v državnem proračunu ostalo več sredstev za reševanje drugih težav.

Na drugi strani pa moram naglasiti, da se trenutno vse mehke in trde droge v Sloveniji kot že prej omenjeno prodajajo na črnem trgu. To pomeni, da marihuana predstavlja več kot 70 % črnega trga. Ob njeni legalizaciji, bi več kot polovica črnega trga 'odpadla' in prihodki iz tega naslova bi bili mnogo manjši, kar bi lahko vplivalo na pritisk preprodajalcev na področju trdih drog. Za doseganje enakega dobička s preprodajo drog na črnem trgu, bi preprodajalci lahko izvajali še več kaznivih dejanj. Na podlagi razpoložljivih podatkov je Slovenija še vedno vmesna oziroma tranzitna država za tihotapstvo prepovedanih drog in je označena kot država uporabnica prepovedanih drog (Poročilo o delu policije, 2014). Določene količine posameznih prepovedanih drog, ki vstopijo v Slovenijo, pa slovenskega območja ne zapustijo, saj ostanejo na našem ozemlju in se prodajo na črnem trgu. Ocenjeno je, da se je obseg tihotapstva povečal, prav tako pa je tradicionalna balkanska pot za tihotapstvo prepovedanih drog še vedno zelo aktivna in dvosmerna. Konoplja se z območja Makedonije, severovzhodnega dela Albanije in Kosova prevaža naprej v države Evropske unije.

Organizacija, logistična podpora in oskrba evropskega tržišča s prepovedanimi drogami so na območju Slovenije izvedeni s strani Slovencev kot izvajalcev kaznivih dejanj in članov mednarodno organiziranih kriminalnih združb. Člani manjših združb se povezujejo s kriminalnimi združbami iz drugih držav EU in zahodnega Balkana. Take mednarodno organizirane kriminalne združbe se popolnoma prilagajajo trendu povpraševanja in ponudbe prepovedanih drog.

V zakup je potrebno vzeti tudi lastnosti obstoječega črnega trga ter dejstvo, da bi Slovenija, kot tranzitna država, ob legalizaciji marihuane, lahko na svojem območju začela ilegalno prodajati večje količine trdih drog, kar bi lahko vodilo v ohranitev oz. celo povečanje trenutne stopnje kriminalitete. Kljub dejstvu, da v tujini poročajo o manjšem številu kaznivih dejanj na

področju drog, ni nujno, da bi se v Sloveniji odražalo enako stanje. Na podlagi navedenih podatkov svoje hipoteze, da bi legalizacija marihuane pozitivno vplivala na zmanjšanje stopnje kriminalitete, ne morem ne potrditi ne zavreči.

3.3.2 Dodatni prilivi v proračun prek davkov DDV, DDPO in trošarin

Poleg zgoraj omenjene stopnje kriminalitete, sem v dotični magistrski nalogi želela potrditi tudi hipotezo, da bi legalizacija marihuane v Sloveniji pozitivno vplivala na državni proračun, prek pobranih davkov iz naslova DDV, DDPO in trošarin.

V izvedeni spletni anketi se je večina anketirancev strinjala, da bi marihuana morala biti obdavčena z DDV ter s trošarinami, medtem ko se je manjše število anketirancev strinjalo z obdavčitvijo z DDPO.

V nadaljevanju je podan hipotetičen izračun, kolikšen dodaten delež pobranih davkov bi se generiral z legalizacijo marihuane na podlagi rezultatov spletne ankete. Pridobljene številke seveda niso realistične, saj bi verjetno ob morebitni legalizaciji marihuane ter upoštevajoč mnoge druge dejavnike, bile občutno drugačne:

- Glede na odgovore anketirancev na prvo pogojno vprašanje, kako pogosto uporabljajo marihuano, je 176 anketirancev odgovorilo, da uporablja marihuano vsak dan, medtem ko jih 76 uporablja večkrat na dan. Ti uživalci skupaj predstavljajo 39 % vseh anketirancev.
- V Sloveniji je na dan 31.12.2014 po podatkih SURS znašalo število prebivalcev 2.062.874. Od tega jih je 67,3 % predstavljalo prebivalce stare od 15-64 let, kar pomeni 1.388.314 prebivalcev.
- Če glede na anketo apliciramo odstotek uživalcev marihuane (39 %) na prebivalce Slovenije, stare od 15-64 let, dobimo da povprečno 541.443 prebivalcev uživa marihuano.
- Nadalje, glede na odgovore anketirancev na drugo pogojno vprašanje, koliko gramov marihuane porabijo na teden, jih je večina navedla, da porabi do pet gramov marihuane na teden, kar glede na število 'uživalcev' (541.443) znesi 2.707.212,7 gramov marihuane na teden oz. 140.775.060,1 gramov marihuane na leto.
- In kot zadnje, je glede na odgovore anketirancev na drugo anketno vprašanje, koliko stane gram marihuane, večina navedla, da znaša gram marihuane nabavljen v Sloveniji 6-10 EUR. V kolikor bi marihuana bila legalizirana, predpostavljamo, da bi prodajna cena za gram marihuane znašala kar 10 EUR (v Koloradu in na Češkem znaša 10 EUR, na Nizozemskem se giblje med 5 in 9 EUR). Če to pomnožimo s potencialnimi uživanimi grami marihuane na leto, dobimo prihodke v višini 1.407.750.600,8 EUR.

Ob morebitni legalizaciji marihuane v Sloveniji, bi prodaja marihuane morala biti zakonsko urejena oz. bi morala biti tudi s strani države nadzirana. Slednje pomeni, da bi marihuano prodajala za to specializirana podjetja, ki bi od prihodkov od prodaje obračunavala DDV, DDPO in trošarine.

Z vidika DDV, obračunanega po 22 % stopnji, bi to predstavljalo dodatnih 309.705.132,2 EUR priliva v državno blagajno.

Z vidika DDPO bi morali upoštevati še operativne stroške podjetja, ki jih glede na novo uveden proizvod na trg, lahko ocenimo na 60 % prihodkov. Razlika med prihodki in odhodki oz. dobiček v tem primeru znaša 563.100.240,3 EUR. Obračunan DDPO po 17 % stopnji tako znaša 95.727.040,9 EUR.

Stopnja trošarine, ki se plačuje za blago, ki je proizvedeno, uvoženo ali dobavljeno v Slovenijo ter sproščeno v promet, ocenimo, da bi pavšalno znašala 15 % (trošarina je sicer za alkohol in tobak podana v fiksnem znesku, a za namene izračuna je upoštevana fiktivna ocena 15 %). Obračunana trošarina od prodane marihuane bi tako znašala 211.162.590,1 EUR.

V naslednji tabeli so predstavljeni izračunani prihodki ter njihov delež od istih davkov pobranih v letu 2014.

Tabela 6: Zneski in deleži davkov izračunanih na podlagi spletne ankete

Vrsta davka	DDV	DDPO	Trošarina
Znesek davka izračunan glede na spletno anketo (EUR)	309.705.132,2	95.727.040,9	211.162.590,1
% od pobranega davka v 2014	12,988	20,438	14,159

Kot lahko vidimo iz zgornje tabele, bi potencialna legalizacija marihuane dejansko pripomogla k izboljšanju državnega proračuna ter prinesla približno 15 % več prilivov v blagajno. Vendar glede na dejstvo, da je 83 % anketirancev odgovorilo, da je že poizkusilo marihuano ter da jih več kot 60 % marihuano uživa enkrat ali večkrat na teden, lahko sklepam, da so anketo izpolnjevali večinoma ljudje, ki so marihuani naklonjeni. Posledično zgornji izračun ne odraža prave slike, zato je v spodnji tabeli prikazan izračun davkov na podlagi rezultatov ankete opravljene s strani Inštituta. Le-ti so pokazali, da je vsaj enkrat v življenju marihuano uporabilo slabih 15,8 % anketirancev, starih med 15 in 64 let.

Tabela 7: Zneski in deleži davkov izračunanih na podlagi ankete Inštituta

Vrsta davka	DDV	DDPO	Trošarina
Znesek davka izračunan glede na anketo Inštituta (EUR)	125.470.284,3	38.781.724,2	85.547.921,1
% od pobranega davka v 2014	5,262	8,280	5,736

Kot je razvidno iz zgornje tabele, bi potencialna legalizacija marihuane, ob upoštevanju uradne ocene Inštituta glede odstotka uporabnikov marihuane v Sloveniji, prav tako pripomogla k izboljšanju državnega proračuna ter prinesla približno 6 % več prilivov v državno blagajno.

Kot omenjeno v poglavju 2.1 tuje države, kjer je marihuana že legalizirana oz. dekriminlizirana, prav tako poročajo o visokih prilivih iz naslova obdavčitve prodane marihuane, s pomočjo katerih npr. v Koloradu gradijo nove šole in bolnišnice.

Na drugi strani pa države, ki so legalizirale marihuano, ne poročajo o morebitnih višjih stroških zaradi večjega števila odvisnikov, ki so na zdravljenju zaradi uživanja drog. Ljudje še vedno niso enoznačno opredeljeni, ali uporaba marihuane vodi v uživanje trdih drog ali ne. V vsakem primeru pa bi odstotek odvisnikov ob legalizaciji marihuane verjetno bil večji. V Sloveniji je v letu 2013 20 % odvisnikov prišlo oz. bilo na zdravljenju zaradi marihuane,

medtem ko je odstotek le-teh v letu 2007 znašal 6 % (Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji, 2014). Država je v letu 2013 namenila slabih 10 milijonov EUR reševanju problematike na področju prepovedanih drog, ob legalizaciji marihuane pa lahko predvidevam, da bi ta strošek bil še višji.

Negativen učinek, ki bi tudi lahko vplival na javnofinančne prihodke, je postavljena previsoka cena grama marihuane s strani prodajalcev. Na podlagi spletne ankete je največ anketirancev bilo mnenja, da se giblje cena grama marihuane na črnem trgu med 6 in 10 EUR. Na podlagi rezultatov ankete Inštituta leta 2011, je povprečna cena grama marihuane znašala 6 EUR. Po javnih podatkih znaša gram marihuane v Koloradu in na Češkem 10 EUR, na Nizozemskem se giblje med 5 in 9 EUR, medtem ko v Washingtonu znaša kar 18 EUR (Price of Weed, 2015). V Urugvaju so se odločili, da bo prodajna cena znašala toliko kot na črnem trgu, tj. 0,9 EUR za gram marihuane (Uruguay to sell legal marijuana for \$1 a gram, 2013). V kolikor bi slovenski prodajalci marihuane postavili višjo ceno od cene postavljene na črnem trgu, se verjetno večina uživalcev ne bi odločila za nakup, kljub dejstvu, da bi marihuana, kupljena pri pooblaščenih prodajalcih, bila verjetno bolj kakovostna od marihuane nabavljene na črnem trgu. Redni uživalci marihuane po vsej verjetnosti le-to kupujejo od istega preprodajalca ter približno vedo kakšno vrsto marihuane lahko dobijo na črnem trgu. Glede na tranzitnost države pa se ni bati, da bi marihuane na črnem trgu zmanjkalo, kar pomeni, da uživalci le-te lahko izbirajo med različnimi preprodajalci, ki si s prodajo marihuane medsebojno konkurirajo. Previsoka cena marihuane bi predstavljala manjšo prodajo pri pooblaščenih prodajalcih, kar bi vplivalo na nižje prilive iz naslova DDV in trošarin. Posledično bi prodajalci generirali tudi manj prihodkov, kar pomeni manjšo obdavčitev iz naslova DDPO.

Na osnovi zgornjih izračunov potencialnih davčnih prilivov v državno blagajno (ob predpostavki, da bi cena grama marihuane se obdržala na ravni 10 EUR) ter dejstva, da v tujini generirajo ogromne davčne prihodke s prodajo marihuane, ki pozitivno vplivajo na javno infrastrukturo države, lahko predvidevam, da bi v Sloveniji stanje bilo enako. Vendar je po drugi strani potrebno, kot že omenjeno, vzeti v obzir tudi stroške, ki bi ob legalizaciji marihuane verjetno na začetku bili občutno višji že zaradi same proizvodnje ter testiranja kakovosti marihuane. Proizvajalci bi za gojenje konoplje morali zagotoviti določene pogoje ter prostore, kar bi pomenilo visoke začetne investicije. Svoje stroške bi prevalili na pooblaščen prodajalce, le-ti pa na končne potrošnike, kar bi se odražalo v visoki ceni grama marihuane. V kolikor pa bi prodajalci želeli generirati prihodke, bi morali začetno ceno prilagoditi črnemu trgu oz. jo mogoče celo znižati.

3.3.3. Razprava

Namen magistrske naloge je bil potrditi ali zavreči hipotezo, da bi morebitna legalizacija marihuane pozitivno vplivala na zmanjšanje stopnje kriminalitete ter povečanje javnofinančnih prihodkov. Na podlagi opravljene spletne ankete, ankete Inštituta ter ostalih podatkov, pridobljenih iz tujih virov ter raznih strokovnih člankov in študij, svoje hipoteze ne morem ne potrditi ne zavreči. Legalizacija marihuane ima tako na stopnjo kriminalitete kot javnofinančne prihodke pozitivne in negativne učinke. Kateri prevladujejo je težko določiti, saj je še mnogo odprtih vprašanj na tem področju.

Glede na dejstvo, da je status marihuane vroča tema v marsikateri državi, je še vedno večina ljudi skeptična do njene uporabe. V Sloveniji že sam izraz 'droga' spodbuja negativen prizvok pri prebivalcih. Slovenija je premajhna država za takšne vrste liberalizacijo, prav tako pa se legalizacija zaradi konzervativnosti ljudi verjetno ne bi obnesla. Dodaten problem bi predstavljala tudi pristop, ki bi ga Republika Slovenije ubrala za nadzorovano proizvodnjo in

prodajo. V Urugvaju so zakonsko določili, da se tako proizvajalci kot uživalci marihuane morajo registrirati. Če bi v Sloveniji bil uporabljen enak sistem, predvidevam, da bi število registriranih uporabnikov bilo zelo majhno, kar posledično pomeni večjo aktivacijo črnega trga. Z registracijo so ljudje vpisani v določen register, katerega podatki še ni jasno kako bi bili uporabljeni.

V Evropi je le Nizozemska dekriminalizirala uporabo marihuane, vendar tudi ta počasi zavira njeno liberalizacijo. V Sloveniji bi legalizacija morda bila možna le ob legalizaciji le-te na celotnem evropskem ozemlju, kjer bi bila določena neka skupna politika ter predstavljen celosten pristop njenega obvladovanja.

SKLEP

Droge, ki se po eni strani lahko klasificirajo kot mamila, psihoaktivne substance, ki povzročajo omamo in zasvojenost, po drugi strani pa kot surovine, rastlinskega ali mineralnega izvora za pripravo zdravilnih pripravkov, so močno razširjene po celem svetu. Med njimi najbolj prednjači kanabis oz. marihuana. Za njeno legalizacijo so se borili mnogi uživalci in v določenih državah so dosegli svoj cilj.

Le-ta je najbolj razširjena v ZDA, popolnoma legalizirana v rekreativne kot medicinske namene le v Urugvaju, v Evropi pa je do sedaj dovoljena le prodaja v nizozemskih kavarnah. V Sloveniji so uživalci dali pobudo ter navijali za sprejetje predloga Zakona o konoplji, s katerim se pa slovenska vlada ni strinjala in ga posledično ni podprla, saj naj bi v Sloveniji vsa zakonodaja glede marihuane bila že pravno urejena v obstoječih zakonih. Edina sprememba, ki so jo pobudniki dosegli je, da se je marihuana oz. njena glavna vsebnost THC, z novo Uredbo o razvrstitvi prepovedanih drog, iz prve skupine prepovedanih drog preselila v drugo skupino, kjer se nahajajo snovi, ki se lahko uporabljajo tudi v medicini.

Legalizacija marihuane bi po mnenju večine imela večje pozitivne kot negativne učinke. Med drugim se naštevajo dejstva kot so nova delovna mesta v podjetjih, ki bi se ukvarjala s proizvodnjo in prodajo marihuane, razvoj turizma kot na Nizozemskem s prodajo marihuane v kavarnah, manj alkoholizma in nasilja, bolj zdravo in produktivno oz. kreativno populacijo, marihuana kot zdravila proti boleznim oz. preprečevanju le-teh, zmanjšana poraba trdih drog, nižji policijski stroški preganjanja posedovalcev marihuane, dodatni prilivi, ki bi polnili državno blagajno, itd.

V dotični magistrski nalogi sem želela svojo postavljeno hipotezo, da legalizacija marihuane pozitivno vpliva na zmanjšanje stopnje kriminalitete ter povečanje državnega proračuna v Sloveniji, ali potrditi ali zavreči.

Svojo hipotezo sem podprla z izvedbo spletne ankete, kjer sem anketirance povprašala o njihovi uporabi marihuane in mnenju glede legalizacije le-te, ter z izsledki Inštituta na podlagi rezultatov Ankete o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog opravljene leta 2011 v Sloveniji. Prav tako sem upoštevala stanje na področju stopnje kriminalitete ter davčnih prihodkov v drugih državah.

Na osnovi pridobljenih in analiziranih podatkov, svoje hipoteze, da legalizacija marihuane pozitivno vpliva na zmanjšanje stopnje kriminalitete ter povečanje javnofinančnih prihodkov, kot so DDV, DDPO in trošarine, nisem ne potrdila ne zavrgla. Tako na eni kot drugi strani je veliko pozitivnih in negativnih učinkov, katerih prevladovanje je težko določiti.

Najboljši način za preveritev, kako bi legalizacija marihuane vplivala na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke v Sloveniji, bi bila poskusna doba začasne legalizacije marihuane. Trenutno lahko vplive le-te spremljamo v državah, kjer je marihuana že legalna, s časom pa se bo pokazalo, kakšne dejanske posledice je legalizacija imela.

LITERATURA IN VIRI

1. Albayram, O., Alferink, J., Pitsch, J., Piyanova, A., Neitzert, K., Poppensieker, K., & Bilkei-Gorzo, A. (2011). Role of CB1 cannabinoid receptors on GABAergic neurons in brain aging. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108(27), 11256-11261.
2. Amar, M. B. (2006). Cannabinoids in medicine: A review of their therapeutic potential. *Journal of ethnopharmacology*, 105(1), 1-25.
3. Asbridge, M., Hayden, J. A., & Cartwright, J. L. (2012, 9. februar). Acute cannabis consumption and motor vehicle collision risk: systematic review of observational studies and meta-analysis. *BMJ*, 344(e536). Najdeno 14. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.bmj.com/content/344/bmj.e536>
4. Becker, S. (2015, 19. junij). 7 States On the Verge of Marijuana Legalization. Najdeno 4. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.cheatsheet.com/business/5-states-and-one-city-ready-to-legalize-marijuana.html/?a=viewall>
5. Belovič, M. (2014, 19. april). Legalizacija konoplje prinaša rekordne zaslužke. *Delo*. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/slovenija/legalizacija-konoplje-prinasa-rekordne-zasluzke.html>
6. Belovič, M., & Milošič, M. (b.l.). Konoplja poslancem ne diši preveč. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/assets/info5/20140517/KONOPLJA/pravna2.html>
7. Brown, C., & Resnick P. (2014, 2. januar). The Fiscal Impact of Amendment 64 on State Revenues. *Colorado Futures Center*. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <https://webcom.colostate.edu/coloradofutures/files/2013/04/Marijuana-Economic-Study-Update.pdf>
8. Castaldi, M., & Llambias, F. (2013, 10. december). Uruguay becomes first country to legalize marijuana trade. *Reuters*. Najdeno 28. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.reuters.com/article/2013/12/11/us-uruguay-marijuana-vote-idUSBRE9BA01520131211>
9. Caulkins, J., Hawken, A., Kilmer, B., & Kleiman, M. (2012). *Marijuana legalization: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press.
10. Čebašek-Travnik, Z. (2009, 27. september). O drogah. Najdeno 24. junija 2014 na spletnem naslovu <http://med.over.net/clanek/i20481/#.VT-TziGvHIU>
11. Červek, U. (2014, 13. junij). Legalizacija konoplje »z napako«. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/ceska-legalizacija-konoplje-z-napako.html>
12. Čibej, B. (2014, 18. julij). Avstrija, do marihuane prijazna država. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/avstrija-do-marihuane-prijazna-drzava.html>
13. *Davki in druge dajatve*. Najdeno 12. oktobra 2014 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/
14. Denson, T. F., & Earleywine, M. (2006). Decreased depression in marijuana users. *Addictive behaviors*, 31(4), 738-742.
15. *DROGE – Tvoj vodnik*. Najdeno 1. maja 2015 na spletnem naslovu <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8>

- &ved=0CEYQFjAG&url=http%3A%2F%2Fwww.mz.gov.si%2Ffileadmin%2Fmz.gov.si%2Fpageuploads%2Fjavno_zdravje_09%2FDroge_tvoj_vodnik.pdf&ei=QVhDVYXfMsn aUf7BgOgE&usg=AFQjCNFW3bt7qKqcVPFXgK32mmh0O-WGTA&bvm=bv.92291466,d.d24
16. Dvoršek, A., & Frangež, D. (2011). *Prepovedane droge v Sloveniji: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki vidiki*. Maribor: Pravna fakulteta.
 17. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. [EMCDDA]. (2015). *Evropsko poročilo o drogah: trendi in razvoj*. Najdeno 19. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.emcdda.europa.eu/publications>
 18. Felc, M. (b.l.). Policisti travo žanjejo skozi vse leto. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/assets/info5/20140517/KONOPLJA/pravna3.html>
 19. Ferdman, R. A. (2013, 30. december). Uruguay may have started a marijuana legalization storm in Latin America. *Quartz*. Najdeno 4. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://qz.com/161903/uruguay-may-have-started-a-marijuana-legalization-storm-in-latin-america/>
 20. Ferner, M. (2014, 11. maj). Alaska Becomes Fourth State To Legalize Recreational Marijuana. Najdeno 13. marca 2015 na spletnem naslovu http://www.huffingtonpost.com/2014/11/05/alaska-marijuana-legalization_n_5947516.html
 21. Ferner, M. (2015, 26. januar). Legal Marihuana Is The Fastest-Growing Industry In The U.S.: Report. Najdeno 18. februarja 2014 na spletnem naslovu http://www.huffingtonpost.com/2015/01/26/marijuana-industry-fastest-growing_n_6540166.html
 22. Flaker, V. (1999). Družbene okoliščine uživanja drog. *Teorija in praksa*, 36(5), 809-819.
 23. *Glas ljudstva za konopljo*. (2013, 15. december). Najdeno 18. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/glas-ljudstva-za-konopljo.html>
 24. Gleckman, H. (2013, 20. avgust). Why Legal Marijuana Is A Good Argument for Tax Reform. *Forbes*. Najdeno 28. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.forbes.com/sites/beltway/2013/08/20/why-legal-marijuana-is-a-good-argument-for-tax-reform/>
 25. Gomez Grajales, C. A. (2014, 4. marec). The statistics of drug legalization. Najdeno 4. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.statisticsviews.com/details/feature/5914551/The-statistics-of-drug-legalization.html>
 26. Graham, K. (2013, 28. november). Amsterdam sees closure of 'pot-cafes' as next stop to prohibition. Najdeno 15. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://digitaljournal.com/article/363001>
 27. Grinspoon, L., & Bakalar J.B. (1993). *Marihuana, the forbidden medicine*. London: Yale University Press.
 28. Guzman, M. (2003). Cannabinoids: potential anticancer agents. *Nature Reviews Cancer*, 3(10), 745-755.
 29. Hall, W., & Degenhardt, L. (2009, 17. oktober). Adverse health effects of non-medical cannabis use. *Lancet*, 374(9698), 1383-1391. Najdeno 26. aprila 2014 na spletnem

- naslovu <http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736%2809%2961037-0/abstract>
30. Henchman, J. (2014, 25. avgust). Taxing Marijuana: The Washington and Colorado Experience. Najdeno 23. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://taxfoundation.org/article/taxing-marijuana-washington-and-colorado-experience>
 31. Jaklič, M. (2014, 9. julij). Legalizacija konoplje: Urugvajski eksperiment pod drobnogledom. *Delo*. Najdeno 14. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/legalizacija-konoplje-urugvajski-eksperiment-pod-drobnogledom.html>
 32. *Javnofinančni prihodki*. Najdeno 17. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.ujp.gov.si/dokumenti/dokument.asp?id=13>
 33. Joffe, A. (2004, 1. junij). Legalization of Marijuana: Potential Impact on Youth. *Pediatrics*, 113(6), e632-e638. Najdeno 15. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://pediatrics.aappublications.org/content/113/6/e632.full.pdf&embedded=true>
 34. Kassirer, J. P. (1997, 30. januar). Federal Foolishness and Marijuana. *The New England Journal of Medicine*, 336(5), 366-367.
 35. Kastelic, A., & Kostnapfel Rihtar, T. (b.l.). *Marihuana*. Najdeno 25. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.ustanova-odsevseslisi.si/ustanova/o-odvisn-marih.htm>
 36. Kazenski zakonik. *Uradni list RS* št. 50/2012.
 37. Klein, D., Shoichet, C. E., & Romo R. (2013, 11. december). Uruguay to legalize marijuana, Senate says. *CNN*. Najdeno 4. maja 2014 na spletnem naslovu <http://edition.cnn.com/2013/12/10/world/americas/uruguay-marijuana-legalization/>
 38. Konc, I. (2014, 6. julij). Od prohibicije k legalizaciji konoplje. *RTV SLO*. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.rtv slo.si/slovenija/od-prohibicije-k-legalizaciji-konoplje/341039>
 39. *Konoplja*. (2012, 2. oktober). Najdeno 16. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.drogart.org/droge/1085/konoplja.html>
 40. Kopušar, S. (2014, 6. julij). Američani so vse bolj strpni do marihuane. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/americiani-so-vse-bolj-strpni-do-marihuane.html>
 41. Kosec, J. (2014, 22. junij). Glavni cilj ostaja zmanjšanje uporabe drog. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/svet/nizozemska-glavni-cilj-ostaja-zmanjsanje-uporabe-drog.html>
 42. Kosmač, G. (2015, 22. april). Za legalizacijo marihuane, prohibicija slepi! *RTV SLO*. Najdeno 28. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.rtv slo.si/slovenija/za-legalizacijo-marihuane-prohibicija-slepi/363478>
 43. Kranjc, A. (2009). *Kriminalistično preiskovanje kriminalitete predhodnih sestavin (prekursorjev) za izdelavo prepovedanih drog*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
 44. Krek, M. (b.l.). Uporaba prepovedanih drog. Najdeno 15. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://fides.fe.uni-lj.si/zdravje/zivljenje/droge.html>
 45. *Legality of cannabis by country*. Najdeno 16. aprila 2014 na spletnem naslovu http://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cannabis_by_country
 46. *Letna poročila o delu policije*. Najdeno 12. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.policija.si/index.php/statistika/letna-poroila>

47. Lošdorfer, S. (b.l.). Odvisnosti. Najdeno 13. marca 2015 na spletnem naslovu <http://drustvoradost.jezakon.com/odvisnost.htm>
48. *Marijuana Legalization and Regulation*. Najdeno 19. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.drugpolicy.org/marijuana-legalization-and-regulation>
49. *Marijuana Legalization in Colorado after One Year of Retail Sales and Two Years of Decriminalization*. (2015, 5. januar). Najdeno 27. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.drugpolicy.org/resource/marijuana-legalization-colorado-one-year-status-report>
50. *Marijuana Legalization in Washington After 1 Year of Retail Sales and 2.5 Years of Legal Possession*. (2015, 6. julij). Najdeno 27. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.drugpolicy.org/resource/marijuana-legalization-washington-after-1-year-retail-sales-and-25-years-legal-possession>
51. Maselj, B. (2014, 17. december). Substanca kanabisa prihaja v slovenske lekarne. *Delo*. Najdeno 17. februarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/slovenija/substanca-kanabisa-prihaja-v-slovenske-lekarne.html>
52. Matthews, C. (2013, 25. februar). Will High Marijuana Taxes Encourage Black Markets? Najdeno 2. junija 2015 na spletnem naslovu <http://business.time.com/2013/02/25/will-high-marijuana-taxes-encourage-black-markets/>
53. *Measure 91*. (2014). Najdeno 13. marca 2015 na spletnem naslovu www.oregon.gov/olcc/marijuana/Documents/Measure91.pdf
54. Merritt, J. C., Crawford, W. J., Alexander, P. C., Anduze, A. L., & Gelbart, S. S. (1980). Effect of marihuana on intraocular and blood pressure in glaucoma. *Ophthalmology*, 87(3), 222-228.
55. Miron, J. A., & Waldock, K. (2010). The budgetary impact of ending drug prohibition. *Social Science Research Network*. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu <http://ssrn.com/abstract=1710812>
56. Müller-Vahl, K. R., & Schneider, U. (2003). The Treatment of Tics in Tourette Syndrome: a 6-Week Randomized Trial. *J Clin Psychiatry*, 64, 00-00.
57. Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2014). Nacionalno poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji. Najdeno 4. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.nijz.si/publikacije>
58. *Odvisnost od prepovedanih drog*. Najdeno 16. februarja 2015 na spletnem naslovu <http://las.novomesto.si/si/zasvojenost/droge/>
59. Potparič, D. (2012, 10. januar). Konoplja. Najdeno 15. novembra 2014 na spletnem naslovu <http://med.over.net/clanek/konoplja/#.VT-31CGvHIU>
60. *Predlog Zakona o konoplji*. (2013). Najdeno 14. aprila 2015 na spletnem naslovu <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1257C4B00528180&db=konzak&mandat=VI>
61. Preventivna platforma. (2012, 9. januar). Pobuda – Prepovedane droge. Najdeno 13. marca 2014 na spletnem naslovu <http://www.preventivna-platforma.si/produkti/skupne-pobude/>
62. *Price of Weed*. Najdeno 31. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.priceofweed.com/prices/United-States/Washington.html>

63. *Prostitucija in mamila okrepili britanski in tudi slovenski BDP*. (2014, 5. oktober). Najdeno 26. januarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.rtvsl.si/gospodarstvo/prostitucija-in-mamila-okrepili-britanski-in-tudi-slovenski-bdp/347982>
64. Robson, P. J., & Guy, G. W. (2009, 2. oktober). Metabolic abnormalities, abnormal stress response and chronic inflammation in schizophrenia – potential targets for cannabinoid medicines? *International Association for Cannabis as Medicine*. Najdeno 8. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.cannabis-med.org/meeting/Cologne2009/reader.pdf>
65. Rodriguez, C. (2014, 13. maj). Marijuana In Holland Moves Further From Legalization. *Forbes*. Najdeno 15. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.forbes.com/sites/ceciliarodriguez/2014/05/13/why-pot-is-losing-its-lustre-in-the-netherlands/>
66. Rolles, S. (2014, 12. marec). Cannabis policy in the Netherlands: moving forward not backwards. Najdeno 14. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.tdpf.org.uk/blog/cannabis-policy-netherlands-moving-forwards-not-backwards>
67. Sarich, C. (2014, 2. junij). Colorado Sells \$19 Million in Cannabis in March: \$1.9 Million Goes to Schools and Crime Down 10%. *The Mind Unleashed*. Najdeno 11. marca 2015 na spletnem naslovu <http://themindunleashed.org/2014/06/colorado-sells-19-million-cannabis-march-1-9-million-goes-schools-crime-10.html>
68. Sašo. (2014, 18. marec). Bi legalizacija marihuane rešila Slovenijo? *Renton*. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.renton.si/marihuana-bi-legalizacija-resila-slovenijo/>
69. Shalala, D. E. (1995, 18. avgust). Say 'no' to legalization of marijuana. *Wall Street Journal*, A10.
70. Smith, P. (2013, 18. julij). With Legalization Looming, Lessons from the Netherlands. Najdeno 19. septembra 2014 na spletnem naslovu http://stopthedrugwar.org/chronicle/2013/jul/18/legalization_looming_lessons_net
71. *Sprejeti proračun za leto 2014*. Najdeno 28. julija 2015 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/proracun/sprejeti_proracun/2014/sprejeti_proracun_za_leto_2014/
72. Statistični urad Republike Slovenije. (2013). *Statistični letopis Republike Slovenije 2013*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
73. Sullum, J. (2013, 26. december). Uruguay's President Signs Bill Legalizing Marijuana. *Forbes*. Najdeno 28. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.forbes.com/sites/jacobsullum/2013/12/26/uruguays-president-signs-bill-legalizing-marijuana/>
74. Täschner, K. (2002). *Trde droge – mehke droge?* Ptuj: In obs medicus.
75. Tecco, S. (2012, 13. avgust). Urugvaj z legalizacijo marihuane nad organizirani kriminal. Najdeno 15. maja 2014 na spletnem naslovu <https://www.dnevnik.si/1042546492>
76. Trampuš, J. (2014, 30. januar). Čas je za legalizacijo. *Mladina*. Najdeno 21. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.mladina.si/153442/cas-je-za-legalizacijo/>

77. Tratnik, K. (2014, 12. marec). Konoplja - je res tako zdravilna? Najdeno 16. januarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.viva.si/Alternativna-in-naravna-pomo%C4%8D/11379/Konoplja-je-res-tako-zdravilna?index=1>
78. United Nations Office On Drugs And Crime (2013). World Drug Report 2013. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.unodc.org/wdr2014/en/previous-reports.html>
79. Urad za droge. (2005). Marihuana: Dejstva, ki bi jih morali poznati starši. Najdeno 14. aprila 2014 na spletnem naslovu http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javno_zdravje_09/Marihuana_dejstva.pdf
80. Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog. *Uradni list RS* št. 45/2014.
81. *Uruguay to sell legal marijuana for \$1 a gram.* (2013, 22. oktober). Najdeno 1. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.theguardian.com/world/2013/oct/22/uruguay-legal-marijuana-drug-traffickers>
82. *Vlada odločila, da zakon o konoplji ni potreben.* (2014, 23. januar). Najdeno 30. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/novice/slovenija/vlada-odlocila-da-zakon-o-konoplji-ni-potreben.html?iskalnik=Pi.%20K>
83. Vlada Republike Slovenije. (2014, 19. junij). 63. redna seja Vlade RS. Najdeno 15. novembra 2014 na spletnem naslovu http://www.vlada.si/delo_vlade/seje_vlade/dnevni_redi/dnevni_redi/article/63_redna_seja_vlade_rs_dne_19_junija_2014_47561/
84. *Vse, česar še niste vedeli o konoplji.* (2011, 14. september). Najdeno 15. avgusta 2014 na spletnem naslovu <http://www.aktivni.si/zdravje/preventiva/vse-cesar-se-niste-vedeli-o-konoplji/>
85. Vukelić, M. (b.l.). Junija naj bi pri uporabi konoplje zavel svež veter. *Delo*. Najdeno 14. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/assets/info5/20140517/KONOPLJA/pravna1.html>
86. Washington Secretary of State. (2011, 8. julij). Najdeno 14. avgusta 2014 na spletnem naslovu https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0CD0QFjACahUKEwj5ncv4x-rGAhWKj9sKHdy-D4Q&url=http%3A%2F%2Fsos.wa.gov%2F_assets%2Felections%2Finitiatives%2Fi502.pdf&ei=3lutVfm2Koqf7gbc_b6gCA&usg=AFQjCNFC6Wcgv6V48O7YGW0ALVeJbc2JQg&bvm=bv.98197061,d.bGg
87. Zafred, J. I. (2013). Sistem javnih financ. Najdeno 3. oktobra 2014 na spletnem naslovu www.mp.gov.si/...si/.../SCAN_Gradivo_Sistem_javnih_financ.pdf
88. *Zakaj industrijska konoplja?* Najdeno 25. novembra 2014 na spletnem naslovu <http://konopko.si/zakaj-industrijska-konoplja>
89. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb. *Uradni list RS* št. 117/2006, 56/2008, 76/2008, 5/2009, 96/2009, 110/2009 – ZDavP-2B, 43/2010, 59/2011, 24/2012, 30/2012, 94/2012, 81/2013, 50/2014, 23/2015.
90. Zakon o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 13/2011 – UPB, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 83/2012, 86/2014.

91. Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog. *Uradni list RS* št. 98/1999, 2/2004 – ZPNNVSM.
92. Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami. *Uradni list RS* št. 108/1999, 44/2000, 2/2004 – ZZdl-A, 47/2004 – ZdZPZ.
93. Zakon o trošarinah. *Uradni list RS* št. 97/2010 – UPB, 48/2012, 109/2012, 32/2014.
94. *Zasvojenost od drog*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://arsvitae.si/sl/page/view/ZasvojenostOdDrog>
95. *Zgodovina konoplje v svetu*. Najdeno 26. novembra 2014 na spletnem naslovu <http://konopko.si/zgodovina-konoplje>
96. Zgonik, S. (2014, 31. januar). Cannabis regulativa. *Mladina*. Najdeno 21. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.mladina.si/153439/cannabis-regulativa/>
97. Žigon, D. (1998). *Nedovoljene droge*. Ljubljana: Center Marketing Int.

PRILOGE

Kazalo prilog

Priloga 1: Legalizacija kanabisa po državah	1
Priloga 2: Spletni vprašalnik	3
Priloga 3: Rezultati spletne ankete	6
Priloga 4: Seznam kratic	12

Priloga 1: Legalizacija kanabisa po državah

Tabela 1: Legalizacija kanabisa po državah

Država	Posedovanje	Prodaja	Transport	Proizvodnja
Albanija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Avstrija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Belgija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno (dekriminalizirano)
Belorusija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Bolgarija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Bosna in Hercegovina	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Ciper	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno (dekriminalizirano)
Češka republika	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)
Črna gora	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Danska	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Estonija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Finska	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Francija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Grčija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Hrvaška	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Irska	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Islandija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Italija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Latvija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Litva	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Luxemburg	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Madžarska	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno

Se nadaljuje

Nadaljevanje

Država	Posedovanje	Prodaja	Transport	Proizvodnja
Makedonija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Malta	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Nemčija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)
Nizozemska	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno
Norveška	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Poljska	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Portugalska	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)
Romunija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Rusija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Slovaška	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Slovenija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Srbija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Španija	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Švedska	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Švica	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Turčija	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno
Ukrajina	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno	Ilegalno (dekriminalizirano)	Ilegalno (dekriminalizirano)
ZDA	Ilegalno - dekriminalizirano v Koloradu, Washingto nu, Oregonu in Aljaski; medicinsko legalno v 25 državah.	Ilegalno - dekriminalizirano v Koloradu, Washingto nu, Oregonu in Aljaski; medicinsko legalno v 25 državah.	Ilegalno - dekriminalizirano v Koloradu, Washingto nu, Oregonu in Aljaski; medicinsko legalno v 25 državah.	Ilegalno - dekriminalizirano v Koloradu, Washingto nu, Oregonu in Aljaski; medicinsko legalno v 25 državah.
Združeno Kraljestvo	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno	Ilegalno

Vir: *Legality of cannabis by country, 2015.*

Priloga 2: Spletni vprašalnik

Vpliv legalizacije marihuane na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke v Sloveniji

Kratko ime ankete: testna anketa

Dolgo ime ankete: Vpliv legalizacije marihuane na stopnjo kriminalitete ter javnofinančne prihodke v Sloveniji

Število vprašanj: 13

Anketa je zaključena.

Aktivna od: 17.05.2015

Aktivna do: 15.06.2015

Avtor: dijana129

Spreminjal: dijana129

Dne: 16.05.2015

Dne: 15.06.2015

Opis:

Q1 - Ali ste kdaj poizkusili marihuano?

- ☐ DA
- ☐ NE

IF (2) Q1 = [1]

Q1.1 - Kako pogosto uporabljate marihuano?

- ☐ Občasno (1x na mesec ali manj)
- ☐ 1x na teden
- ☐ Vsak dan
- ☐ Večkrat na dan

IF (2) Q1 = [1]

Q1.2 - Koliko gramov marihuane porabite na teden?

- ☐ 0 g
- ☐ 1-5 g
- ☐ 6-10 g
- ☐ 11 g ali več

Q2 - Koliko stane gram marihuane nabavljen v Sloveniji?

- ☐ 1 - 5 EUR
- ☐ 6 - 10 EUR
- ☐ 11 - 15 EUR
- ☐ Več
- ☐ Ne vem

Q3 - Ali bi se strinjali z legalizacijo marihuane v Sloveniji?

- ☐ DA
☐ NE

Q4 - Ali bi marihuano, v kolikor bi bila legalna, začeli uporabljati oz. bi jo uporabljali več kot sedaj?

- ☐ DA
☐ NE

Q5 - Ali menite, da uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog*?

(* Marihuana spada med mehke droge, tako kot tobak in alkohol; medtem ko med trde droge spadajo npr. kokain, heroin, ekstazi, itd.)

- ☐ DA
☐ NE

Q6 - Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji prispevali k izboljšanju oz. povečanju državnega proračuna?

- ☐ DA
☐ NE

Q7 - Ali bi po vašem mnenju morala biti marihuana, v kolikor bi bila legalizirana v Sloveniji:

*** Prihodki od davka na dodano vrednost (DDV) pripadajo proračunu Republike Slovenije (2. čl. Zakona o DDV).**

**** Davek od dohodkov pravnih oseb (DDPO) je prihodek državnega proračuna (2. čl. Zakona o DDPO).**

***** Prihodek od trošarin pripada proračunu Republike Slovenije (3. čl. Zakona o trošarinah). Predmet trošarin v Sloveniji so tobak in tobačni izdelki, alkohol in alkoholne pijače, energenti in električna energija.**

	DA	NE
obdavčena z davkom na dodano vrednost (DDV)*	☐	☐
predmet davka od dohodka (DDPO) **	☐	☐
predmet trošarin***	☐	☐

Q8 - Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji, odstotek kriminalnih dejanj bil manjši?

- ☐ DA
☐ NE

Q9 - Ali ste mnjenja, da bi legalizacija marihuane v Sloveniji, pomenila večjo stopnjo kriminalitete na področju trdih drog?

- ☐ DA
☐ NE

XSPOL - Spol:

- ☐ Moški
- ☐ Ženski

XSTAR0061 - V katero starostno kategorijo spadate?

- ☐ 10 - 18 let
- ☐ 19 – 25 let
- ☐ 26 – 35 let
- ☐ 36 – 50 let
- ☐ 51 let ali več

Priloga 3: Rezultati spletne ankete

Tabela 2: Rezultati spletne ankete

Q1	Ali ste kdaj poizkusili marihuano?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	539	83	83	83
	2 (NE)	112	17	17	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Q1.1	Kako pogosto uporabljate marihuano?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (Občasno (1x na mesec ali manj))	205	31	38	38
	2 (1x na teden)	82	13	15	53
	3 (Vsak dan)	176	27	33	86
	4 (Večkrat na dan)	76	12	14	100
Veljavni	Skupaj	539	83	100	
	-2 (Preskok (if))	112	17		
Manjkajoči	Skupaj	112	17		
SKUPAJ		651	100		

Se nadaljuje

Nadaljevanje

Q1.2	Koliko gramov marihuane porabite na teden?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (0 g)	180	28	33	33
	2 (1-5 g)	247	38	46	79
	3 (6-10 g)	85	13	16	95
	4 (11 g ali več)	27	4	5	100
Veljavni	Skupaj	539	83	100	
	-2 (Preskok (if))	112	17		
Manjkajoči	Skupaj	112	17		
SKUPAJ		651	100		

Q2	Koliko stane gram marihuane nabavljen v Sloveniji?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (1 - 5 EUR)	59	9	9	9
	2 (6 - 10 EUR)	383	59	59	68
	3 (11 - 15 EUR)	19	3	3	71
	4 (Več)	3	0	0	71
	5 (Ne vem)	187	29	29	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Se nadaljuje

Nadaljevanje

Q3	Ali bi se strinjali z legalizacijo marihuane v Sloveniji?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	594	91	91	91
	2 (NE)	57	9	9	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Q4	Ali bi marihuano, v kolikor bi bila legalna, začeli uporabljati oz. bi jo uporabljali več kot sedaj?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	160	25	25	25
	2 (NE)	491	75	75	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Q5	Ali menite, da uporaba marihuane vodi v uporabo trdih drog*? (* Marihuana spada med mehke droge, tako kot tobak in alkohol; medtem ko med trde droge spadajo npr. kokain, heroin, ekstazi, itd.)				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	54	8	8	8
	2 (NE)	597	92	92	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Se nadaljuje

Nadaljevanje

Q6	Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji prispevali k izboljšanju oz. povečanju državnega proračuna?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	590	91	91	91
	2 (NE)	61	9	9	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Q7	Ali bi po vašem mnenju morala biti marihuana, v kolikor bi bila legalizirana v Sloveniji: * Prihodki od davka na dodano vrednost (DDV) pripadajo proračunu Republike Slovenije (2. čl. Zakona o DDV). ** Davek od dohodkov pravnih oseb (DDPO) je prihodek državnega proračuna (2. čl. Zakona o DDPO). *** Prihodek od trošarin pripada proračunu Republike Slovenije (3. čl. Zakona o trošarinah). Predmet trošarin v Sloveniji so tobak in tobačni izdelki, alkohol in alkoholne pijače, energenti in električna energija.					
	Podvprašanja	Odgovori			Veljavni	Št. enot
		DA	NE	Skupaj		
Q17a_1	obdavčena z davkom na dodano vrednost (DDV) -	444 68%	207 32%	651 100%	651	651
Q17b_1	predmet davka od dohodka (DDPO) ** -	300 46%	351 54%	651 100%	651	651
Q17c_1	predmet trošarin*** -	356 55%	295 45%	651 100%	651	651

Se nadaljuje

Nadaljevanje

Q8	Ali menite, da bi z legalizacijo marihuane v Sloveniji, odstotek kriminalnih dejanj bil manjši?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	522	80	80	80
	2 (NE)	129	20	20	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Q9	Ali ste mnenja, da bi legalizacija marihuane v Sloveniji, pomenila večjo stopnjo kriminalitete na področju trdih drog?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (DA)	66	10	10	10
	2 (NE)	585	90	90	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

XSPOL	Spol:				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (Moški)	397	61	61	61
	2 (Ženski)	254	39	39	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Se nadaljuje

Nadaljevanje

XSTAR0061	V katero starostno kategorijo spadate?				
	Odgovori	Frekvenca	%	Veljavni v %	Kumulativa v %
	1 (10 - 18 let)	27	4	4	4
	2 (19 – 25 let)	209	32	32	36
	3 (26 – 35 let)	271	42	42	78
	4 (36 – 50 let)	111	17	17	95
	5 (51 let ali več)	33	5	5	100
Veljavni	Skupaj	651	100	100	
Manjkajoči	Skupaj	0	0		
SKUPAJ		651	100		

Priloga 4: Seznam kratic

CBD	kanabidiol
CBN	kanabinol
CURS	Carinska uprava Republike Slovenije
DDPO	davek od dobička pravnih oseb
DDV	Davek na dodano vrednost
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
EGP	Evropski gospodarski prostor
ESPAD	Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino
EU	Evropska unija
EUR	evro
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
JAK	Javna agencija za konopljo
KZ	Kazenski zakonik
RS	Republika Slovenija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
THC	delta-9-tetrahidrokanabinol
THCV	tetrahidrokanabivarin
USD	ameriški dolar
ZDA	Združene države Amerike
ZDDV	Zakon o davku na dodano vrednost
ZDDPO	Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb
ZPPPD	Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami
ZPUPD	Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog